

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

AKADEMİSYENLERİN İKİNCİ ÜNİVERSİTE İLE İLGİLİ
GÖRÜŞLERİ: BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMRAH PAMUKLU

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Yavuz AKÇİ

BOLU, OCAK - 2023

KABUL VE ONAY

Emrah PAMUKLU tarafından hazırlanan “**AKADEMİSYENLERİN İKİNCİ ÜNİVERSİTE İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ: BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından İletişim Bilimleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir. 24/01/2023

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Doç. Dr. Yavuz AKÇİ

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye

Doç. Dr. A. Banu HÜLÜR

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye

Doç. Dr. Kazım KILINÇ

Batman Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin 27/12/2022 tarihinde Turnitin adlı intihal tespit programından enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 13 olarak tespit edilmiştir.

Bu çalışma için İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 2022/376 sayısı ile etik izin alınmıştır.

Emrah PAMUKLU

ÖZET

AKADEMİSYENLERİN İKİNCİ ÜNİVERSİTE İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ: BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMRAH PAMUKLU

BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

DOÇ. DR. YAVUZ AKÇİ

BOLU, OCAK- 2023

XII + 103 Sayfa

Uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim sisteminin alternatifi olarak Türkiye’de de yaygın olarak kullanılmaktadır. Uzaktan eğitim alt yapısına sahip olan açık öğretim sistemi, birçok insan için tercih sebebi olmaktadır. En az ortaöğretim mezunu olan herkes açık öğretim hizmeti sunan üniversitelerinin hedef kitlesi olmaktadır. Sınavsız ikinci üniversite uygulaması ise yükseköğretim öğrencileri ve mezunlarının yararlanabildiği bir uygulamadır. Türkiye’de bu sistemi ilk olarak Anadolu Üniversitesi uygulamaya başlamış daha sonra birçok üniversite de uygulamaya başlamıştır. Açık öğretim ve ikinci üniversite sisteminin daha fazla üniversite bünyesinde uygulanmaya başlamıştır. Bu çalışmanın amacı açıköğretim sisteminin esas hedef kitlesi olması beklenmeyen akademisyenlerin açıköğretim ve ikinci üniversite uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç hazırlanan anket formu Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesinde uygulanmış ve uygulama sonucunda geçerli 299 anket formu elde edilmiştir. Anket verileri istatistik programı aracılığıyla analiz edilmiştir. İstatistiki analizler sonucunda akademisyenlerin açık öğretim ve ikinci üniversite uygulamalarına ilişkin pozitif bakış açılarına sahip oldukları hatta akademisyenlerin yaklaşık %30’unun bu sistemden yararlanmayı düşündükleri görülmüştür. Ayrıca açıköğretim öğrencisi olan akademisyenlerin yaklaşık %64’ü bu öğrenciliği hobi olarak gördüğünü belirtmişlerdir.

ANAHTAR KELİMELE: Uzaktan Eğitim, Açıköğretim, İkinci Üniversite, İletişim, Dijitalleşme.

ABSTARCT

ACADEMICS' OPINIONS ABOUT THE SECOND UNIVERSITY: THE CASE OF BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

MASTER THESIS

EMRAH PAMUKLU

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF COMMUNICATION SCIENCES

ADVISOR: DOÇ. DR. YAVUZ AKÇİ

JANUARY- 2023, 103 + XII PAGES

Distance education is also widely used in Turkey as an alternative to the face-to-face education system. The open education system, which has a distance education infrastructure, is a reason for preference for many people. Everyone who has at least a secondary education degree is the target group of universities that offer open education services. The second university application without examination is an application that higher education students and graduates can benefit from. Anadolu University first started to implement this system in Turkey, and then many universities started to implement it. Open education and the second university system has started to be implemented in more universities. The aim of this study is to determine the views of academicians, who are not expected to be the main target audience of the open education system, on open education and second university applications. The questionnaire form prepared for this purpose was applied at Bolu Abant İzzet Baysal University and as a result of the application, 299 valid questionnaires were obtained. Survey data were analyzed by means of a statistical program. As a result of the statistical analyzes, it was seen that the academicians had positive perspectives on open education and second university applications, and that about 30% of the academicians thought to benefit from this system. In addition, approximately 64% of the academicians who are open education students stated that they see this studentship as a hobby.

KEYWORDS: Distance Education, Open Education, Second University, Communication, Digitalization.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY	iii
ÖZET.....	v
ABSTARCT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
TABLO LİSTESİ	x
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	xi
TEŞEKKÜR	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMİ	4
1.1. Uzaktan Eğitimin Tanımı	4
1.2. Dünyada Uzaktan Eğitimin Gelişimi.....	6
1.3. Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Gelişimi	7
1.3.1. Öğrenen-Öğrenen Etkileşimi	8
1.3.2. Öğrenen-Öğreten Etkileşimi	9
1.3.3. Öğrenen-İçerik Etkileşimi.....	9
1.4. Uzaktan Eğitimin Nitelikleri	9
1.5. Uzaktan Eğitimin Alt Sistemleri	13
1.6. Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları.....	15
1.7. Sanal Eğitim	16
İKİNCİ BÖLÜM	18
2. DİJİTALLEŞME.....	18
2.1. Eğitimde Dijitalleşme.....	19
2.2. Açık Öğretim	22
2.3. Açıköğretim Sisteminde Dijitalleşme	24
2.4. Yaşam Boyu Öğrenme	24
2.5. Açıköğretim Sistemi.....	27
2.5.1. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sistemi.....	32
2.5.2. Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi Sistemi .	37
2.5.3. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Sistemi ...	38
2.6. Sınavsız İkinci Üniversite.....	39
2.7. Açıköğretim Sistemi İletişim Araçları	40
2.7.1. Sözlü İletişim	41

2.7.2.	Yazılı İletişim.....	42
2.7.3.	Çevrimiçi İletişim.....	43
2.7.4.	Dijital İletişim	44
2.7.5.	Sosyal Medya Platformları.....	45
2.7.6.	Kitle İletişimi	48
2.8.	Açıköğretim Sistemi Halkla İlişkiler Çalışmaları ve Tanıtım Faaliyetleri	50
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		56
3. AKADEMİSYENLERİN İKİNCİ ÜNİVERSİTE İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ: BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ		56
3.1.	Araştırmanın Amacı.....	56
3.2.	Araştırmanın Önemi	56
3.3.	Araştırmanın Problemi.....	57
3.4.	Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	57
3.5.	Araştırmanın Veri Toplama Aracı	57
3.6.	Veri Analizi.....	58
3.7.	Geçerlilik ve Güvenilirlik	63
3.8.	Bulgular ve Yorumlar	65
3.9.	Demografik Bulgular	65
3.10.	Akademisyenlerin Açık Öğretim Hakkındaki Görüşleri	73
3.11.	Akademisyenlerin Sınavsız İkinci Üniversite Hakkındaki Görüşleri	79
SONUÇ.....		85
KAYNAKÇA		91
EKLER.....		103

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İkinci Üniversite Tanıtım Faaliyetleri, Bolu.....	51
Şekil 2.2: Anadolu Üniversitesi Fakültesi İkinci Üniversite Tanıtımı, Facebook, https://124.im/HSje	52
Şekil 2.3: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi İkinci Üniversite Tanıtımı, Facebook, https://124.im/vJm	53
Şekil 2.4: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi İkinci Üniversite Tanıtımı, Facebook, https://124.im/vJm	53
Şekil 2.5: Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi İkinci Üniversite Tanıtım Faaliyetleri, Facebook, https://124.im/IXS	54
Şekil 2.6: Atatürk Üniversitesi Açık Kapı, Tanıtım ve Tercih Günleri, Erzurum Post, 2022. https://124.im/AQRe	54
Şekil 2.7: Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi İkinci Üniversite Tanıtım Faaliyetleri, Palandöken Gazetesi, 2014. https://124.im/1UWa8bl	54

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.2: Uzaktan eğitim ile sanal eğitim arasındaki farklar	17
Tablo 3.1: Açık Öğretim Maddelerinin Normallik Dağılım Değerleri	58
Tablo 3.2: Sınavsız İkinci Üniversite Maddelerinin Normallik Dağılım Değerleri	60
Tablo 3.3: Açıköğretim Maddelerinin Normallik Dağılım Değerleri	61
Tablo 3.4: İkinci Üniversite Maddelerinin Normallik Dağılım Değerleri	62
Tablo 3.5: KMO ve Bartlett's Testleri Analiz Sonuçları	63
Tablo 3.6: <i>Cronbach's Alpha Güvenilirlik Analizi</i>	64
Tablo 3.7: Toplam Faktör Analizi Sonuçları	64
Tablo 3.8: Akademisyenlerin Açık Öğretim ve İkinci Üniversite ile İlgili Maddelerin Puanlarının Genel Görünümü	65
Tablo 3.9: Katılımcıların Cinsiyet Özellikleri Analizi	66
Tablo 3.10: Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları	66
Tablo 3.11: Katılımcıların Yaş Özellikleri Analizi	66
Tablo 3.12: Açık Öğretim Maddelerinin Yaşa Göre Puanlarının Betimsel İstatistikleri	67
Tablo 3.13: Yaşa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	67
Tablo 3.14: Katılımcıların Medeni Durum Özellikleri Analizi	68
Tablo 3.15: Medeni Duruma Göre t-Testi Sonuçları	68
Tablo 3.16: Katılımcıların Bilim Alanları Özellikleri Analizi	69
Tablo 3.17: Bilim Alanına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	70
Tablo 3.18: Katılımcıların Eğitim Durumu Özellikleri Analizi	70
Tablo 3.19: Açık Öğretim Maddelerinin Eğitim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	71
Tablo 3.20: Katılımcıların Mesleki Kıdem Özellikleri Analizi	71
Tablo 3.21: Mesleki Kıdeme Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	72
Tablo 3.22: Katılımcıların Unvan Özellikleri Analizi	72
Tablo 3.23: Unvana Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	73
Tablo 3.24: Akademisyenlerin Açık Öğretim Hakkındaki Anket Sorularına Verdiği Cevap Analizleri	73
Tablo 3.25: Açıköğretim ile İlgili İfadelerin Ortalamaları	78
Tablo 3.26: Akademisyenlerin Sınavsız İkinci Üniversite Sorularına Verdiği Cevap Analizleri	79
Tablo 3.27: Sınavsız İkinci Üniversite ile İlgili İfadelerin Ortalamaları	83

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

AKSİS	: Akademik Kayıt Sistemi
AÖF	: Açıköğretim Fakültesi
AÖS	: Açıköğretim Sistemi
ATA-AÖF	: Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi
ATAÜNİ	: Atatürk Üniversitesi
AUZEF	: Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi
AÜ	: Anadolu Üniversitesi
BAİBÜ	: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
EPUB	: Elektronik Yayın
HTML5	: Hiper Metin İşaretleme Dili
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
LMS	: Learning Management System (Öğrenme Yönetim Sistemi)
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
OBS	: Öğrenci Bilgi Sistemi
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
PDF	: Portable Document Format (Taşınabilir Belge Biçimi)
SMS	: Short Message Service (Kısa Mesaj Servisi)
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sırasında bilgi ve deneyimleriyle beni yönlendiren değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Yavuz AKÇİ'ye, görüşleri ve değerlendirmeleriyle araştırmama katkıda bulunan hocalarım Doç. Dr. A. Banu HÜLÜR ve Doç. Dr. Kazım KILINÇ'a ayrıca desteklerini ve yardımlarını esirgemeyen diğer hocalarıma ve iş arkadaşlarıma teşekkürü borç bilirim.

Bu tez çalışmasında olduğu gibi tüm eğitim hayatım boyunca beni destekleyen annem Gülşen PAMUKLU'ya, babam Ruhi PAMUKLU'ya, ablam Pınar PAMUKLU'ya, sabrı ve sevgisi ile hep yanımda olan eşim Ayşegül GÜRDAL PAMUKLU ve oğlum Kerem PAMUKLU'ya teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Türkiye’de devlet ve vakıf üniversitelerinin sayısı 200’den fazladır. Üniversiteler bilginin yaratıldığı, depolandığı ve iletildiği yerlerdir. Bilgiye ulaşmak ve bilgiyi almak her insanın hakkıdır. Bu bağlamda açık öğretim sistemi eğitim almak isteyen kişilere fırsatlar yaratmaktadır. Üniversitelere açık öğretim hakkı verilmesiyle Anadolu Üniversitesi bu alanda eğitim veren ilk üniversite olmuştur. Öğrenenlerin gereksinimlerinin karşılanması için, eğitimin zaman ve mekân gibi yerler ile sınırlandırılmaması gerekliliği belirlenmiş ve zamanla geliştirilerek daha esnek bir sistem ortaya çıkartılmıştır. Eğitim, her bireyin yaşam döngüsü boyunca kullandığı bir kamusal hak olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda yaşam boyu eğitim kavramı benimsenerek sistemin potansiyeli artırılması amaçlanmıştır (Güleç, Çelik ve Demirhan, 2013: 35). Çalışmada yaşam boyu eğitimin en iyi örneklerinden biri olan Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde görevli akademisyenler, hedef kitle olarak belirlenmiştir.

Türkiye’de 1956 yılında üniversite düzeyinde kurulan ilk açık öğretim sistemi olan mektupla öğrenim sistemi Ankara Üniversitesi ile başlamıştır. Türkiye’de sürekli ve açık öğretim kanununun kabul edilmesiyle 1982 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi kurulmuştur (Bozkurt, 2017: 86). 2001 yılında uygulamaya konan ikinci üniversite sistemi de yüksek öğretim öğrencileri veya mezunlarına fırsatlar sunmaya başlamıştır. Anadolu Üniversitesinin yanı sıra İstanbul Üniversitesi ve Erzurum Atatürk Üniversitesinin de açık öğretim sistemini uygulamaları uzaktan eğitime çeşitlilik getirmiştir.

Dünyanın her zamankinden daha hızlı değişmesi kariyer fırsatlarını da artırmaktadır. Bu da daha fazla kişinin yüksek öğretime talep göstermesine neden olmaktadır. Hızla artan bu yüksek öğrenim talebini karşılamak için yeni kampüsler inşa edilmesi zaman ve maliyet açısından talebi karşılamaya yetmemektedir. Üniversiteler bu talepler karşısında kampüsten bağımsız bir eğitim sistemi geliştirmiştir. Bu öğrenme faaliyeti, küresel bir platform olan internetin büyümesi ve evrimi ile paralel gelişmektedir.

Birey açısından bakıldığında, açık öğretim büyük fırsatlar sunmaktadır. Bu fırsatların en önemlisi belirli bir mekâna bağlı olmadan öğrencilere eğitim hakkı

tanınmasıdır. Ayrıca çevrimiçi ve basılı materyallerin bir karışımı ile sağlanan eğitim olanağı vermektedir. Çalışan ya da örgün eğitime devam edemeyecek bireylerin kaçırdıkları eğitim fırsatlarını elde etmelerini sağlamaktadır. Böylece açık öğretim her kesime hitap edebilen eğitim sistemi haline gelmiştir. Sınavsız İkinci Üniversite projesi ile bu sisteme önemli bir yenilik getirildiği düşünülmektedir.

Açık öğretim sistemi teknolojiye bağlı olarak eğitim sisteminde önemli gelişim göstermektedir. Bu bağlamda son yıllarda açık öğretim sistemi popülerliğini artırmıştır. Özellikle açık öğretim eğitimi veren üniversiteler de öğrencilerin taleplerini karşılayabilmek için yenilikler sunmaktadır. Artan talebe bağlı olarak açık ve uzaktan eğitim sistemi gelişerek yaygınlaşmaktadır. Açık öğretim sistemi internetin yaygınlaşmasıyla tamamen çevrimiçi sisteme dönmüştür. Basılı materyallerden e-kitaba, yüz yüze kayıttan çevrimiçi kayıta dönüşüm sağlanmıştır. Öğrencilerin internet üzerinden çoğu işlemlerini yapabilmesi için her türlü kolaylık sağlanmaktadır. İnternetin eğitim sistemine girmesi ile açık öğretim dışında, uzaktan eğitim, kurslar, sertifikalar ve diğer eğitim materyallere ücretsiz erişim sağlayan açık eğitim kaynakları olmuştur (Aydemir ve diğerleri, 2016: 55).

İletişim, gönderilen mesaj ile alıcı tarafından anlaşılacak şekilde bireylerin mesaj gönderip aldığı süreçleri ifade etmektedir. İletişim, dinleme, gözlemlleme ve okuma olmak üzere üç türe ayrılmaktadır. Uzaktan eğitim sisteminde iletişim, önemli ölçüde konuşulan ve yazılan dil aracılığıyla yapılırken, son ikisi nispeten daha büyük bir rol oynamaktadır. İyi bir eğitim ve öğretim, salt iletişimden daha fazlası olduğu kabul edilmektedir (Ersanlı ve Balcı, 2006: 8) Eğitim, öğrencinin iletişim becerilerine kalıcı ve anlamlı bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Uzaktan eğitimde iletişim tek taraflı olmayıp, öğrenen ile öğretene arasındaki karşılıklı iletişimi gerektirmektedir. Bu nedenle eğitimin başarılı olmasında ve gerçekleşmesinde karşılıklı etkileşim ve geri bildirim önem arz etmektedir (Yağcı ve Uçar, 2018: 146).

Uzaktan eğitim, öğrenmek isteyen herkese eğitim fırsatları sağlamaktadır. Ancak üniversitelerin uzaktan eğitimde karşılaştığı temel sorun standartların sağlanması ile ilgili olduğu görülmüştür (Bakioğlu ve Can: 230). Örgün eğitimin yapılamadığı üniversitelerde, öğretmen ile öğrencinin yakın ve düzenli etkileşim sağlanamazsa,

kaliteli eğitim girdisinin eksik olduğu varsayılmaktadır. Ancak bu olumsuzluklar gelişen internet ağı, kamera ve ses sistemleriyle giderilmeye çalışılmaktadır.

Üniversiteler, öğrencileri geleceğe ve iş hayatına hazırlayan kurumlardır. Bu süreçte akademisyenler, yeni ve güncel bilgileri nesillere aktarırken kendilerini de sürekli geliştirmektedir. Yeni bir üniversite okumak da bu gelişime katkı sağlayabilmektedir. Bu bağlamda tez araştırması, herhangi bir sınava girmeden bir programa kayıt yaptırma fırsatı sunan ikinci üniversite ile ilgili akademik görüşler, açık öğretim sisteminin olumlu ya da olumsuz durumunu analiz etme fırsatını ortaya koymaktadır. Akademisyenlerin açık öğretim ve ikinci üniversite hakkındaki görüşleri alınması araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Araştırma, eğitimi tamamlamış ve kariyerini akademisyen olarak tercih eden kişilerin tekrar üniversite okumasının nedenlerine dikkat çekmesi açısından çalışma önem arz etmektedir.

Araştırmanın örneklemini Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi akademik personeli oluşturmaktadır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup verilerinin toplanması için anket kullanılmıştır. Anket çalışmasında toplam 22 adet soru yer almaktadır. Demografik bilgilere ilişkin 7 adet, açık öğretim ile ilgili 9 adet ve ikinci üniversite ile ilgili 6 adet madde bulunmaktadır. Katılımcıların ikinci üniversite ve açık öğretim programlarına ilişkin görüşleri belirlemeye yönelik sorular hazırlanmış ve araştırmada akademisyenlerin vereceği cevaplar IBM SPSS 20 programı yardımıyla analiz edilerek yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMİ

Çalışmanın uzaktan eğitim sistemini açıklamak için yazılan bu bölümde; Uzaktan Eğitimin Tanımı, Dünyada Uzaktan Eğitimin Gelişimi, Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Gelişimi, Uzaktan Eğitimin Nitelikleri, Uzaktan Eğitimin Alt Sistemleri, Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları, Sanal Eğitim üzerinde durulmaktadır.

1.1. Uzaktan Eğitimin Tanımı

İnsanlık temelinde öğrenme ve öğretme motivasyonu bulunmaktadır. Bu motivasyon yıllar geçtikçe teknolojik gelişim ile birlikte çeşitli eğitim ve bu eğitime bağlı öğrenme sistemlerine dönüşmektedir. Teknolojik gelişmeler uzaktan eğitim fırsatını doğurmakta, paralel olarak da gelişme göstermektedir. Günümüzde internet ve bilgisayarın kullanım oranları arttıkça daha da gelişmektedir. Teknolojik gelişmeler, eğitim kavramına farklı bakış açıları kazandırmış, teknoloji ile öğretmenlerin öğretim tekniklerini de etkilemiştir. Uzaktan eğitimin her zaman ihtiyaç duyulan bir sistem olduğu aşikâr ancak hala eksikler olduğu için üzerinde çalışma yapılması gereken (Avcı ve Yıldız, 2021: 819). Hızlı teknolojik imkanları içeren internet sağlayıcıları, geniş kitlelere ulaşma potansiyeli sayesinde eğitimde tercih edilmektedir. Eğitim sistemi belki de bu teknolojik değişimlerden etkilenen kurumların başında gelmekte ve köklü değişimler geçirmektedir (Genç ve Eryaman, 2007: 89).

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istendik değişimler oluşturma sürecidir. Eğitim ihtiyacı, bireyin nitelikleriyle, ulaşılması gereken standartlar arasındaki fark olarak tanımlanmaktadır (Bilen, 2010: 20).

Yüz yüze eğitime alternatif olan uzaktan eğitimin birçok tanımı bulunmaktadır. Literatür taraması sonucu uzaktan eğitim tanımları yıllara göre aşağıdaki gibi detaylanmıştır.

Peters ’e (1973) göre; “uzaktan eğitim, özellikle yüksek kaliteli öğretimi yeniden üretmek amacıyla, iş bölümü ve organizasyon ilkelerinin

uygulanmasının yanı sıra teknik medyanın yaygın kullanımıyla rasyonelleştirilen bilgi, beceri ve tutumları aktarma yöntemidir. İnsanlar nerede yaşarlarsa yaşasınlar çok sayıda öğrenciye aynı anda eğitim vermeyi mümkün kılan, endüstrileşmiş bir öğretme ve öğrenme şeklidir” (s. 206).

Moore 'a (1973) göre; “uzaktan öğretim, öğretme davranışlarının öğrenme davranışlarından ayrı olarak yürütüldüğü, böylece öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin sağlanması gereken öğretim yöntemleri ailesi olarak tanımlamaktadır. Basılı, elektronik, mekanik veya diğer cihazlarla gerçekleştirilmektedir” (s. 664).

Holmberg 'e (1977) göre; “uzaktan eğitim, öğrencileriyle birlikte dersliklerde veya aynı binada bulunan öğretmenlerin sürekli denetimi altında olmayan ancak yine de planlama ve rehberlikten yararlanan her düzeydeki çeşitli eğitim biçimlerini kapsamaktadır” (s. 9).

İşman 'a (1998) göre; “uzaktan eğitim, öğrencilerin ve öğretmenlerin birbirlerinden uzakta, çeşitli iletişim teknolojileri kullanılarak gerçekleştirilen sistem modelidir” (s. 23).

Roblyer ve Edwards 'a (2000) göre; “tüm teknolojileri ve uzaktan diğer öğrenme biçimlerini kapsayan, aracılı bilgi ve öğretim yoluyla becerilerin kazanılmasıdır” (s. 192).

Newby, Stepich, Lehman ve Russell (2000) ise uzaktan öğrenmeyi şöyle tanımlamıştır; “öğretmen ve öğrencilerin fiziksel olarak ayrıldığı organize bir öğretim programıdır” (s. 210).

Toprakçı 'ya (2008) göre; “uzaktan öğretim, kablolu, kablosuz ve posta yoluyla haberleşmeyi sağlayan kanallar üzerinden; internet, intranet, video, telefon, televizyon, bilgisayar, radyo, mektup vb. gibi araçlarla sunulan; öğrenci ile öğretmenin birbirlerinden fiziksel olarak ayrı olmalarına rağmen eş zamanlı ve eş zamansız bir araya gelerek öğrenme ve öğretmeyi kısmen ya da tamamen gerçekleştirdikleri öğretim faaliyetlerinin tümüdür” (s. 103).

Bu tanımlardan yola çıkarak, öğrenmenin gerçekleşmesi için, uzaktan eğitimin teknolojiye ihtiyaç duyduğu ve organize eğitim programının olduğu bir süreç olarak değerlendirilmektedir.

1.2. Dünyada Uzaktan Eğitimin Gelişimi

Uzaktan eğitim kavramı yüz yılı aşkın bir geçmişe sahipken, son yıllarda teknolojiye yeni gelişmelere paralel olarak yeniden gündeme gelmiştir. Teknolojideki hızlı ilerleme, uzaktan eğitimin gelişmesini sağlamaktadır. Uzaktan eğitimin ilk teşebbüsü, 1728 tarihli Boston Gazetesi'nde, yazışma eğitimini alıntılaman bir reklam yayınlanarak başlamıştır. 1833'te bir İsveç Gazetesi'nde "Posta Aracılığıyla Kompozisyon" çalışması için ilan açılması olarak kabul edilmiştir (Batır ve Malkoç, 2017: 239; Özbay, 2015: 378; Holmberg, 1995: 47).

Uzaktan eğitim, mektup yoluyla eğitim ile başladığı kabul edilmektedir. Mektup yoluyla eğitiminin temel amacı, ülkedeki herkese eşit eğitim fırsatları sağlamaktır. Okula devam edemeyen, uzakta olduğu için gidemeyen kişilerin eğitime katılımı sağlamaktır. Okulların ve üniversitelerin eşit eğitim sorunlarını çözmelerine bu sayede yardımcı olmaktadır. Yazışma eğitim programları Kanada, Yeni Zelanda, Avustralya, Çin ve ABD'de insanların birbirinden uzak yaşadığı yerlerde gelişmeye başlamıştır. Zamanla gelişim göstererek günümüz uzaktan eğitiminin temelleri atılmıştır (Zawacki-Richter ve diğerleri, 2020: 322).

Uzaktan eğitim yeni seviyelere iten şey, endüstrinin, hükümetin ve ordunun mesleki eğitim talebi olmuştur. 19. yy. ortalarında Avrupa'da, mektupla eğitim, Berlin'deki Modern Diller Derneği'nin Fransızca, Almanca ve İngilizce dillerinde kurulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde, postayla yazışma kurslarını içeren *Strayer's Business College of Baltimore City* şirketi, özellikle eğitimde işverenlerin ihtiyaçlarına hizmet etmek için açılmıştır (Angela, 2012: 8). 19. yy.'ın sonunda Amerikan yüksek öğretiminde mektupla yazışma öğretimi, William Rainey Harper'ın Chautauqua eğitim sistemini kullandığı Chicago Üniversitesi'nde açılmıştır (Hoffman, 1978: 7).

İlk önemli teknolojik yenilik, 1877'de folyo fonografi tasarlayan Amerikalı mucit Thomas Edison tarafından yapılmıştır. Bu cihaz, ilk dil laboratuvarlarını kurulmasını mümkün kılmıştır. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, üniversitelere ait radyo istasyonları Amerika Birleşik Devletleri'nde yaygın hale gelmiştir. Edison

aynı zamanda film üreten ilk kişilerden biri olmuştur (Berg ve Simonson, 2022a). Film yapımındaki gelişmeler, teknik eğitim ve propaganda amacıyla II. Dünya Savaşı sırasında kullanılmaya başlanmıştır.

1950'li yıllarda, Iowa Üniversitesi'nde televizyonda eğitim geliştirilmeye başlamıştır (Demiray ve Aytekin, 2001: 93). Aynı yıllarda, bilgisayar temelli eğitimde, bilgisayarların metin, ses ve videodan oluşan öğrenme materyalleri denemeleri yapılmaya başlanmıştır. Öğrencilerin ilerlemesini değerlendirmek için kullanılan bilgisayar destekli öğretim gibi araştırmaların çoğu IBM şirketinde yapılmıştır (Berg ve Simonson, 2022b).

21. yy.'ın başlarında, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki iki yıllık ve dört yıllık derece veren yüksek öğretim kurumlarının yarısından fazlası, öncelikle internet aracılığıyla uzaktan eğitim vermiştir. Amerikalı öğrencilerin yaklaşık dörtte biri her dönem bu türden programa kayıt yaptırmaktadır (Karimova, 2021: 55).

Birçok uzaktan eğitim programı, kâr amacı güden kurumlar tarafından sunulduğunda, uzaktan eğitimin ticarileşmesi ile ilişkilendirilmektedir (Bal, 2017: 32). Genel olarak, üniversitelere kabul edilmeye uygun olmayan öğrencilerin, okullarda geliri artırmak için daha geniş demografiye hitap edecek derslerin ve müfredatın tasarlanması, düşük standartların düşmesine yol açabilmektedir. Ancak açık ve uzaktan eğitim veren üniversiteler, kaliteli eğitim verebilmek için kendi standartlarını belirlemektedir. Fakülteler, vizyonlarına, misyonlarına, temel değerlerine uygun ve diğer kurumlarla iş birliği içinde, etik kurallara uygun kalite belirlemeyi amaçlamaktadır (Anadolu Üniversitesi, 2022a).

1.3. Türkiye'de Uzaktan Eğitimin Gelişimi

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ilk örgün uzaktan eğitim, yazışma yöntemi kullanılarak, 1961 yılında başlamıştır. Bakanlık, materyalleri, sınav gibi belgeleri postane aracılığıyla öğrencilere göndermiştir. Öğrenciler cevaplarını mektup yoluyla geri göndermişlerdir (Bozkurt, 2017: 95). 1992 yılından itibaren Bakanlık tarafından yürütülen iki açık öğretim programı açılmıştır. Her iki okul da öğrencilerine ders kitabı ve notları, broşür bültenleri gibi basılı ve elektronik materyaller sağlamıştır. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) müdürlüğü bünyesinde her ilde kayıt, materyal, diploma, bitirme belgesi vb. gibi öğrenci destek hizmetleri

verilmektedir (Adıyaman, 2002: 94). Elektronik materyaller arasında radyo ve televizyon programları yer almaktadır. Radyo ve televizyon programları Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) kanallarında yayınlanmaktadır. Yükseköğretim bünyesinde ilk mektupla öğretim Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde Bankacılık ve Ticaret Enstitüsü tarafından başlatılmıştır (Karayalçın, 1959: 40). 1982 yılında Anadolu Üniversitesi'nde Türkiye Radyo Televizyon Kurumu tarafından desteklenen uzaktan eğitim programını kurarak, televizyon kanallarını kullanmaya uygun hale getirmiştir (Bozkurt, 2017: 94).

Türkiye'de uzaktan eğitim programları sunmak için kullanılan teknolojiler genellikle tek yönlüdür ve geniş kitlelere ulaşmak için tasarlanmıştır (Arat ve Bakan, 2011: 367). Uzaktan eğitimin iki temel biçimi, Eskişehir'deki Anadolu Üniversitesi'ndeki Açıköğretim Fakültesi (AÖF) ve Millî Eğitim Bakanlığı aracılığıyla Açık Öğretim Lisesi'dir. Her iki programında teknolojiler, özel olarak tasarlanmış ders kitapları, haber bültenleri, televizyon ve radyo yayınları dahil olmak üzere diğer basılı materyaller kullanılmaktadır. Ülke çapındaki üniversitelerde video kasetleri ve yüz yüze dersleri içermektedir. Her iki program için de sınavlar, genellikle şehirlerde ve daha büyük kasabalarda olmak üzere çeşitli yerlerde yapılmaktadır. Televizyon, video, basılı ya da çevrimiçi materyaller gibi diğer uzaktan eğitim teknolojileri, bu projelerde eğitim vermek için yaygın olarak kullanılan birincil medya olarak kullanılmaktadır (Sağlık ve Öztürk, 2001: 237).

Uzaktan eğitim, öğrenen-içerik etkileşimi, öğrenen-öğreten etkileşimi ve öğrenen-öğrenen etkileşimi gibi üç eğitim türünün tümünü sağlamaktadır (Moore, 1989: 2). Türkiye'de öğrenen-içerik etkileşimi, ders kitapları ve isteğe bağlı televizyon ve radyo yayınları ile kendi kendine eğitim yoluyla gerçekleşecek şekilde tasarlanmıştır. Öğrenen-öğrenen etkileşimi, Türk uzaktan eğitim programlarının resmi tasarımının bir parçası olmadığı bilinmektedir (Saykılı, 2019: 95). Eğitim sistemi ezberci öğrenmeyi ve ezberi vurguladığından, öğrencilerin genellikle metinlerini okumaları ve ezberlemeleri gerekmektedir. Açıköğretim Sistemi programlarında ezberci öğrenme daha fazla görülmektedir.

1.3.1. Öğrenen-Öğrenen Etkileşimi

Bu etkileşim küçük grup öğrenimi, ortak hedef yapıları ve öğrenme süreçleri üzerine kurulmuştur. Uzaktan eğitimde bu etkileşim türünün eksikliği

görülmektedir (Moore, 1989: 5). Öğrenenlerin karşılıklı kişilerarası etkileşime girmemeleri bunun nedenidir. Öğrenen-öğrenen etkileşimlerinin başarı için ve öğrenciler için diğer etkileşimlerden en az önemli olarak kabul edilmektedir (Sharp ve Huett, 2006: 6).

1.3.2. Öğrenen-Öğreten Etkileşimi

Öğrenci-öğreten etkileşimi, karşılıklı etkileşim eksikliğini telafi etmek amacıyla yazılı ders materyallerine yerleştirilmektedir. Bu tarzda yazılmış ders materyalleri basılı yayınların içeriğinde yer almaktadır (Xiao, 2017: 128). Öğretmen ve öğrenci arasındaki bağlantı gibi tüm açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında merkezi bir rol oynamaktadır. Geleneksel eğitim ortamındaki gibi bir öğretmenin tüm işlevlerini yerine getirmektedir. Fark, yüz yüze değil çevrimiçi görüşme tekniğine dayalı olmasıdır (Xiao, 2017: 128). Öğrenen-öğreten etkileşimi bir eğitim deneyimi için oldukça gerekli görülmekte ancak öğrenme açıkça eğitmenle etkileşimden daha fazlasıdır. Bu üç etkileşim türünün birbirine bağımlı ve birbirini tamamlayıcı nitelikte olduğu iddia edilmektedir (Shackelford ve Maxwell, 2012: 230).

1.3.3. Öğrenen-İçerik Etkileşimi

Diğer iki etkileşim türü iki yönlüdür, ancak öğrenci-içerik etkileşimi tek yönlüdür (Horzum, 2010: 109). Öğrenciler konuları daha iyi anlamak için farklı yollar aramaktadır. Öğrenciler video izleme, çevrimiçi soru çözümü ve canlı ders gibi ders çalışma yöntemleri kullanmaktadır. İnternette okuma materyallerinin mevcudiyeti öğrenen-içerik etkileşimini gerçek anlamda kolaylaştırabilse de evdeki öğrenme ortamı yeterince elverişli olmayabileceğinden birçok öğrenci kendilerine öğretilenlerin içeriğini anlayamamaktadır (Ertuğrul ve Mahiroğlu, 2008: 14). Dolayısıyla ev içindeki dikkat dağıtan her etkinlik içeriği anlamada uygun bir ortam sağlamamaktadır.

1.4. Uzaktan Eğitimin Nitelikleri

Uzaktan eğitim olgusunu tanımlamak için çeşitli terimler kullanılmıştır. Uzaktan öğrenim ve uzaktan öğretim birlikte uzaktan eğitimi oluşturmaktadır. Uzaktan eğitim, genel olarak, öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimi geliştirmek için internetin bir şekilde kullanılması olarak tanımlanabilir (Odabaş, 2003: 34).

Yaygın olarak kullanılan e-öğrenme veya çevrimiçi öğrenmeyi içermektedir (Berg ve Simonson, 2022c). Web tabanlı veya internet tabanlı teknolojiler aracılığıyla organize edilen veya sağlanan öğrenmede, etkileşimi geliştirmek için internet kullanımı gerekmektedir.

Uzaktan eğitimin dört özelliği bulunmaktadır (Kandemir, 2013: 1)

- Uzaktan eğitim, eğitim kurumları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.
- Erişilebilirlik ve kolaylık, bu eğitim biçiminin önemli avantajlarıdır.
- Ortam ne olursa olsun, etkileşim her eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitimde de esastır. Canlı dersler gibi iletişim kanalları ile öğrenciler ve öğretmenler etkileşime girebilmektedir.
- Uzaktan eğitim ortamında, sosyal ağlar öğrencilerin birbirleriyle bağlantı kurmasını sağlayabilir ve böylece onların izolasyon hissini azaltabilir.

Uzaktan eğitim, geleneksel eğitimin yerini, teknolojinin aracılık ettiği bir iletişim tarzını almasıyla, öğretmen ve öğrencinin öğrenme grubundan ayrılması ile karakterize edilmektedir. Bu eğitim biçimini, günümüzde, vakıf ve devlet üniversiteleri uzaktan sağlamaktadır. Uzaktan eğitim olanağı, 1980'lerde elektronik çiplerin üretiminin hızlandırılmasıyla bağlantılı olarak telekomünikasyon ve geniş bant teknolojilerinin tanıtılması ile gerçekleşmiştir (Keegan, 1996: 23). Zamanla öğrenciler, özel olarak üretilmiş ders kitapları, TV ve radyo programları, ses ve videolar ile eğitim görmüşlerdir. Mevcut teknolojiler, dört ana uzaktan eğitim uygulama çözümünü desteklemektedir. Bunlar internet, grup yazılımı, eğitici TV, tek yönlü- iki yönlü video veya sestir (Keegan, 1996: 24).

Uzaktan eğitim terimleri, birçok farklı araştırmacı tarafından çok çeşitli program, sağlayıcı, izleyici ve medya gibi benzer platformlar birbirinin yerine kullanılmıştır. Basılı medyadan eğitici televizyona ve güncel etkileşimli teknolojilere kadar her türlü eğitim ortamının evrimleştiği zengin bir sistemdir. Sıklıkla uzaktan eğitimin anlamı yanlış kullanılmaktadır; insanlar uzaktan eğitimin yüz yüze veya geleneksel eğitimin zıt bir biçimi olduğunu varsaymaktadır (Kaya, 2002: 16). Ancak uzaktan eğitim, yüz yüze veya geleneksel eğitimin zıt bir şekli değildir. Yüz yüze olmayan tüm öğrenme-öğretme düzenlemeleriyle de eş anlamlı değildir (Rüzgar, 2004: 23). Uzaktan eğitimde eğitsel açıdan uygun olan durumlarda örgün öğretim yöntemleri kullanılmaktadır. Sistem aynıdır ancak

işleyiş biraz daha farklıdır. Açık öğretimde ise öğrenciler, eğitmen ile hiç karşılaşmamaktadır (Kaya, 2002: 18).

Uzaktan eğitim, örgün üniversitelerin eğitimine paralel bir eğitim sağlamayı amaçlamaktadır. Diğer öğretim yöntemlerinden farklı olarak, mesafeli sistemler, başvuru, kayıt ve eğitim sürecinin her aşamasını kapsayan, kalite ve statü bakımından geleneksel hizmete eşit, eksiksiz bir eğitim kapsamı sağladığını iddia etmektedir (Keegan, 1996: 11). Öğrenciler ve kurumlar, kendilerine göre iyi bir sebeple uzaktan öğrenmeyi benimsemektedir. Üniversiteler, derslik ve konut inşa etmek zorunda kalmadan bünyesine öğrenci dahil ederek fayda sağlamakta ve öğrenciler istedikleri yerde ve zamanda çalışabilmenin avantajlarından yararlanmaktadır. Üniversiteler, birden fazla sınıf kurmak zorunda kalmadan eğitime devam etmektedir (Berg ve Simonson, 2022d). Örgün öğretim gelişmeye devam ederken, açık üniversiteler de yeni teknolojilerle paralel aynı seviyede gelişim göstermektedir.

Uzaktan eğitimin misyonu, uzaktan eğitimin kırsal, uzak ve dağınık coğrafi konumlara ulaşarak kaliteli bir eğitim haline getirmeye çalışmasıdır. Bu eğitim sistemi, öğrenenlerin yabancı bir yerde bulunma ihtiyacını ortadan kaldırmaya yardımcı olmaktadır. Eğitimin uzaktan verilmesi, söz konusu toplulukların kültürel ihtiyaçlarını da yansıtmaktadır (Odabaş, 2003: 29). Bunun önemli sonuçlarından biri, kadınların katılımının önündeki engellerin kaldırılmasıdır (Demiray, 2013: 165). Uzaktan eğitimin popülaritesi sayesinde yeni teknolojileri hemen kullanılması eğitim kalitesi açısından önemli bir girişimdir. Çoğu zaman coğrafi ve kültürel analize ihtiyaç duyulması ve bu değerlendirmenin atlandığı yaygın olarak görülmektedir. Öğrencinin kültürel çevresinin analizini atlamak, öğrenme sürecinde önemli zorluklara neden olabilmektedir (Tonbuluğlu ve Aydın, 2015: 64).

Küreselleşme, dünyanın bilgiyi paylaşma şeklini değiştiren baskın uluslararası sistemdir. Küreselleşme ve internet, özellikle öğrenme ve eğitim açısından tüm toplumlarda yayılmaya devam etmektedir (Carnoy, 2016: 36). Bu ülkelerde ekonomik zorluklardan dolayı örgün eğitime gidemeyen kişilerin uzaktan eğitim ile bu açıklarını kapatabildikleri görülmektedir. Gelecekte öğrenme açığı daha da artacağı için uzaktan eğitime gerekli önem verilmesi gerekmektedir (Yeşil,

2017: 761). Eğitim bir insani hak ve kamu yararadır. Anayasanın 42. maddesine göre; “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz” (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 2022). Bu statüyü büyük zorluklar karşısında korumak için eğitim sürekli olarak sağlanmalı, yenilenmeli ve iyileştirilmelidir. Öğrencilerin zamandan, mekândan ve geleneksel kampüs içi eğitim sistemlerinden bağımsız eğitim ve öğretim alabileceği bir sisteme gereksinimleri artmaktadır. Dünya genelinde insanlar yaşam boyu öğrenime gereksinim duymaktadır. (Kaya, 2014: 97). Nüfusun önemli bir bölümünü oluşturan, örgün eğitim sistemine giremeyen yeni nesillere uzaktan eğitim olanaklarını sunmak eğitim eşitliği açısından önem kazanmaktadır.

Uzaktan eğitim, öğrencileri, öğretmenleri ve materyalleri çeşitli iletişim araçları aracılığıyla birbirine bağlayan sistemdir. Çevrimiçi öğrenme, internet tabanlı öğrenme, e-öğrenme gibi çeşitli isimlerle literatüre geçmiştir (Berg ve Simonson, 2022e). E-öğrenme, web tabanlı öğrenme, bilgisayar tabanlı öğrenme, sanal sınıflar ve dijital iş birliği gibi geniş bir uygulama alanı içinde yer almaktadır. Bir eğitim ortamı olarak e-öğrenme, çeşitli öğretim teknolojileri ve yöntemleri sunmak için güçlü bir araç olduğu öne sürülmektedir. E-öğrenme, canlı akışlı ses ve video teknolojisi, Powerpoint, Word, PDF (Taşınabilir Belge Biçimi) biçiminde metinsel materyaller, mesaj panoları ve sohbet odaları aracılığıyla çevrimiçi dersler örnek olarak gösterilmektedir. E-öğrenme, çeşitli formatlarda bilgi alma fırsatı sunduğu için etkili bir eğitim ortamı olma potansiyeline sahip olduğu düşünülmektedir. Welsh, Wanberg, Brown ve Simmering’e (2003) göre, e-öğrenmenin tasarımı, sunumuna ve uygulanmasına rehberlik etmesi gerekmektedir. E-öğrenme, teknoloji odaklı olmaktan çok öğrenci odaklı olmalıdır (s. 21).

Uzaktan eğitim, tek yönlü teknolojiler aracılığıyla içerik etkileşimi sağlamaktadır. Kültürel bağlamdan ilham alan öğretim stratejileri ve etkileşimli teknolojiler uygulayarak, uzaktan eğitim öğrenen-öğreten ve öğrenen-öğrenen etkileşimini de geliştirebilmektedir (Moore, 1989: 5). Uzaktan eğitim tam zamanlı çalışanlar, askeri personel veya sınıf derslerine katılamayan bireyler gibi geleneksel olmayan öğrencilere odaklanmaktadır. Bununla birlikte, uzaktan eğitim, devam eden büyümeye işaret eden eğilimlerle eğitim dünyasının yerleşik bir parçası haline gelmektedir. Kültürel bağlam, herhangi bir uzaktan eğitim programının

geliştirilmesinde kritik bir bileşendir (Aydemir, 2018: 34). Yeni teknolojilerin tanıtılması ve kültürel bağlam arasında çevrimiçi bilgi akışı ile yeni kültürel alanlar ortaya çıkmaktadır. Çevrimiçi ortamlar, kültürel modellerle uyumlu olmayabilir ve farklı kültürlerden insanları etkileyebilmektedir. Uzaktan eğitim, örgün eğitimi yansıttığı için, uzaktan eğitim programları kültürel bağlamı temel almaktadır (Grothaus ve Zawacki-Richter, 2021: 491).

Örgün eğitim, video, ses ve diğer multimedya sistemi kullanan eğitimden daha güvenli gibi görünse de pratikte çoğu program ağırlıklı olarak elektronik metinleri ve basit metin tabanlı iletişimlerini kullanmaktadır. Bunun nedenleri kısmen pratiktir ama aynı zamanda uzaktan öğrenmenin merkezi faydalarına dair gelişen bir anlayışı da yansıtmaktadır (Demiray, 2010: 234). Uzaktan eğitim, geleneksel sınıflarda bilgi paylaşımıyla ilgili zaman kısıtlamalarını ortadan kaldırarak, öğretmenler ve öğrenciler arasında da iletişimi kolaylaştırmanın bir yolu olarak görülmektedir.

Modern uzaktan eğitim, dijital okuma ve ses materyallerini, e-postayı, tartışma forumlarını ve sohbet odalarını içeren web tabanlı eğitim sistemlerini kullanmaktadır. Çoğu sistem genellikle eş zamansız olmasına ve öğrencilerin çoğu özelliğe istedikleri zaman erişmesine izin vermesine rağmen, canlı video erişimi içeren eş zamanlı teknolojiler de kullanılmaktadır. Bloglar, internet ansiklopedileri (wikiler) ve ortaklaşa düzenlenmiş belgeler biçimindeki paylaşılan sosyal alanlar da eğitim ortamlarında kullanılmaktadır (Demiray, 2010: 21).

Modern uzaktan eğitimdeki büyümenin yanı sıra, e-eğitim ve web tabanlı kişisel eğitim hizmetleri de gelişmektedir. Ayrıca, ebeveynlerin çocukları için yerel öğretmenler seçmesine ve onlarla iletişime geçmesine yardımcı olan birçok eğitim yardımı şirketleri yaygınlaşmaktadır (Demiray, 2010: 20). Özellikle çocuklarına evde eğitim veren ebeveynler arasında uzaktan eğitim programlarının ve özel ders hizmetlerinin kullanımı da artmaktadır. Birçok üniversitenin okuma, yazma ve temel eğitim konularında bazı çevrimiçi ders hizmetleri bulunmaktadır (Şad ve Akdağ, 2010: 24).

1.5. Uzaktan Eğitimin Alt Sistemleri

Girdi, süreç, çıktı ve geribildirim alt sistemlerinden oluşmaktadır. Eğitim kalitesi, kurum için kaliteli kaynak ve girdilerin elde edilmesinin doğal sonucu

olarak görülmektedir (Bursalıoğlu, 2020: 57). Kaynak girdi modeli, eğitim kurumlarının farklı amaçlara ulaşabilmesi ve kısa sürede kaliteli hizmet sunabilmesi için kaliteli kaynakların gerekli olduğunu varsaymaktadır (Hoy ve Miskel, 2015: 410). Bu nedenle eğitim kalitesinin kurum için kaliteli kaynakların ve girdilerin elde edilmesinin doğal sonucu olduğu bilinmektedir. Eğitim kalitesi göstergeleri, yüksek kaliteli öğrenci alımı, daha iyi tesisler ve ekipman önemli bir etken olmaktadır (Şimşek, 2012: 5). Mezunlardan, velilerden, sponsor kuruluştan veya herhangi bir dış temsilciden sağlanan daha fazla finansal desteği de içermektedir. Bu model, girdilerin ve çıktıların kalitesi arasındaki bağlantılar açıksa ve eğitim kurumlarının belirtilen hedeflere ulaşması veya verilen özelliklere uyması için kaynaklar çok sınırlıysa yararlı kabul edilmektedir (Göksoy, 2018: 4). Öğrenciler bazı kurumların sınavlarında başarılı olabilmeleri veya yüksek akademik performans gösterebilmeleri için yüksek kaliteli öğrenci girdisinin çekiciliğini gerekli görmektedir. Kaliteli kaynaklara sahip olmak, özellikle büyük kaynak rekabeti bağlamında yüksek eğitim kalitesi vaat edebilecek bir eğitim kurumunun potansiyelini temsil etmektedir. Model, bir dereceye kadar, eğitim kalitesini çevresel bağlam ve kaynak girdisi ile ilişkilendirerek, spesifik modelinin sınırlamasını düzeltmektedir (Cheng ve Tam, 1997: 25).

Süreç modelinde eğitim kalitesi, sorunsuz, sağlıklı ve verimli öğrenme deneyimleri sunmaktadır. Bir eğitim kurumundaki süreç, girdileri performansa ve çıktıya dönüştüren bir dönüşüm sürecidir (Göksoy, 2018: 9). Sorunsuz dahili kurumsal süreç, öğretmenlerin görevini etkin bir şekilde yerine getirmesini ve öğrencilerin verimli öğrenme deneyimleri kazanmasını sağlamaktadır (Marsh ve Willis, 2003: 102). Süreç, genellikle çıktının kalitesini ve planlanan hedeflere ne ölçüde ulaşılabilirliğini belirlemektedir. Özellikle eğitimde, süreç deneyimi genellikle eğitimsel amaç ve çıktıların bir biçimi olarak alınmaktadır. Bu nedenle süreç modeli, bir eğitim kurumunun iç işleyişinin düzgün ve sağlıklı olması durumunda yüksek eğitim kalitesine sahip olduğunu varsaymaktadır (Fitzpatrick, Sanders ve Worthen, 2011: 23).

Geribildirim, kişinin bir hedefe ulaşmak için ne kadar çaba sarf ettiğine dair bilgidir. Geri bildirim, girdi ve çıktıyı birbirine bağlayan bir döngü olarak tanımlanmaktadır (Richardson, 1999: 105). Van de Ridder, Stokking, McGaghie ve Ten Cate (2008) ise yaptıkları tanımda; geri bildirim bilgi, odak noktası ve mesaj

içeriğine sahiptir. Etkileşim olarak geribildirim merkezinde, bir bilgi teslimi ve alımı sürecidir. Döngü olarak geri bildirim hem bilgi hem de tepki özelliklerini içermekte ancak aynı zamanda mesajın sonucunu da göstermektedir (s. 191).

Geribildirim, öğrencinin öğrenmesine yardımcı olacak bilgi sağlamak için öğretmenden öğrenciye tek yönlü iletişimidir. Bilgiler genellikle değerlendiricidir ve mevcut performans ile istenen sonuçlar arasındaki boşluğu göstermektedir (Askew, 2000: 19). Uzaktan eğitimde öğretmen, verdiği eğitimi, ödevler veya projeler ile ölçmeye çalışmaktadır (Richardson, 1999: 110). Geri bildirim performansı yüksek ise sonuçlar istenilene ulaşmış denilmektedir. Açık öğretimde ise geri bildirim, sosyal medya, çevrimiçi mesajlaşma veya çağrı merkezi aracılığıyla alınabilmektedir.

1.6. Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları

Uzaktan eğitimin en eski biçimi, Avrupa'daki mektup yazışmaları aracılığıyla gerçekleşmiştir. Bu, eğitici radyo ve televizyon kanallarının popüler hale geldiği 19. yüzyılın ortalarına kadar kabul edildiği bilinmektedir. Radyo ve televizyon yayınlarının öğretim için en büyük dezavantajı, öğretmen ve öğrenci arasında iki yönlü bir iletişim kanalının olmamasıdır (Ülger, 2021: 339). Öğrenci açısından temel avantaj, uzaktan derslerin sunduğu esnekliktir çünkü fiziksel mekâna gerek kalmamakta ve bu nedenle öğrenci, bir şehirde ikamet ederken veya başka bir şehirdeyken derslere devam edebilmektedir. Ayrıca istediği zaman kişisel gelişim olanağı bulmakta veya yapabileceği her etkinliğe katılabilmektedir (Gökkaya ve Akçiçek, 2012: 3).

Uzaktan eğitimin birçok avantajı ve dezavantajı bulunmaktadır. En önemli avantajları; esneklik, zengin materyal listesi ve evden çalışma olanağı. En önemli dezavantajları ise; eğitimin kalitesi, gizli maliyetler, teknolojinin yanlış kullanımı, öğretmenlerin tutumları ve öğrencilerin tutumları. Diğer avantaj ve dezavantajları ise tabloda belirtilmektedir (Ülger, 2021: 339).

Tablo 1.2: Uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajları

Avantajlar		Dezavantajlar	
1	Esnekliğinin daha fazla olması.	1	Öğrencinin müfredatı takip etme disiplini olmaması riski.

2	Mekân kısıtlaması olmaması.	2	Öğrencinin derse odaklanmasını engelleyebilecek birçok dikkat dağınıkıcı unsur olması.
3	Zamandan tasarruf edilmesi.	3	Öğrenciler arasında kopya girişi olması.
4	Evden veya işten eğitime katılım sağlandığı için günlük harcamalar daha az olması.	4	İki yönlü iletişim eksikliğinden dolayı sosyal etkileşim gelişmemesi.
5	Materyallere tüm platformlardan ulaşılabilmesi.	5	İnternet ve bilgisayar maliyetleri öğrencileri zorlaması.

1.7. Sanal Eğitim

Sanal eğitim hem çevrimiçi hem de e-öğrenmenin yönlerini içermektedir (Tuncer ve Taşpınar, 2007: 119). Büyük ölçüde web merkezli olmasına rağmen, kendisini geleneksel bir sınıfın dışındaki öğrencilerle sınırlamak zorunda kalmamaktadır. Multimedya kullanmakta ve içerik sunmanın yanı sıra, öğrenciler ve öğretmenler arasında hem eşzamanlı hem de eş zamansız olarak yüksek düzeyde etkileşim sağlamaktadır (Açık ve Uzaktan Öğrenme Sözlüğü, 2022). Sık kullanılan diğer isimleri de çevrimiçi eğitim ve web tabanlı eğitimidir.

Eşzamanlı iletişimdeki sınırlar, normalde öğretme ve öğrenmeyle ilişkilendirilen kişilerarası deneyimleri engellemektedir. Mevcut donanım ve altyapının yarattığı kısıtlamalar, öğrenci veya öğrenci gruplarının ve öğretimin elemanının yazılı etkileşim yoluyla sohbet edebileceği elektronik sohbet sistemleriyle sınırlandırmaktadır. İletişimde bir sonraki dalga, eşzamanlı ses, veri ve görsel imgeleme yoluyla daha fazla kişilerarası etkileşim için fırsatlar sunan ileri teknolojilerin sonucu olmakta ve sanal deneyimlerin önünü açmaktadır (Starr, 1998: 161).

Hızla gelişen teknolojiler toplumun sosyal ve eğitimsel ihtiyaçlarını karşılamak için geliştirilmesi gerekmektedir. Bilgisayar aracılı iletişim sistemleri, öğrenciler arasında iletişimi desteklemektedir. Sanal gerçeklik, geniş bant internet, video konferans, masaüstü/dizüstü bilgisayar, tablet, akıllı telefon ve yüksek

özünürlüklü televizyon gibi araçlar, eğitimin kalitesini artırmak için kullanılabilmektedir (Starr, 1998: 163).

Uzaktan eğitim ile sanal eğitim arasındaki farklar şu şekildedir (Gürpınar ve Zayim, 2008: 22):

Tablo 1.1: Uzaktan eğitim ile sanal eğitim arasındaki farklar

Uzaktan Eğitim		Sanal Eğitim	
1	Uzaktan eğitim esas olarak zaman uyumsuz teknolojileri kullanmaktadır.	1	Sanal eğitim esas olarak zaman uyumlu teknolojileri kullanmaktadır.
2	Uzaktan eğitimin amacı, herhangi bir zamanda, herhangi bir yerde, öğrencilerin olduğu veya sadece bir öğrencinin olduğu her yerde ders vermektir.	2	Sanal eğitim, öğrencilerin bir öğrenme grubuna katılmak için sabit günlerde sabit saatlerde sanal sınıflara gitmesi gerekmektedir.
3	Kurumların uzaktan öğrenciler için bina inşa etmek ve bakımını yapmak zorunda olmaması.	3	Sanal eğitim, geleneksel sistemlerin ekonomik kısıtlamalarının çoğunu yeniden dayatmaktadır.
4	Uzaktan eğitim, esas olarak, zaman uyumsuz teknolojilere göre eğitim niteliklerine dayanmaktadır.	4	Sanal eğitim, senkron iletimler için sanal sınıflara ihtiyaç duymaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. DİJİTALLEŞME

Dijitalleştirme, analog bilgileri dijitalle dönüştürmenin basit bir sürecidir. Dijitalleşme, hem sosyal alanlarda bir örgütlenme biçimi hem de istikrarsızlaştırıcı bir güç olarak hizmet etmektedir, dijital teknolojinin ve dijitalleştirilmiş bilginin kullanılması anlamına gelmektedir (Brennen ve Kreiss, 2016: 2). Topluma yayılan ve günlük hayatta karşılaşılan değişikliklerdir. Dijitalleşmeye artık toplumun her yerinde karşılaşılmaktadır. Dünya nüfusunun büyük bir kısmı her gün birden fazla internet uygulaması kullanmaktadır. Dijital teknoloji; akıllı evler, sağlık uygulamaları, akıllı telefonlar ve çevrimiçi bankacılık başlıca karşılaşılan ürünlerdir (Ercan, 2021: 27). İstenilen bilgiye istenilen zamanda ulaşılabilmesi, haberleşme ve iletişimin kolaylıkla sağlanması, e-devlet, e-okul, e-beyanname gibi hayatımıza giren yeni kavramlarla birçok işin internet üzerinden kolaylıkla yapılabilmesi dijital dönüşümün eseri olan yeni uygulamalarla mümkün olmaktadır (Olca, 2018: 92). Dijital dönüşüm toplumları çeşitli düzeylerde etkilemiştir. Ekonomik anlamda üretim sistemlerinde dijital dönüşüm; otomasyonun sağlanması, maliyetlerin azalması gibi operasyonel anlamda olumlu etkiler sağlamakta ve üretkenliği artırmaktadır (Özcan ve Keskin, 2020: 2218).

Dijital teknolojiler, coğrafi konumdan bağımsız olarak birden fazla insan arasında bilgi alışverişinin yanı sıra, dijital girişimlerin oluşturulmasına katkıda bulunan destek araçlarının oluşturulmasını sağlamıştır. Sosyal medya, mobil ve bulut bilgi işlem gibi birkaç farklı dijital teknoloji kolu ortaya çıkmıştır (Kamber ve Sönmeztürk Bolatan, 2019: 839). İletişim teknolojilerinin gelişimi ile yeni iletişim teknolojileri, yeni medya, internet, sosyal medya, sosyal ağlar gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Bu teknolojilerin her alanda etkisi görülmüştür (Başlar, 2013: 775). İnsanlar arasında Facebook, Instagram ve Twitter gibi uygulamalar popüler olmuş ve akıllı telefon, bilgisayar ve tablet gibi teknolojik cihazlara dahil edilmiştir. Böylece iletişimin sınırları ortadan kalkmıştır.

Dijitalleşmenin yaygın etkisi, sosyal medya ve hizmetleriyle zenginleştirilen kişisel ilişkilerden, vatandaşların e-devletteki destek hizmetleriyle nasıl etkileşime girdiği gibi diğer ilişkilere kadar her şeyi etkilemektedir (Grey ve Rumpe, 2015:

1319). İnternet davranışı, bilginin yüzeysel olarak işlenmesini teşvik ettiği, bireylerin bilgileri hakkındaki öz inançlarını arttırdığı ve bireylerin kişisel yaşamlarını ve sosyal etkileşimlerini nasıl hatırladıklarını dönüştürdüğü için bilişimi etkilemektedir (Marsh ve Rajaram, 2019: 2). Örneğin, internet üzerinden bireylerin, başlangıçta internete ihtiyaç duymadıkları basit sorulara cevap ararken bile, bilgiye erişmesi, alışkanlık yaratmaktadır (Barr ve diğerleri, 2015: 474).

Dijital teknolojiler, Corona pandemisinin hızlandığı bir trend olan uzaktan çalışmayı da teşvik etmiştir. İnsanlar evde daha fazla enerji tükettikçe ve iş yerlerinden daha uzakta yaşamaya başladıkça, bu durumun sürdürülebilirlik faydalarının dengelenip dengelenemeyeceği belirsizliğini korumaktadır (Rietveld, 2011: 148).

Kamu sektörü, dijitalleşme alanında değişim yönetimi faaliyetlerini üstlenirken, değişime giderek daha fazla uyum sağlamak ve buna bağlı olarak kamu hizmetlerinin sunumunu iyileştirmektedir. Covid-19 salgınının iyi ivmesi ile birlikte kamu sektöründe e-devlet girişimleri kamu yararına giderek artmaktadır (Rydning, 2018: 14). Halka sunulan kamu hizmetlerinin dijital dönüşümü devlet ile toplum arasındaki ilişkiyi daha kolay hale getirecek ve olumlu etkileyecektir. Sağlık, eğitim vb. zorunlu alanlarda hizmet alımı daha kolay ve zahmetsiz bir hale gelecektir (Özcan ve Keskin, 2020: 2218).

2.1. Eğitimde Dijitalleşme

Son yıllarda, üretim süreçlerini önemli ölçüde etkileyen önemli teknolojik değişiklikler damgasını vurmuştur. Bu değişiklikler nedeniyle uzmanlar, tarihin dördüncüsü olan yeni bir sanayi devriminin ortaya çıkışı ortaya atmıştır (Davies, 2015: 5). Bu endüstriyel dönüşümün temelini oluşturan temel sistemler ise siber-fiziksel sistemlerdir. Büyük veri yönetimi ve analizi yapabilen, büyük hesaplama gücüne sahip dijital sistemleri temsil etmiştir (Baheti ve Gill, 2011: 163). Endüstri 4.0 olarak adlandırılan bu endüstriyel dönüşüm, üretim sistemleri ve ürünlerinin tasarımı, üretimi, işletimi ve hizmetindeki bir grup hızlı dönüşüme uygulanan bir terimdir. Endüstri 4.0 terimi 2011 yılında Almanya'da ortaya çıkmıştır (Davies, 2015: 2). Endüstri 4.0'a geçilirken eğitim sistemindeki ihtiyacı Eğitim 4.0 ile giderilmesi amaçlanmıştır. Eğitim aşamaları başlangıçta anlatım ve ezber odaklı süreçten (Eğitim 1.0) bilgisayar ve internet odaklı sürecine (Eğitim 2.0), oradan da bilgi üretimi odaklı sürecine (Eğitim 3.0) geçiş olmuştur ve oradan inovasyon ve

Üretim odaklı aşamaya (Eğitim 4.0) geçilmiştir (Aghaei, Nematbakhsh ve Farsani, 2012: 3).

Eğitim tarihinin en önemli gelişmelerinden birisi, ilk modern niversitenin kurulmasıdır. İlk niversite 1088'de Bologna niversitesidir. Bu, sadece yüz yüze etkileşim ile geleneksel eğitim paradigmasını temsil eden, literatürde Eğitim 1.0 olarak adlandırılan sistem olarak kabul edilmiştir (Salmon, 2019: 96). Eğitim 1.0, yalnızca okuma ve yazılı değerlendirme yoluyla yürütülen aktarıcı bir öğrenme sürecine dayanmıştır. Öğrenciler, ancak o dönemin ihtiyaçlarına cevap verecek asgari bilgiyi elde etmek için niversite kampüslerinde bulunan sınırlı kaynakları kullanmıştır (Almeida ve Simoes, 2019: 126). Bununla birlikte, yıllar boyunca küçük değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişiklikler; endüstriyel devrimler ve World Wide Web'in gelişimi olarak bilinmektedir. Endüstriyel devrimler ve World Wide Web'in gelişimi eğitimde değişikliklere sebep olmuştur. Böylece eğitim daha erişilebilir hale gelmiş ve giderek daha fazla sayıda birey eğitim sürecinin bir parçası olmaya hak kazandı. Böylece daha fazla okul ve kampüs inşa edilmiş ve eğitim kaynaklarının sayısı önemli ölçüde artmış ve aynı zamanda daha erişilebilir hale gelmiştir (Salmon, 2019: 98). 2004 yılında Web 2.0 olarak yeni bir kavram doğmuştur. Bu yeni gelişme iş birlikçi yaklaşımı teşvik etmiştir. Kullanıcı, sağlanan içeriği okumak yerine web'de paylaşılan bilgileri sadece okumak yerine kendi içeriklerini oluşturma durumuna gelmiştir. Böylece eğitimin diğer aşaması olan Eğitim 2.0'a geçilmiştir. Bu yeni eğitim sisteminde hem eğitimciler hem öğrenciler faydalanmıştır. Ayrıca sosyal medya siteleri, LMS (ğrenme yönetim sistemi), VLE (sanal öğrenme ortamı) eğitim ğretim sisteminde giderek daha fazla yer almaya başlamıştır. Özellikle niversitelerde MOOC (Kitlesele evrim İçi Açık Dersler) ortaya çıkmıştır (Grosseck, Holotescu ve Andone, 2020: 151). Bu nedenle, Eğitim 2.0, bir okul veya üniversitede yer alan geleneksel eğitim eyleminde açık teknolojilerin tanıtılmasına dayanmaktadır (Almeida ve Simoes, 2019: 125).

nc Sanayi Devrimi, bilgi teknolojisinin endüstriyel sürece girmesi anlamına gelmiştir (Xu, Xu ve Li, 2018: 2944). Eğitim 3.0'a ise 2006 da, mobil teknolojilerin kabul edilebilir olduğu ve geliştiği web 3 veya Semantik web olarak da adlandırılan gelişmeler sonucu geçilmiştir (Aghaei, Nematbakhsh ve Farsani, 2012: 2). Eğitim 3.0 verileri daha hızlı ve birden fazla kaynaktan işleme yeteneğine sahiptir. Eğitim bir mobil cihaz ve internet bağlantısı olan her yerden ve her zaman

da eğitim gerçekleştirilir hale gelmiştir. Böylece, eğitimin sağlayıcısı açısından önemli bir değişiklik olmuştur: eğitim artık sadece okullar ve üniversiteler tarafından değil, internet tarafından temsil edilen bağımsız bir kaynak tarafından da verilmiştir (Salmon, 2019: 100).

Eğitim 3.0'daki her yerden öğrenme metodunun eğitim sisteminde düzenlenmesi gerekiyordu. Bu nedenle Eğitim 4.0 geliştirilmiştir. Eğitim 4.0, esneklik, kişiselleştirme ve özelleştirme gibi temel özelliklere sahiptir. Öğrenme süreci içerisinde öğrenciye verilecek bilgiler, bir programla sınırlandırılması söz konusu olmuştur. Öğrenciye kendi ihtiyaçlarına göre hazırlanmış bir öğrenme ortamı ve zamanı seçme olanağı sunulmuştur. Eğitim 4.0'ın temel ilkesi her öğrencinin eşsiz olması, farklı öğrenme gereksinimlerine ve ilgi alanlarına sahip olmasıdır (Salmon, 2019: 105). Eğitim sürecini kişiselleştirmek için Endüstri 4.0 tarafından benimsenen yeni teknolojiler kullanılabilir, bu şekilde öğrenme ortamı Eğitim 4.0 öncesine göre daha karmaşık hale gelir. Yapay zekâ, büyük veri veya bulut bilgi işlem, öğrencilerin profilini belirleyebilir ve her biri için yeterli içeriği sağlayabilir. Dolayısıyla yeni eğitim modelini kısaca tanımlayabilecek anahtar kelime uyum yeteneğidir (Almeida ve Simoes, 2019: 127).

Yükseköğretimde dijital dönüşümü neredeyse zorunlu hale getiren unsurların en önemlilerinden bir tanesi değişen öğrenci profilidir. Dijital çağda yükseköğretim kurumlarında yaşanan en önemli paradigma değişikliklerinden biri öğretim paradigmasından öğrenim paradigmasına geçiş olmasıdır. Öğretim paradigmasında bilgi öğretmen tarafından iletilir. Öğretmen bilgiyi aktarmadaki ana araçtır ve öğrenciler bu bilgiyi pasif bir şekilde sadece sınavda tekrar hatırlamak üzere alan kanallardır (Koral Gümüşoğlu, 2017: 32-34). Normal şartlar altında uzaktan eğitim veya çevrimiçi öğrenme uzun planlamalar gerektiren ve özellikle ders materyallerinin, ödevlerin ve değerlendirme yöntemlerinin titizlikle planlanmasını gerektiren bir süreç iken salgın krizi öğretmenlerin hızlı bir şekilde duruma uyum sağlamalarını ve uzaktan eğitime devam edebilmek için dijital araçları hızlıca kullanmaya başlamalarını gerektirdi (Akbulut, 2020: 50).

Türk eğitim sisteminde dijitalleşme çalışmaları 18 Şubat 2019 yılında proje çalışması yapılmıştır. “Dijitalleşen YÖK” mottosuyla Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm Projesini yükseköğretim tarihinde ilk kez hayata geçirmiştir. Proje ile üniversitelere Öğrenme Yönetim Sistemi (LMS) ve dijital teknolojiler konusunda

teknik destek verilecektir. Üniversitelerde artık, öğretim üyeleri ile üniversite öğrencileri, Öğrenme Yönetim Sistemi (LMS) aracılığıyla iletişime geçerek dersleri ve projeleri yüz yüze eğitimin yanında dijital ortamda da sürdürecektir. (YÖK, 2022).

Uzun yıllardır, uzaktan ve açık öğretim eğitimi sunan üniversiteler, eğitim ve öğretim fırsatlarına erişimi artırmak için yeni teknolojileri benimsemektedir. Uzaktan eğitim tarihsel gelişimini takip eden dört evre boyunca gelişmiştir: ilk olarak, baskı teknolojisine dayalı Mektupla Eğitim Modeli; ikincisi, baskı, ses ve video teknolojilerine dayalı Çoklu Ortam Eğitim Modeli; üçüncüsü, eşzamanlı iletişim için fırsatlar sağlamak üzere telekomünikasyon teknolojilerinin uygulamalarına dayanan Tele-Öğrenme Modeli ve dördüncüsü, İnternet üzerinden çevrimiçi teslimata dayalı Esnek Öğrenme Modelidir (Taylor, 2001: 2). Taylor (2001) 'a göre beşinci nesil uzaktan eğitim, esasen İnternet ve Web'in özelliklerinden yararlanmayı amaçlayan dördüncü neslin bir türevidir. Beşinci nesil Akıllı Esnek Öğrenme Modeli, dördüncü nesil uzaktan eğitim modelinden sonra kullanılması planlanmaktadır.

2.2. Açık Öğretim

Açıköğretim, alışılmış geleneksel eğitim tarzından farklı olarak, kampüse gelme zorunluluğunun olmadığı, derslerin bilgisayar vasıtasıyla tamamen sanal ortamda işlendiği, katılımcının istediği zaman bunları tekrar tekrar izleyebileceği eğitiminin adıdır (İstanbul Üniversitesi, 2022a). Açıköğretim, kendi kendine öğrenenlerin, materyallere ücretsiz ve açık bir şekilde sunulan dijitalleştirilmiş bir eğitim sistemidir (Hylan, 2006: 1).

İletişim teknolojilerinin genel olarak eğitim alanında manipülatif bir gücü ve etkisi vardır. Bu teknolojiler, farklı ihtiyaçları karşılamak için uzun yıllardır eğitim ve öğretimde giderek artan bir şekilde kullanılmaktadır (Demiray, İnceeli, ve Candemir, 2008: 3). Eğitim ve öğretimde teknolojilerin kullanımı giderek artan bu durum, bazı yeni disiplinleri veya çalışma alanlarını eğitim alanına kazandırmıştır. Açık öğretim çoğulcu, kapsayıcı bir kavramdır ve katılımın genişletilmesini savunmaktadır. Hedef kitlesi tüm eğitim almak isteyen insanları kapsamaktadır. Eğitim, internet üzerinden PDF formatındaki kitaplarla

yapılmaktadır (Mutlu, Beyaz Korkut, ve Yılmaz, 2006: 3). Öğrenciler ders kitaplarına ücretsiz ulaşabilmektedir.

Açık Öğretim Ortaokulu, 1998-1999 eğitim öğretim yılında 68 bin 886 öğrenciyle yola çıkan Açık İlköğretim Okulu aynı dönemde 2 bin 897 öğrenci mezun etmiştir. Kuruluşunun 15. Yılında aktif öğrenci sayısı 250 bini aşmış, mezun sayısı ise 432 bin 829 olmuştur. Mezun olan öğrencilerden yaklaşık 200 bin kişi Açık Öğretim Lisesi ve Mesleki Açık Öğretim Lisesi'ne kayıt yaptırarak bir üst kademeye devam etmiştir (MEB, 2022). Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, yüz yüze eğitimi ve staj çalışmaları ile bugüne kadarki uygulamalardan alınan geri bildirimler sonucunda, Açık Öğretim Lisesinde mevcut olan mesleki orta öğretim programlarının daha etkin bir şekilde uygulanabilmesine imkân verilebilmesi için Meslekî Açık Öğretim Lisesi'nin kuruluşu zorunlu hale getirmiştir. Meslekî Açık Öğretim Lisesi, program olarak 1995 yılında uzaktan öğretim teknolojilerine yüz yüze eğitimi de katarak Açık Öğretim Lisesi bünyesinde 02.02.2006 tarihine kadar hizmet vermiştir. Meslekî Açık Öğretim Lisesi program içeriği bakımından örgün eğitimdeki meslek liselerinin program içerikleriyle aynı olmasına karşın, yapısı ve işleyişi bakımından diğer örgün eğitim kurumlarından farklı, kendine özgü bir modeldir. Halen yönetmelik gereği ders geçme ve kredi sistemine göre mezun vermekte olan Meslekî Açık Öğretim Lisesinde uzaktan öğretimin temel süreçlerinden yararlanılmaktadır (MEB, 2022). Bilişim ve iletişim teknolojisindeki gelişmelerle birlikte uzaktan eğitimde kullanılan ortam ile materyallerin gelişmesi ve çeşitlenmesi sebebiyle 1992-1993 öğretim yılında Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığı bünyesinde uzaktan öğretim teknolojilerini kullanarak lise öğrenimi veren Açık Öğretim Lisesi kuruldu. Açık Öğretim Lisesi program içeriği bakımından örgün eğitimdeki genel liselerin program içerikleriyle aynı olmasına karşın, yapısı ve işleyişi bakımından diğer örgün eğitim kurumlarından farklı, kendine özgü ve merkezi nitelikli bir modeldir. Halen yönetmelik gereği ders geçme ve kredi Sistemine göre mezun vermekte olan Açık Öğretim Lisesinde uzaktan öğretimin temel süreçlerinden yararlanılmaktadır. 2006 yılında tüm okulların 4 yıla çıkarılmasıyla birlikte Açık Öğretim Lisesi de 4 yıla çıkarılmış ve Yönetmeliği de bu çerçevede yeniden düzenlenerek sistem değiştirilmiştir (MEB, 2022).

2.3. Açıköğretim Sisteminde Dijitalleşme

Günümüzde eğitim dünyasını tanımlanan üç temel sistem vardır: Örgün eğitim, Uzaktan eğitim ve açık öğretim. Açık öğretimin temel amacı bireysel öğrenmedir. Öğrencilere eğitimlerini yürütmelerine olanak tanıyan dijital içerik ve araçlar sağlanmaktadır. Eğitim için teknolojik araçların kullanımının sağlanması için öğrenimi destekleyen platformlar ile verilmektedir (Llorens ve diğerleri, 2014: 706).

2018 – 2019 eğitim öğretim yılında Anadolu Üniversitesi dijitalleşme sürecine girmiştir. Bu süreçte basılı kitaplar yerine dijital kitaplar öğrencilere sunulmuştur. Dijital kitaplar; yaygın olarak kullanılan PDF formatı, kişiselleştirilebilir, özelleştirilebilir HTML 5 formatı ve akıllı çözümler sunan EPUB formatında çevrimiçi indirme yoluyla öğrencilere sunulmuştur. Öğrenciler ekampus sistemini kullanarak dijital materyallerden yararlanmaktadır. Açıköğretim sisteminde dijital öğrenme zorunluluğu yoktur. İsteyen öğrenci basılı kitap satın alarak çalışmakta veya isteyen dijital kaynakları kullanmaktadır (Birgül Temiz, kişisel görüşme, Aralık 2022).

2.4. Yaşam Boyu Öğrenme

Bireyin doğumdan ölüme değin gerçekleştirilen bütün öğrenme etkinliklerinin toplamıdır (Bulaç ve Kurt, 2019: 137). Her yaş grubundaki bireyin; kişisel, sosyal, mesleki amaçlı öğrenme ihtiyacı doğal olarak ortaya çıkmaktadır. Bireyler aracılığı ile deneyimsel, gözlemsel yaşantılar sonucu öğrenilen, geliştirilen ve kullanılan sürekli öğrenme sürecidir (Açık ve Uzaktan Öğrenme Sözlüğü, 2022). Yaşam boyu öğrenme, bireylerin yaşamları boyunca ihtiyaç duyacakları tüm bilgi, değer, beceri ve anlayışı kazanmalarını sağlamaktadır. Bunları tüm roller ve koşullar takip etmektedir. Yaşam boyu öğrenme, yaratıcılık için teşvik eden ve güçlendiren sürekli destekleyici bir süreçtir.

Bilgiye dayalı ekonomi, yeni teknolojiler, teknolojik değişikliklerin artan hızı ve küreselleşme, nüfusun beceri ve yeterliliklerini geliştirme ihtiyaçlarını etkilemektedir. Yaşam boyu öğrenme, örgün, uzaktan ve açık öğrenim sistemlerini kapsamaktadır (Aksoy, 2013: 35). Aynı zamanda insanların günlük deneyimlerinde edindikleri beceri, bilgi, tutum ve davranışları da içermektedir. Yaşam boyu öğrenme, bir bireyin yaşamı boyunca sürekli beceri ve bilgi birikimini artırmasına

katkı sağlamaktadır. İnsanların sivil yaşamda aktif rol almak, daha sürdürülebilir bir yaşam sürmek gibi diğer hedeflere ulaşmalarına da yardımcı olmaktadır.

Küreselleşmenin yayılması ve bilgi ekonomisinin büyümesi nedeniyle, insanların hem işlerinde hem de özel hayatlarında, modern yaşamla başa çıkmak için kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Günümüzde, sürekli değişen teknolojik evrende daha önemli temel beceriler vardır: Öğrenmek, yeni beceriler edinmek ve eğitime uyum sağlamak (Epçayan, 2013: 357).

Yaşam boyu eğitimin dört ana özelliğinden bahsedilmektedir. İlk olarak en ayırt edici özelliği sistematik bakış açısı olduğu görülmektedir. İkinci özellik olarak kurumların öğrenenlerin ihtiyaçlarını karşılamalarına yönelik talepleri değerlendirmeleri gerektiği vurgulanmaktadır (OECD, 2001: 3). Üçüncü özelliği öğrencinin kendi kendine öğrenme yoluyla kapasitenin geliştirilmesi gerekliliğinden bahsedilmektedir. Son özelliği eğitim politikalarının, ekonomik, sosyal ve kültürel gibi çoklu hedefler arasında öncelikleri belirlemelerini sağlamak ve bireylerin yaşam boyu farklı hedeflere yönelmelerini desteklemek olarak kabul edilmektedir (OECD, 1998: 51).

Yaşam boyu öğrenme stratejileri, bilgi toplumunun ihtiyaçları tarafından dikte edilen ekonomik zorunluluk ile birey, işletme, ekonomi ve daha genel olarak toplum için uzun vadeli faydalar sağlayarak sosyal uyumu teşvik etmeye yönelik toplumsal ihtiyaç arasındaki yakınlaşmaya yanıt vermektedir (Özcan, 2008: 68). Birey için yaşam boyu öğrenme, yenilikçiliğe ve üretkenliğe katkıda bulunan yaratıcılık, inisiyatif ve yanıt verme özelliklerini vurgulamaktadır. Yaşam boyu öğrenme, insanların yaşamı boyunca devam eden ve hem bireysel ihtiyaçların karşılanması hem de ilgili topluluğun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, yalnızca bireyleri kendilerine ve topluluklarına karşı sorumlu hale getirmekte, aynı zamanda anlamakta ve aktif olarak dahil ederek bilinçli bir sürekli öğrenme süreci olmaktadır (OECD, 2007: 10).

Üniversitelerde Verilen Açık, Uzaktan ve Örgün Öğretim Karşılaştırması
(Hacıköylü 2017:104):

Tablo 2.1: Açık, uzaktan ve örgün öğretim karşılaştırması.

Açık Öğretim		Uzaktan Öğretim		Örgün Öğretim	
1	Zamandan ve mekândan bağımsızdır.	1	Ders zamanı önceden belirlenir, mekândan bağımsızdır.	1	Ders zamanı önceden belirlenir, sınıf, amfi gibi mekanlarda ders verilmektedir.
2	Devam zorunluluğu yoktur.	2	Devam zorunluluğu vardır.	2	Devam zorunluluğu vardır.
3	Eğitim materyalleri için internet bağlantısına ihtiyaç vardır. Bu sayede tekrar çalışma imkânı vardır.	3	Eğitim materyalleri için internet bağlantısına ihtiyaç vardır. Bu sayede tekrar çalışma imkânı vardır.	3	Eğitim için basılı kitaplar, notlar veya nadir olarak elektronik kaynaklar kullanılır. Tekrarı yoktur.
4	Kişiler çeşitli sınavlara girerek öğrenim hakkı kazanabilirler. İkinci Üniversite ile kişiler sınavsız kayıt yaptırabilirler.	4	Kişiler çeşitli sınavlara girerek öğrenim hakkı kazanabilirler.	4	Kişiler çeşitli sınavlara girerek öğrenim hakkı kazanabilirler.
5	İş hayatı ile aynı anda sürdürülebilir.	5	Ders saatleri iş yerine göre ayarlanabilir.	5	Ders saatleri çalışma hayatına engel olabilir (ikinci öğretim hariç).
6	Öğretici ile görüşme imkânı çok kısıtlıdır.	6	Öğretici ile görüntülü ya da sesli görüşme imkânı vardır.	6	Yüz yüze eğitim sayesinde öğretici ile iletişim kurulabilir.

7	Öğrenme sistemi bireyseldir.	7	Öğrenme elektronik iletişim sayesinde sosyal öğrenme gelişmektedir.	7	Öğreten ile öğrenen devamlı iletişim halindedir.
8	Fırsat eşitliği sağlanmaktadır.	8	Fırsat eşitliği sağlanmaktadır.	8	Üniversitenin bulunduğu ilde eğitim alması gereklidir.
9	Harç ücreti vardır.	9	Harç ücreti vardır.	9	Harç ücreti ödenmez.
10	Ön lisans ve lisans eğitimi verilmektedir.	10	Ön lisans, lisans ve tezsiz yüksek lisans eğitimi verilmektedir.	10	Ön lisans, lisans, tezli yüksek lisans ve doktora eğitimi verilmektedir.

2.5. Açıköğretim Sistemi

Uzaktan eğitim sisteminden yararlanan, hemen hemen her yetişkini kabul etmesi ile en belirgin eğitim kurumu açık öğretimdir. 20. yy.'ın ortalarından bu yana açık üniversite hareketi, engelliler, askeri personel ve mahkumlar gibi geleneksel olmayan öğrenciler de dahil olmak üzere birçok kişiye hitap etmekte, yükseköğrenime daha fazla erişim sağlamak isteyen insanları okumayı teşvik etmektedir (Taylor, 2013: 14).

Açık eğitim veren üniversitelerin kökeni, 1836'da dışarıdan öğrencilere dereceler vermeye başlayan Londra Üniversitesi ile başladığı düşünülmektedir. Öğrencileri Londra Üniversitesi sınavlarına hazırlayan ve onların bağımsız olarak eğitim görmelerini sağlayan özel mektupla eğitim veren okulların büyümesinin önünü açmıştır (Thompson, 1990: 32). 1946'da merkezi Pretoria'da bulunan Güney Afrika Üniversitesi, yazışma eğitimleri vermeye başlamıştır ve 1951 yılında, yalnızca dışarıdan gelen öğrencileri kapsayan yeni programlar açmak için yeniden yapılandırılmıştır. İngiltere'de bir "Hava Üniversitesi (University of the Air)" önerisi 1960'ların başında destek görmüştür ve bu da 1971 yılında Milton Keynes kasabasında Açık Üniversite'nin kurulmasını sağlamıştır (Young, 2011: 98). Açık üniversiteler dünyaya yayılmaktadır. Hindistan, Çin, Türkiye ve İsrail gibi

lkelerdeki kayıtlarının milyonlarca öğrenciyi aşması nedeniyle mega niversiteler olarak nitelendirilmektedir (Anadolu niversitesi, 2022c).

Araştırma bileşenine sahip, geleneksel olmayan kurumlardan biri olan açıktan eğitim veren niversiteler, alanında hem idari hem de pedagojik literatüre önemli bir katkıda bulunmaktadır. Üniversite, ağırlıklı olarak hazırlanmış materyallere ve bir ya da daha fazla eğitimci bulunan sisteme dayanmaktadır (Genç Kumtepe ve diğeri, 2019: 44). Basılı materyaller başlangıçta çoğ u açık eğitim veren üniversitelerin sisteminde ana öğretim olarak kullanılmaktaydı ancak ödevlerin ve materyallerin web yoluyla dağıtılmasına olanak tanıyan internet ve bilgisayarların geliş iyle değ iş ime uğ ramıştır. Her program için, öğrenciye akademik materyallerle ilgili sorularına yardımcı olmak için çağ ır merkezi, canlı destek, posta veya e-posta yoluyla iletişim kurabileceğ i bir sistem oluşturulmuştur. Öğrenciler ayrıca eğitimci tarafından yürütülen çevrimiçi derslere katılabilmekte ve diğ er öğrencilerle sohbet odalarında iletişim kurabilmektedir. Açık niversite, yönteminin öğretici ve bireyselleştirilmiş öğrenme yönlerini vurgulamak için uzaktan öğrenme yerine “desteklenen açık öğrenme” olarak tanımlamayı tercih edilmektedir (Taylor, 2013: 2).

Açıköğretim sistemi, her yıl Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) tarafından düzenlenen niversite giriş sınavlarında örgün eğitim yerine alternatif eğitim arayanların ilk tercihi olan bir nevi uzaktan eğitim sistemidir (Okur, 2019: 1291). Türkiye’de ğrenci sayısındaki büyük artış ve eğ itimin kavramsallaş masındaki değ iş iklikler, yeni açık öğretim programlarına olan ihtiyacı artırmış ve Anadolu niversitesi’nden sonra Atatürk niversitesi bünyesinde ikinci Açıköğretim Fakültesi aç ılmış tır. Bir yıl sonra ise İstanbul Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi ğrenci alımına başlamıştır. Anadolu Üniversitesi, Atatürk niversitesi ve İstanbul Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi bölümlerine yeterli puanlarla yerleşebilen öğrenciler, ön lisans ve lisans programlarından herhangi birini okuyabilmektedir.

Açıköğretim sistemi, öğrencilere getirilen kısıtlamaların en aza indirildiğ i ve öğrenme ile ilgili kararların öğrenenlerin kendileri tarafından alındığ ı eğitim türü olarak tanımlanmaktadır. Zaman, mekân, süre ve maliyet esnekliklerini içeren idari özgürlük sağlamak ve amaç, yöntem, giriş yeterliliğ i ve değ erlendirme

esnekliklerini içeren öğretim yöntemi olarak gruplandırılmaktadır (Butcher, 2015: 15). Açık öğretim, öğrenmenin önündeki tüm engelleri ortadan kaldırmayı amaçlarken, öğrencilere kendi özel ihtiyaçlarına odaklanan ve birden çok öğrenme alanında bulunan bir eğitim ve öğretim sağlamayı amaçlayan bir eğitim yaklaşımıdır. Birkaç temel ilkeyi içerir (Butcher, 2015: 6):

Açık öğretimin temel ilkeleri şunlardır (Anadolu Üniversitesi, 2022c):

- Öğrenme fırsatı yaşam boyu olmalı ve hem eğitim hem de öğretimi kapsamalıdır;
- Öğrenme süreci öğrenenlere odaklanmalı, onların deneyimlerine dayanmalı, bağımsız ve eleştirel düşünmeyi teşvik etmelidir;
- Öğrencilerin nerede, ne zaman, neyi ve nasıl öğreneceklerini seçebilmeleri için esnek yapıda olmalıdır;
- Öğrencilerin uygun niteliklere sahip olmamaları nedeniyle eğitim fırsatlarından engellenmemeleri gerekmektedir.

Önemli bir sosyal ve eğitsel gelişme olarak açık öğretim sistemi, sadece boş zamanlarında yetişkinlere üniversite eğitimini sağlamak değil, aynı zamanda kullanılan öğretim yöntemlerinin çeşitliliğini de sağlamaktadır. Türkiye'de uzaktan eğitim ve açık öğretim yoluyla geleneksel üniversitelerde yer alamayan, ekonomik, coğrafi veya diğer nedenlerle üniversite kampüslerinde okuyamayan öğrenciler, eğitim görme şansı bulmaktadır.

Uzaktan eğitim sistemi ile açık öğretim sistemi birbiriyle aynı kavramlarla tanımlanmış olduğu literatürde görülmüştür (Kaya, 2002: 14). Açıköğretim Sistemi, bir akademik takvim yılında yer ve zaman kavramı olmaksızın materyallerden öğrenme ve değerlendirme faaliyetlerinin yapılabildiği bir eğitim sistemi olarak bilinmektedir. Hem öğrenme yeniliklerini hem de öğrenme kalitesini ifade etmektedir. Uzaktan eğitim, öğretmenlerin ve öğrencilerin çevrimiçi iletişim kurduğu platformlar aracılığıyla sağlanan içerikle çevrimiçi eğitim programlarını kapsayan sistemdir (Yeşilfidan, 2019: 21).

Eğitimsel değişim kaçınılmazdır. Mevcut öğrenme kapsamında açık öğretim için en uygun yöntem düzenlenmeye çalışılmaktadır. Gelişen disiplinler arası bir alan olarak uzaktan eğitim, sürekli değişimlere uyum sağlamaya çalışmaktadır (Erdoğan, 2022: 69). Öğrencilere dağıtılan materyaller de bu gelişim

ile değişime uğramıştır. Eğitim uygulamaları içeriğin, kaynakların ve araçların yanı sıra çalışmaya ve öğretmeye uygun altyapıya sahip olarak hazırlanmaktadır. Açık eğitim kaynakları, ücretsiz erişim, kullanım ve yeniden dağıtıma izin veren açık lisans altında yayınlanmakta, diğital veya başka herhangi bir ortamda öğretim, öğrenme ve araştırma materyalleri olarak tanımlanmaktadır. Son yıllarda kredili sisteme geçildiği için ders kitapları öğrenciye özel yayınlanmaktadır. Öğrenci haricindeki kişiler kitaplardan ücretsiz faydalanamamaktadır. Ancak ücretli olarak üniversitenin resmi internet sitesinden herkes satın alabilmektedir (Mutlu, Beyaz Korkut, ve Yılmaz, 2006: 2).

Yükseköğretimde eğitim görme imkânı olmayanlara açık öğretim eğitimini yaygınlaştırmak için bireyler arasındaki farklılıklar belirlenmiştir. Bu farklılıklardan yola çıkılarak en iyi eğitimi yayma çalışmaları tüm dünyada devam etmektedir (Salmon, 2013: 11). İnsanların eğitim düzeylerindeki bölgesel farklılıklar, kırsal ve kentsel alanlar arasındaki farklılıklar, erkekler ve kadınlar arasındaki farklılıklar belirlenerek uzaktan eğitimin temeli atılmaya başlanmıştır. Gelişmekte olan ölkelerde uzaktan eğitim açığının giderilmesi için eğitim sisteminin yeni iletişim ve eğitim teknolojileri benimsenecek şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir (Kaya, 2002: 7).

Türk toplumunda eğitimin sadece okullarda yüz yüze yapılabileceği inancı yavaş yavaş değişmektedir. Pandemi dönemi ile uzaktan eğitimin önemi daha da artmaktadır. Anadolu Üniversitesi AÖF’ne kayıtlanma sayıları her yıl milyonlarla ifade edilmektedir. 2021-2022 öğretim yılında 1.158.045 kişi kayıtlanmıştır. Yıllara bakıldığında kayıtlanma sayıları her yıl değişkenlik gösterse de 1 milyonun altına hiç düşmemektedir (Anadolu Üniversitesi, 2022d).

Tüm kurumlar gibi Anadolu Üniversitesi de eşitlik, maliyet ve kalite üçlüsünü hedeflemektedir. Öz sermaye takip edilmekte, öğrenciler ve kurum için önemli ölçüde maliyet tasarrufu sağlanmaktadır. Öğrencilerin çoğunluğu çalışan yetişkinlerdir ve örgün eğitimde öğrenim görmek için vakitleri olmadıklarını düşünmektedir. Bu nedenle bireyler açık öğretimi tercih etmektedir.

Açıköğretim Fakölteleri, öğrencilerin ders kitaplarından veya e-kitaplarından öğrendiklerini test etmelerini ve uygulamalarını sağlamak için internet tabanlı multimedya alıştırma ve uygulama materyalleri sağlamaya

başlamıştır. Analizler, birçok öğrencinin sınav hazırlıkları için bu hizmete ihtiyaç duyduğunu ve talep ettiğini göstermektedir (Kılınç, 2017: 116). Bilgisayar tabanlı öğrenme sistemi ayrıca öğrencilerin seçtikleri herhangi bir konuda sınava hazır olup olmadıklarını değerlendirebilecekleri, kendilerini deneyebilecekleri test aracı geliştirmiştir. Sistem, her oturum açtıklarında onları tanımakta ve onlara farklı bir dizi soru sunmaktadır.

Sisteme yönelik eleştiriler olmasına rağmen, öğrenci sayısının fazla olmasından dolayı, çoktan seçmeli testler, dışında başka bir alternatif bulunamamıştır. Testler, öğretmen ekipleri tarafından Test Araştırma Merkezi'nde geliştirilmekte; soru kitapları ve görsel olarak okunabilir cevap kağıtları sınav merkezlerine, sıkı güvenlik önlemleri altında gönderilmektedir. Merkeze gönderilen cevap kağıtlarını Bilgi İşlem Merkezi değerlendirmekte, Test Araştırma Merkezi ise soruların uygunluğunu ve etkililiğini izlemektedir (Şahin, 2018: 11).

İnsanların açık öğretim sistemini tercih etme nedenleri; üniversite diploması almak ve eğitimini tamamladıktan sonra iş bulmak olduğu bilinmektedir. Bu nedenler, örgün eğitimi tercih etme nedenleri ile de benzerlik göstermektedir. Sadece açık öğretim sistemine özgü nedenler arasında; iş yerinde terfi almak, geçmişte kaçırılan eğitim fırsatını yeniden kazanmak ve derslere devam zorunluluğunun olmaması sayılabilmektedir (Gümüş ve Fırat, 2016: 160).

Açıköğretim Sisteminin Özellikleri Şunlardır (Anadolu Üniversitesi, 2022c):

- Oluşturulan ölçek ekonomileri nedeniyle sistemin geleneksel üniversitelere göre önemli maliyet avantajları,
- Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde öğrenmenin daha kolay ve erişilebilir hale gelmesi,
- Esnek öğrenme ortamları sayesinde öğrenenlere, öğrenme süreçlerini belirleme fırsatı verilmesi,
- Açık öğretim sisteminin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde yükseköğretime entegrasyonu sağlanması,
- Türkiye genelinde tüm illerde bulunan AÖF büroları aracılığıyla ders kitaplarının, eş zamanlı ve eş zamansız akademik danışmanlık hizmetlerinin, TV programlarının, e-öğrenme ortamlarının, akademik ve idari destek hizmetlerinin sağlanması,

- Öğrenen-öğrenen ve öğrenen-kurum etkileşimlerini mümkün kılan ortamların mevcudiyeti,
- Hayat boyu öğrenmenin öneminin, farkındalığının artması ve açık öğretim sisteminin hayat boyu öğrenme uygulamaları için en önemli alternatif olması,
- Açık öğretim sistemine geçişin, örgün eğitime geçişten daha basit olması,
- Açık öğretim sistemiyle sunulan eğitim programlarının çeşitliliği ve sayısı.

2.5.1. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sistemi

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi (AÖF), 1982 yılında iki programla eğitim ve öğretime başlamıştır; İktisat ve İş İdaresi bölümüdür (Anadolu Üniversitesi, 2022e). Amaç, Türkiye’deki üniversitelerin sayısının az olması veya kampüslerin eğitim merkezlerinden çok uzak olması nedeniyle yükseköğretime giremeyen öğrencilerin eğitim almasını sağlamaktır. Yaklaşık 30.000 öğrenci ile kurulduğu günden bu yana AÖF, bugün milyonlarca öğrenciye uzaktan eğitim hizmeti sağlamaktadır (Anadolu Üniversitesi, 2022e). Bu dönemde metin tabanlı eğitim, video ve çevrimiçi projeler Anadolu Üniversitesi’nin sunum sistemlerinin bir parçası olarak kullanılmaktadır. Geçtiğimiz 20 yıl, yalnızca hizmet verilen öğrenci sayısı açısından değil, aynı zamanda programlar açısından da muazzam bir büyüme yılı olduğu bilinmektedir. İşletme ve ekonomi alanındaki çalışma alanlarına ek olarak, Uzaktan Eğitim Sistemi, Eğitim Bilimleri, Sağlık Bilimleri, Sürekli Eğitim ve Bilişim alanlarında ön lisans, lisans ve mesleki programlar sunmaktadır (Anadolu Üniversitesi, 2022).

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi (AÖS), ortaya çıkan ihtiyaçlara hızla cevap verebilen oldukça esnek bir yapıya sahip olduğu bilinmektedir. Bu, nitelikli insan kaynağı ve gelişmiş teknik altyapı sayesinde mümkün olduğu görülmektedir. Günümüzde AÖS öğrencileri, geniş bir yelpazedeki dijital öğrenme materyallerine erişmek, AÖSDestek üzerinden çevrimiçi destek almak, açık kütüphane, çevrimiçi öğrenci kulüpleri ve kariyer fırsatlarından yararlanmak için E-kampüs, Anadolu Mobil ve AnadoluÖYS gibi çevrimiçi öğrenme platformlarını kullanmaktadır. Platform öğrencilerin tüm eğitim ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Anadolu Üniversitesi, 2022i).

Anadolu Üniversitesi'nin fırsat eşitliğine adanmış Açıköğretim Sistemi, bu ilkeye dayalı olarak çeşitli programlar açmayı ve bu programların etkin bir şekilde tanıtıldığı öğrenme ortamları sunmayı amaçlamaktadır. Bu eğitim sistemi aşağıdaki ilkelere dayanmaktadır (Anadolu Üniversitesi, 2022f):

- Öğrencilerin, insan kaynaklarının ve öğretim üyelerinin fırsat eşitliğini ve çeşitliliğini etkin bir şekilde teşvik eden eğitim politikaları geliştirmek ve uygulamak,
- Tüm öğrencilerin sunulan fırsatlara eşit erişimini sağlamak,
- Müfredat, değerlendirme, destek hizmetleri ve kaynakların mevcut olduğu ortamlara tüm öğrencilerin eşit erişimini sağlamak,
- Açıköğretim Sisteminde öğrenci ve insan kaynağı çeşitliliğini korumak,
- Taciz, zorbalık ve ayrımcılığa hiçbir koşulda izin vermemek,
- Tüm personelin fırsat eşitliğini anlamasını sağlamak ve bu ilkeleri uygulamaya koymak,
- Fırsat eşitliği ve çeşitliliği sağlayacak etkin sistemler kurmak,
- Hizmet sunumunda tüm eşitlik ilkelerini gözetmek.

Türkiye'de hızlı nüfus artışı ve genç nüfus oranının yüksek olması ikincil bir sorun olarak görülmekte ve bu nedenle bu soruna etkin ve kalıcı çözümler bulmak için ciddi bir girişimde bulunulmamaktadır. Bugün Türkiye'deki açık öğretim sisteminin, Türk Yükseköğretim Sistemi'ndekine benzer sorunları yaşadığı görülmektedir (Karataş Acer ve Güçlü, 2017: 30).

1982 yılında uzaktan öğretim programlarına başlayan Anadolu Üniversitesi, Türkiye'nin ilk açık öğretim üniversitesidir. Sistem birçok eğitim ihtiyacına çözüm olarak kullanılmakta ve yükseköğretime erişimde daha fazla fırsat eşitliği sağlamaktadır. Üniversiteye gitme fırsatını kaçıran yetişkinler ve yine yetişkinlerin bilgilerini yenilemek veya güncellemek için yaşamları boyunca eğitim fırsatlarına erişmelerine fırsat sunmaktadır. Kredili sisteme ve yarıyıl bazlı sisteme geçilmiş, sadece sınava bağımlılığı ortadan kaldırmak için sözlü sınav, yazılı sınav, e-portfolyo ve hatta online sınav gibi çoğu programa farklı test yöntemleri eklenerek sınav sistemi iyileştirilmeye devam etmektedir. Kişiler, 39 ön lisans ve 21 lisans programlarından herhangi birine kaydolma fırsatları bulmaktadır. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi programları Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti,

Batı Avrupa Ülkeleri, Kuzey Amerika, Azerbaycan ve Suudi Arabistan'ı kapsayacak şekilde genişlemiştir (Anadolu Üniversitesi, 2022g). E-kampüs çevrimiçi ders çalışma platformu kullanılarak öğrencilere materyaller ücretsiz yayınlanmaktadır. Ayrıca basılı kitap kullanmak isteyen öğrenciler için de üniversitenin internet üzerindeki kitap satış alışveriş sitesinden ücretli satış yapılmaktadır. Görme engelli öğrenciler için çevrimiçi ders çalışma ortamlarında e-sesli kitap hizmeti de bulunmaktadır (Anadolu Üniversitesi, 2022h).

Türkiye'de 1990'lı yıllarda internetin emekleme döneminde olduğu bilinmektedir. Düşen telekomünikasyon maliyetleri, mikroçiplerin, uyduların, fiber optiklerin ve internetin büyümesiyle birlikte teknolojinin dünya çapında bir ağ ördüğünü ve ülkeleri birbirine eskisinden daha da yakınlaştırdığını görmekteyiz. Bu yeni teknoloji dalgasından yalnızca hükümetler ve büyük şirketler etkilenmemekte, aynı zamanda teknoloji dalgası bireyleri de etkisi altına almaktadır. İnsanlar artık her zamankinden daha uzağa, daha hızlı ve daha ucuza ulaşabilmektedir. Bu küreselleşmeden ortaya çıkan en önemli iki kavram entegrasyon ve bağlantıdır. Bunların her ikisi de büyük üniversitelerin gücünü ve geleceğini etkilemektedir.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminin ilk tasarımı, uzaktan eğitim tekniklerine göre tasarlanmış ders kitapları, ulusal televizyon kanalında yayınlanan öğretim programlarından oluşmaktadır. 1999 yılından bu yana internet ortamında bir dizi e-öğrenme hizmeti tasarlanmakta ve öğrencilere sunulmaktadır. İnternet ortamındaki ilk hizmet, rastgele seçilmiş sorulardan oluşan deneme sınavları olmuştur. Bu hizmet daha sonra e-Sınav adını almıştır (Mutlu, Özöğüt Erorta, ve Yılmaz, 2004: 2). Ardından e-Uygulama materyalleri, metin resim, animasyon ve ses içeren interaktif multimedya yazılımları sunulmaya başlanmıştır. Ders kitaplarının elektronik kopyaları olan e-kitap 2017 yılından sonra basılı kitabın yerini almıştır (Mutlu, Özöğüt Erorta ve Kayabaş, 2014:19). Ülkede internet altyapısında yaşanan gelişmeler ve geniş bant internet erişimine sahip öğrenci sayısındaki artış sonucunda internette yayınlanan öğretim programlarının dijital video dosyalarının yayınlanması hizmeti başlamıştır.

Anadolu Üniversitesi AÖF, e-öğrenme sisteminde her ders için çeşitli e-öğrenme ortamları tasarlanmış ve bu sayede farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilere ihtiyaçlarına en uygun öğrenme ortamlarını kullanabilmeleri için farklı

seçenekler sunulmaktadır. Etkili ve verimli, kendi kendine öğrenme materyali olan ders kitabı, tümevarımsal yaklaşımla düşünceleri, kavramları ve olguları tam, doğru ve açık bir şekilde aktarmaktadır. Ders kitapları kendi kendine çalışmaya imkân verecek şekilde hazırlanmakta, en güncel ğretim teknolojileri yöntemleri kullanılarak, internet ve TV programlarına temel oluşturacak şekilde öğrencilere çevrimiçi sunulmaktadır (Mutlu, Özüğüt Erorta, ve Yılmaz, 2005: 2). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde kullanılan ders kitapları, Kitap Tasarım Birimi bünyesinde görev yapan deneyimli akademisyenler, editörler, TV editörleri, sanat danışmanları, dil uzmanları ve ölçme ve değerlendirme uzmanları tarafından tasarlanmakta ve yazılmaktadır. Kitapların tasarımı Kitap Tasarım Birimi tarafından tamamlandığında AÖF Dizgi Servisi tarafından düzenlenerek PDF formatında hazır hale getirilmektedir (Mutlu, Beyaz Korkut, ve Yılmaz, 2006: 3).

AÖF programlarında ana ğretim materyali ders kitabıdır. Sınav kitaplarında yer alan bilgilerden öğrenciler sorumlu tutulmaktadır. Kitaplar, ğrencilerin öğrendiklerini pekiştirecek, problem çözme becerilerini artıracak ve onları sınavlara daha etkin bir şekilde hazırlanmak için tasarlanmaktadır. Kitap Tasarım Birimi PDF formatındaki ders kitaplarını e-kampüs ve mobil uygulamasına yüklemektedir. Aktif ğrenciler e-kitapları ücretsiz bilgisayarına, telefonuna ya da tabletine indirebilmektedir (Anadolu Üniversitesi, 2022h).

Anadolum ekampüs uygulaması geniş öğrenim materyalleri sunmaktadır (Anadolu Üniversitesi, 2022a):

Güncel İçerik: Tüm ğrenme materyalleri yalnızca dijital içerik (PDF, EPUB, HTML5) olarak sağlanmaktadır. Bu nedenle kitaplara herhangi bir zamanda güncelleme uygulanabilmektedir.

Mobil ğrenme Ortamı: Anadolu Mobil uygulaması, öğrenenlerin materyallere istedikleri zaman ve istedikleri yerde ulaşmalarını sağlamaktadır.

Birim Bazlı Yapı: Açıköğretim, ğrenenleri düzenli olarak öğrenme faaliyetlerine dahil etmek için öğrencilere haftalık bir çalışma planı sunmaktadır.

Sesli Kitaplar: Engelli ğrencilere tüm ders notlarını MP3 formatında sunmaktadır.

Canlı Dersler: Öğrenciler canlı çevrimiçi derslere katılabilmekte ve içerik hakkında soru sorabilmektedir. Bu sınıfların videoları, daha sonra izlenebilmesi için öğrenim yönetim sisteminde mevcuttur. Böylece öğrenenler ne zaman ders çalışmaya ihtiyaç duyarlarsa videoları izleyebilmekte ve sorularına cevap bulabilmektedir.

Ünite Videoları: Videolar, dersin hocaları tarafından oluşturulmaktadır. Öğrenciler bu videoları e-kampüs sitesinde ve mobil uygulamasında, istedikleri yerde ve istedikleri zaman izleyebilmektedir.

PDF ve Ses Formatında Bölüm Özetleri: Bölümlerin özetleri hem PDF hem de ses formatında sisteme yüklenmektedir. Öğrenciler bu özetleri okuyabilmekte veya dinleyebilmekte ve ünitelerin temel noktalarını öğrenebilmektedir.

Çalışma Sayfaları: Bölüm tabanlı çoktan seçmeli testler, öğrencilerin bir üniteyi çalıştıktan sonra öğrendikleri hakkında değerlendirme yapmak için hazırlanmaktadır. Kolayca erişilebilmekte ve anında puan verilmektedir.

PDF Formatında Alıştırma Testleri: Bu testler, öğrencilerin ara sınava veya final sınavına hazırlanmalarını sağlamak için tasarlanmaktadır.

Çıkış Sınav Soruları: Sınav yapısının ana hatlarını öğrenmek için geçmiş yıllardaki sınavların soruları sisteme yüklenmektedir. Bu, öğrencilere soru türlerini önceden görme şansı vermektedir.

Çevrimiçi Alıştırmalar: Öğrenciler eğitimlerini testler ile pekiştirmekte ve 100 üzerinden puanlarını değerlendirebilmektedir. Bu öz değerlendirme, öğrenmedeki güçlü ve zayıf yönleri hakkında farkındalık geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

AÖS Çözüm ve İletişim Masası, öğrencilere kayıt, dönem kayıtları, ikinci üniversite, kimlik kartları, sınav işlemleri ve sınav merkezlerinin değiştirilmesi gibi telefon üzerinden bilgi vermektedir. İletişim masası, AÖF öğrencilerinin yanı sıra sistem hakkında bilgi talep eden herkesin sorularını yanıtlamaktadır (Birim Faaliyet Raporu, 2020).

2.5.2. Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi Sistemi

Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi (ATA-AÖF) 2010 yılında 342 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur (Atatürk Üniversitesi, 2022a). 28 yıl sonra kurulan ikinci açık öğretim eğitimi veren üniversite olmuştur. İşlemlerini sadece internet tabanlı olarak gerçekleştirmektedir. Sadece Ankara ilinde iletişim merkezi bulunmaktadır. Anadolu Üniversitesi gibi diğer illerde büro temsilcilikleri bulunmamaktadır (Atatürk Üniversitesi, 2022c). Bunun yerine her öğrencinin kullanabileceği şekilde kolay bir sistem ara yüzü oluşturulmuş ve öğrenci belgesi, not durum belgesi gibi evrakları, elektronik imza kullanılarak her öğrencinin otomasyon sayfasına yüklenmiştir. Her ilde sınav merkezi açarak daha çok kişiye ulaşma hedefleri doğrultusunda ilerlemektedir. Ayrıca Azerbaycan’da da sınav merkezi bulunmaktadır. “Hep İleriye” vizyonu kullanarak öğrencilerin ilk kaydolmak isteyecekleri açık ve uzaktan öğretim fakültesi olması planlanmaktadır. “Hayatın İzinde” misyonu benimsenerek teknolojik alt yapı kullanılarak nitelikli kişiler yetiştirmektir (Atatürk Üniversitesi, 2022a). İkinci Üniversite fırsatını 27 ön lisans, 10 lisans bölümüyle kişilere sunmaktadır. Öğrenim Yönetim Sistemi (LMS), ders materyallerinin çevrimiçi olarak sunulduğu web sayfasıdır. Öğrenci işlemlerinin yapıldığı web sayfası ise Öğrenci Bilgi Sistemi (OBS)’dir.

Öğrenim Yönetim Sisteminde (LMS) etkileşim, eş zamanlı veya eş zamansız olarak iletişimi sağlayan ve öğrencilerin aktif katılımını teşvik etmek için farklı stratejilerin oluşturulmasına izin veren bilgisayar, tablet ve telefon aracılığıyla gerçekleşmektedir (Altıparmak, Kurt ve Kapıdere, 2011, s. 321). Öğretmenlerin ve öğrencilerin materyal paylaşımlarını, ödevleri göndermelerini ve çevrimiçi iletişim kurmalarını sağlayan web tabanlı sistemlerdir. ATA-AÖF’nde ise kitaplar, videolar ve çalışma soruları LMS sistemine yüklenmektedir (Atatürk Üniversitesi, 2022b). Öğrenciler kitaplarını PDF formatında indirerek çalışabilmektedir. Öğretene soru sormak için bir sistem kurulmamıştır. LMS sisteminde her şey çok açık ve net açıklanmaktadır. Her öğrenci kolaylıkla sistemi anlamakta ve ders çalışmaya başlayabilmektedir. E-kitap ile çalışmakta zorlanan öğrenciler için kitap alma imkânı da bulunmaktadır.

E-öğrenmenin temel özelliği olan çok sayıda öğrencinin aynı anda katılım sağlaması için uluslararası kalite standartlarının benimsenmesi vurgulanmaktadır

(Fırat ve Kabakçı Yurdakul, 2013: 23). Kullanıcıların öğrenme deneyimi kazanmaları için ihtiyaçlarına ve hedeflerine odaklanmaları teşvik edilmektedir. Kurum, içeriklere ve etkinliklere yalnızca derslere kayıtlı öğrencilerin erişebilmesi için LMS sistemini kullanmaktadır. Kurum, böylece öğretme ve öğrenme süreçlerinin izlenmesini gerektiren dersleri, öğrencilerin nerede, ne ile eriştiklerini, hangi kitapları okuduklarını veya izlediklerini, LMS'ye ne zaman giriş yaptıklarını kayıt altına alarak bir şekilde geri bildirim almaktadır. Sistemin sorunsuzluğunu ve gelişimini bu şekilde sağlamaktadır.

2.5.3. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Sistemi

İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi (AUZEF), 2011 yılından itibaren açık öğretim programlarına öğrenci kabul etmektedir. Ülkemizde kurulan üçüncü açık öğretim eğitimi veren üniversite olmuştur. Amaç, Türkiye'nin en önemli dijital fakültesi olmaktır. Üniversite, yaşam boyu eğitim ihtiyacını zaman, mekân ve kısıtlı erişim olmadan yerine getirme misyonunu görev edinmiştir. En eski üniversitelerden biri olan İstanbul Üniversitesi'nin vizyonu, açık ve uzaktan eğitim alanında dünyanın en iyilerinden olmaktır (İstanbul Üniversitesi., 2022c). ATA-AÖF gibi sadece internet tabanlı sistem, kayıt, eğitim ve öğrenci sistemi kurulmuştur. Atatürk Üniversitesi gibi illerde temsilcilikleri bulunmamaktadır. İkinci Üniversite fırsatını 15 ön lisans ve 15 lisans bölümünü eğitim almak isteyenlere sunmaktadır. Türkiye'nin 81 ilinde ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde toplam 100 sınav merkezi bulunmaktadır (İstanbul Üniversitesi., 2022e). Açıköğretim Öğrenme Yönetim Sistemi ve öğrenci işlemlerine, Akademik Kayıt Sistemi (AKSİS) üzerinden ulaşılmaktadır. Ücretli veya ücretsiz basılı herhangi bir materyal bulunmamaktadır. Ücretsiz materyaller çevrimiçi uygulama web sayfası AKSİS ve AUZEF Mobil üzerinden sunulmaktadır (İstanbul Üniversitesi, 2022b).

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bilgi ve iletişim teknolojilerindeki artış, öğrenme biçimlerini farklılaştırmış, öğrenci profillerini değiştirmiş ve araştırmanın yanı sıra uygulamanın önemini artırmıştır. Öğrenci odaklı araç ve yöntemlerin kullanılması, fırsat eşitliğinin sağlanması, zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın kişisel boyutlara göre planlanabilmesi öğrenmeyi daha etkin hale getirmektedir. Üniversite ortamlarının dijitalleşmesi, akademik bilgi sistemlerinin web sayfaları

ve e-postadan yararlanması, öğrenci bilgi sistemlerinin çeşitli şekillerde kullanıma sunulmasıyla istikrarlı bir şekilde devam etmektedir. İstanbul Üniversitesi, 2015 yılında Nokta Öğrenci İşleri Otomasyonu yerine Akademik Kayıt Sistemi'ni (AKSİS) kullanmaya başlamıştır (İstanbul Üniversitesi, 2022d).

AKSİS, diğer açık eğitim veren üniversitelerden farklı bir sistemdir. AKSİS sisteminde öğrenciler hem öğrencilik hizmetlerine ulaşabilmekte hem de ders materyallerine ulaşabilmektedir. Ayrıca öğrencilerin AUZEF mobil uygulaması ile istedikleri yerden telefon veya tablet ile ders çalışma imkanları bulunmaktadır. İstanbul Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, öğrencilerine ücretli veya ücretsiz basılı kaynak sağlamamaktadır. AKSİS uygulamasında canlı ders de verilmemektedir (İstanbul Üniversitesi, 2022d).

2.6. Sınavsız İkinci Üniversite

Üniversitelere yönelik uygulamaların Türkiye'de giderek yaygınlaşması, bireylerin eğitim kurumlarına daha fazla ilgi göstermesine neden olmuştur. Çalışma hayatındaki yeni gelişmeler ve değişimler nedeniyle diploma sahibi olmanın artan önemi de bu süreci etkilemiştir. Bu yeni durum, yükseköğretimin yaşam boyu öğrenme ve sürekli eğitim kavramlarını ortaya çıkarmıştır (Akyürek, 2020: 4). Yükseköğretimin geleneksel olarak yürüttüğü eğitim sürecinin yaşam boyu öğrenme adı verilen yeni bir kavrama dönüşmeye başladığı ve bu bağlamda halen değişmekte olduğu görülmektedir (Titrek, Zafer Güneş ve Sezen, 2013: 1120). Bu bağlamda, 1960'lı yıllardan itibaren önemli bir ivme gösteren bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, bu gelişmenin belirleyici unsurudur. Eğitim de bu gelişmelerden olumlu etkilenmektedir. Bu noktada uzaktan eğitim, bireysel ve toplumsal ihtiyaçları karşılayabilecek, yaşam boyu öğrenme ve temel eğitim talebini teknolojik gelişmelerden en etkin şekilde yararlanarak karşılayabilecek somut bir model olarak tasarlanmıştır.

Küreselleşmenin etkisiyle eğitimin yeniden tanımlanan yapısının, yönetim ve öğrenme ortamlarının öğrenci merkezli ve süreç odaklı öğretim yöntemlerinin farklılaştığı görülmektedir (Özer, 2007: 46). İnternetin artan popülaritesi ve erişilebilirliği nedeniyle web tabanlı eğitim birtakım yenilikler getirmektedir. Yazı, ses ve videonun tek bir iletişim aracında birleştirildiği yeni sunum kanalları ile uzaktan eğitime bir dinamizm ve yenilik getirmektedir. AÖF, çeşitli merkez ve

birimleri aracılığıyla sisteme akademik, teknik ve idari destek sunmaktadır. E-dönüşüm misyonuna sahip üniversitelerin kendilerini kolay erişilen, iyi tasarlanmış, öğrenci merkezli, uygun maliyetli, verimli, esnek ve kalıcı özelliklere sahip olduklarını iddia etmektedir.

Üniversiteler, ikinci bir yükseköğretim fırsatına açık erişim sağlamak için ikinci üniversite adı altında bir proje yürütmektedir. 2003-2004 eğitim-öğretim yılında başlatılan proje, ön lisans ve lisans derecesi sahipleri ile Türkiye'deki herhangi bir yükseköğretim kurumunun herhangi bir programında okuyan öğrencilerin üniversite giriş sınavına girmeden Anadolu Üniversitesi'nin uzaktan programlarına kabul edilmelerini sağlamaktadır (Anadolu Üniversitesi, 2022e). Lisans derecesi sahipleri iki veya dört yıllık uzaktan programlara başvurabilirken, ön lisans derecesi sahipleri sadece iki yıllık programlara kabul edilebilmektedir (Atatürk Üniversitesi, 2022b).

2.7. Açıköğretim Sistemi İletişim Araçları

Yaşamın her alanında, bireyler temel iletişim araçlarına ihtiyaç duymaktadır. İnsanlık, endüstriyel ve post-endüstriyel bir toplumdan bilgi toplumuna geçiş halindedir. Bilim ve teknolojiye meydana gelen devrim, insan faaliyetinin tüm alanlarında derin bir etki yaratmaktadır. Bilişim teknolojisi sayesinde, insanların bireysel değerlerini kaybetmelerine ve ortak bir kitleye dönüştürmelerine yol açan birtakım sonuçlarla karşılaşmaktadır (Karagülle ve Çaycı, 2014: 4). Böylece, toplumun yeni aşaması, her şeyden önce, bilgisayar ve telekomünikasyon teknolojilerinin gelişmesiyle karakterize edilmekte, bu nedenle bilgi, modern toplumun temeli haline gelmektedir.

Günümüzde dünya, insanların yaşamlarını, işlerini, boş zamanlarını, topluluklar halinde birleşme yollarını ve hatta kendilerine karşı tutumlarını temelden değiştirebilecek güçlü ve yeni bir devrimden geçmektedir. Bu temel değişim zaman, mekân, mesafe ve bilgi anlayışımızı etkilemekte ve geliştirmektedir. Bilgi toplumu, insanlığa temelde yeni bir yaşam aracı sağlamaktadır; bu, bir yandan, önemli miktarda bilgiyi bölgesel ve zamansal sınırlar olmaksızın belirli bir süre sonra elde etme yeteneği sağlamaktadır (Masuda, 1981: 3).

Halkla ilişkilerin yönetimi ve düzenlenmesi için kurumların ve devletin temel işlevlerinden biri, yeni nesiller yetiştirmek ve mevcut oluşumun değerini korumak, düzenlemek ve teknolojik faaliyetlere insanları hazırlamaktır (Uztuğ, 2003: 12). Açık öğretim kurumları, eğitim araçları, bulut hizmetleri, modern teknik ekipman ve yazılımları geliştirerek sisteminin yüksek kaliteye ulaşmanı hedeflemektedir. Eğitimin bilgilendirilmesi, giderek otomatikleşen çalışma koşullarında herkesin bilgiye ulaşması sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda sosyal medya platformları kurumlar için en önemli iletişim aracı olmaktadır (Çalışır ve Aksoy, 2019: 49). İnsanların açık öğretim sistemini anlayabilmeleri, sorularını iletebilmeleri gereken iletişim kanalları bulunmaktadır. Bunlar; sözlü, yazılı, çevrimiçi, dijital, kitle iletişimlerinin yanı sıra sosyal medya platformlarından oluşmaktadır.

2.7.1. Sözlü İletişim

Sözlü İletişim, mesajın kelimeler aracılığıyla iletildiği bir iletişim türüdür. Burada gönderici duygu, düşünce, fikir ve görüşlerini söz ile anlatmaktadır. Bu sözleri konuşmalar, tartışmalar, sunumlar ve sohbetler şeklinde ifade etmektedir (Aytekin, 2018: 4). Sözlü iletişimin etkili olabilmesi için, konuşmacının doğru, anlaşılır ve kaliteli kelimeler kullanması gerekmektedir ve buna bağlı olarak alıcının da iletişime katılması beklenmektedir. Karşılıklı görüşme şeklinde olduğu için geribildirim anında alınmaktadır.

Sözlü iletişimde konuşma, insanın doğasında önemli bir rol oynamaktadır. Bireyin dönüşümlü olarak konuşmacı ve dinleyici rollerini üstlendiği etkileşimli bir süreçtir. (Eriş, 2018: 19). Süreç terimi aynı zamanda bir akış ve değişim durumunu da belirtmektedir. İletişim kuran kişilerin ilişkileri sürekli büyümekte ve gelişmektedir. İletişim, gerçeklerin, fikirlerin, düşüncelerin, duyguların ve değerlerin etkin bir şekilde iletilmesini sağlamaktadır. Profesyonel olarak başarılı bir şekilde çalışabilmek için sözlü iletişim becerilerinin öğrenilmesi gerekmektedir. Etkili iletişimci, çeşitli kişisel, günlük veya resmi ortamlarda kendine güvenerek konuşmayı sorunsuz yürütebilmektedir. Bunun için de konuşmacının bilgi birikiminin olması gerekmektedir (Koçyiğit, 2016: 9).

Birçok meslekte olduğu gibi etkili iletişime ihtiyaç duyan ve alanlarıyla ilgili tüm bilgilere hâkim olması beklenen açık öğretim personelleri, iletinin doğru

bir şekilde alıcıya gittiğini sözlü iletişim yoluyla sağlamaktadır. Sözlü iletişimi gerek yüz yüze gerekse çağrı merkezi aracılığı ile telefon görüşmeleri başarılı bir şekilde tamamlamaktadır.

Anadolu Üniversitesi AÖF bürolarında da bu iletişim türü çok sık kullanılmaktadır. Her ne kadar dijital iletişim yöntemleri çok gelişmiş olsa da insanlar karşılıklı görüşerek bilgi almayı tercih etmektedir. Açıköğretim öğrencileri iletişimi belirli amaçlara ulaşmak için kullanmaya odaklanmaktadır. Bunlar; bilgi almak, ikna olmak ve sorunları çözmektir. Teknoloji çağının getirilerinden olan sosyal medya, her kesime ulaşmanın en kısa yolu olarak görülmektedir (Küçük, 2012: 18). Ancak açık öğretim öğrencilerinin bu teknolojileri ayak uydurduğu düşünülse de öğrencilerin sözlü iletişimi tercih edip illerde bulunan Açıköğretim bürolarına giderek yüz yüze görüşmeyi tercih etmekte ya da çağrı merkezlerine başvurduğu görülmektedir.

2.7.2. Yazılı İletişim

Herhangi bir iletişim sürecinde en az iki taraf yer almaktadır. Bilgiyi gönderen tarafa kaynak, bilgi kanal yoluyla alıcıya ulaşmaktadır. Yazılı iletişim genellikle daha resmidir ancak sözlü iletişimden daha az etkilidir (Balta Peltekoğlu, 2021: 40). Ancak bazı durumlarda bir gönderici çok sayıda alıcıya mesaj gönderebilmektedir. Üniversitelerde öğrenciler arasında ya da öğrenci ve eğitmen arasında e-posta, notlar, metin mesajları veya çevrimiçi mesajlaşma yoluyla yazılı iletişim kurulmaktadır.

Yazılı iletişim, sözlü iletişimden sonra bilinen en eski iletişim şeklidir. Göndericiden alıcıya kadar yazılı ve belgelenmiş her türlü iletişim, yazılı iletişim olarak bilinmektedir. Yazılı iletişim örnekleri arasında mektuplar, notlar, araştırma makaleleri, raporlar vb. bulunmaktadır (Balta Peltekoğlu, 2021: 50). Bilgiler yazıldığı için birçok kişiye kolayca dağıtılmakta ve bu da onu bir toplu iletişim yöntemi haline getirmektedir. Bilgi kişiden kişiye değişmediği için aktarılan bilgilerin doğruluğu tüm dinleyiciler için aynı olarak kabul edilmektedir. Gönderici karmaşık bilgileri iletme istediğinde, yazılı iletişim sözlü iletişimden daha iyi hizmet etmektedir. Yazılı belgeye sahip olan alıcı, mesajın tamamını anlayana kadar tekrar tekrar okuyabilmektedir.

Kitleler çok sayıda ve coğrafi olarak dağınık olduğunda, yazılı iletişim verimli olmaktadır. Gönderici, yazılı belge veya bilgi sayfası ile tekrar tekrar iletişim kurabilmektedir (Küçük, 2012: 18). Söz konusu üniversiteler de (Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi.) açık öğretim öğrencilerine e-posta ya da üniversitenin yazılı bilgi alma sayfalarını kullanarak iletişim kurmaktadır. Bunun başlıca nedeni ATA-AÖF ve İstanbul AUZEF'nin büroları olmaması, AÖF bürosunun ise özellikle üniversiteye kayıt tarihlerinde telefonların yoğun olmasıdır. Öğrenciler normalde sözlü iletişim biçimini, uygun olduğu ve daha az zaman alıcı olduğu için kullanmaktadır.

2.7.3. Çevrimiçi İletişim

İnternetin hayatımıza girdiği günden itibaren önemi giderek arttığı bilinmektedir. İnternetin en önemli özelliklerinden biri bilgisayar ağları aracılığıyla insan-insan iletişimine sunduğu olanaklardır (Lu ve Wang, 2010: 376). İnternet, Usenet ve ilan tahtaları gibi iletişim hizmetleri aracılığıyla, çevrimiçi iletişimin birçok insan için posta servisi, telefon ve hatta faks makinesinin yerini aldığına işaret etmektedir (Çetin, 2016: 22). Çevrimiçi iletişim, insanların dijital medyayı kullanarak internet üzerinden her türlü bilgiyi göndermek veya almak için iletişim kurduğu anlamına gelmektedir.

Çevrimiçi iletişim, son zamanlarda esas olarak çevrimiçi derslerin tanıtılması ve uzaktan eğitimin gelişmesi nedeniyle önemli ölçüde yayılmaktadır. Akıllı telefonlar aracılığıyla sosyal ağları kullanarak ve kısa mesaj gönderip alarak sürekli iletişim kurmayı sağlayan verimli bir yöntem olarak bilinmektedir. Akıllı telefonlar son zamanlarda öğrenciler tarafından en çok kullanılan araçlar haline gelmekte ve e-posta veya sosyal ağlar üzerinden iletişim kurmak için kullanılmaktadır (Yusufoğlu, 2017: 2432).

Çevrimiçi iletişim, günümüzde internet erişimi olan her insanın kullandığı bir iletişim türüdür. Pandemi döneminde sokağa çıkma yasağı ile birlikte ilkokuldan üniversiteye kadar birçok öğrenci uzaktan eğitimi kullanmıştır. Genellikle örgün eğitimlerde eşzamanlı, açık öğretim sisteminde eş zamansız iletişim yöntemi uygulanmıştır (Pilancı, 2017: 80).

Etkileşimde bulunan insanlar arasında eş zamanlı (senkron) olarak gerçekleşen yüz yüze veya telefon üzerinden konuşmanın aksine, çevrimiçi iletişim,

eşzamanlı ve eş zamansız olmak üzere iki genel kategoride sınıflandırılmaktadır. Eşzamanlı iletişim sıklıkla sohbet olarak adlandırılmaktadır. Birbirinden uzaktaki kişiler arasında gerçek zamanlı veya gerçek zamanlıya yakın etkileşimi içermektedir. Eşzamanlı iletişim sırasında, etkileşimde bulunanlar, aynı anda çevrimiçi olduklarında, birbirlerine mesaj yazabilmektedir. Eş zamansız iletişimde, bireyler aynı anda çevrimiçi olmadıkları anlamına gelmektedir. E-posta, haber grupları ve zincirleme tartışma sistemleri, yaygın eş zamansız iletişim ortamları olarak bilinmektedir (Pilancı, 2015: 80).

Bu iletişim türünün en yaygın olan kullanım alanları; e-posta, sohbet uygulamaları (WhatsApp vb.), çevrimiçi toplantı uygulamaları (Zoom, Teams vb.), tartışma forumları, anlık mesajlar, sosyal ağlardır. Açık ve uzaktan eğitim fakülteleri resmi internet sitelerinde öğrencileri ilgilendiren duyurular yapmaktadır. Ayrıca Facebook, Instagram, Twitter ve Youtube gibi platformlardan öğrenciler için her türlü duyuru ve bilgilendirme yapılmaktadır (Anadolu Üniversitesi, 2022b).

2.7.4. Dijital İletişim

Dijital iletişim bir kuruluşun çevrimiçi iletişim çabalarını içermektedir. Dijital kelimesi yeni medya iletişiminde karşımıza çıkan bir terimdir. Bilgisayar, çevrimiçi, ağ bağlantısı, web tabanı ve artık her yerde bulunan "e-"nin yerini almaya başlamıştır (İspir, 2013: 10). Yıllar boyunca, dijital iletişim araçlarının sayısı giderek artmıştır. Günlük hayatın birçok yönü iş, okul ve insan etkileşimleri gibi dijital formatlara aktarılmaktadır. Cep telefonlarının ve bilgisayarların kullanımına başlanmasının ardından, kısa mesaj, anlık mesajlaşma ve e-posta, birçok kişi için birincil iletişim yöntemi haline gelmiştir. Dijital iletişim, elektronik olarak bilgi göndermek için bu tür cihazların kullanılması anlamına gelmektedir (Pentland, Fletcher ve Hasson, 2004: 80).

Açık öğretim eğitimi sunan üniversiteler, dijital uygulamalar aracılığıyla etkili öğrenmeyi hedeflenmektedir. Dijital teknolojiler, yazılım, donanım ve bilgi sistemleri ile oluşturulmaktadır. Dijital teknolojiler, basılı materyallerin yerini almaktadır ancak belli bir kesim yine de basılı materyalleri tercih etmektedir. Anadolu Üniversitesi 2018 yılında Açıköğretim sisteminde basılı kitaplar yerine dijital kitaba geçmiştir. Öğrenciler bilgisayar, tablet ve telefonlarına dijital kitaplarını indirerek kullanmaktadır. Bu geçişin öğrenci harç ücretlerinin

düşmesine ve her zaman güncel kitapların öğrenciyle buluşacağını duyurmuştur. Bu gelişme geleneksel kitaba sahip olmak isteyen öğrencilerin tepkisini çekmiştir (Çelik, Arslan, ve Yıldırım, 2019: 343). Üniversiteler, bu tür öğrenciler için kitap satışı yaparak her iki yöntemle öğrencilerin bilgidan faydalanmalarını sağlamaktadır.

Dijital iletişim endüstrisi, bilgisayar endüstrisiyle kabaca karşılaştırılabilir büyüklükte ve hızla büyüyen bir endüstridir. Yazılım, eğitim verilerinin kodlanmış altyapıları aracılığıyla, veri tabanlarına girilmesini, analitik paketlerle karşılaşmasını ve grafiksel görselleştirmeye dönüştürülmesini sağlamaktadır (Kara, 2013: 14). İnternet, daha fazla insanın hayatında giderek daha yaygın hale gelmekte ve iletişim kurmak için yeni medya hızla çoğalmaktadır. Sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte kullanıcılarda bir artış meydana gelmiştir. Sanal dünyaya artık hayatın her kesiminden insanlar tarafından ziyaret edilmekte ve herkes birbirini takip edebilmektedir. Dijital teknolojinin kendisi toplumsal değişimin itici gücü değil, mevcut ihtiyaçları karşılamak ve mevcut hedefleri gerçekleştirmek için daha geniş bir toplumda halihazırda olup bitenlerden ortaya çıkmakta ve bu nedenle hızla vazgeçilmez olarak görülmektedir (Aldemir, 2022: 24).

2.7.5. Sosyal Medya Platformları

Örgün eğitim veren fakülteler gibi fiziki devam zorunluluğu olmayan açık öğretim fakülteleri de kurumsallaşmak ve tercih edilebilirlik oranlarını artırmak için iletişim tedbirlerine başvurur. Sağladığı interaktif iletişim olanaklarıyla kişisel ve kurumsal ilişkilerin gelişmesini sağlayan sosyal medya, Açık öğretim fakültelerinin kurumsal amaç ve hedeflerine ulaşmak için kullandıkları etkili bir iletişim aracıdır (Aktaş, 2018: 143). Zamana ve mekâna ihtiyaç duymadan gerekli bilgilerin anında paylaşılması anlamında geleneksel iletişim araçlarından farklılaşan sosyal medya, tüm tarafların katılımıyla, iletişimin etkinliğini ve verimliliğini artıracak bir süreç yarattığı söylenebilir.

Sosyal ağlar, e-postalardan farklı olarak, bireylerin kendi fikirlerini ifade edebilecekleri ve böylece gerçek zamanlı iletişimi deneyimleyebilecekleri diğer kişilerle doğrudan bir iletişim kanalı sağlamaktadır. Bunlar, bilginin hızlı bir şekilde yayılmasını ve değişimini mümkün kıldıkları için yüksek öğrenim tüketicisinin davranışı üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğu söylenebilir

(Hemsley-Brown ve Oplatka, 2016: 14). Sosyal ağların kullanımının tüketicinin davranışını, kuruluşun halkla ilişkilerini, tüketicinin marka bağlılığını ve satın alma davranışını büyük ölçüde etkilediği gerçeğini belirlemiştir. Bu nedenle, akademik ortamda bunlar, öğrencilerin öğretme-öğrenme sürecine aktif katılımını sağlar (Xiao, 2017: 120). Sosyal ağların kullanımının yüksek öğretimi güçlü bir şekilde etkilediği düşünülmektedir.

Sosyal ağların en önemli özelliği, birbirinden çok uzak olan insanların aslında hayal edilenden çok daha yakın olabileceğidir. Üniversitelerin sosyal medyayı kullanarak iletişime geçmesi bu yönünden dolayı çok daha kolaylık sağlamaktadır. Örneğin Açıköğretim okuyan iki öğrenci hangi şehirde olursa olsun üniversitelerinin aynı sosyal ağına girerek bilgi almak, yorum yapmak veya yorumları okumak için sosyal ağları kullanabilmektedir (Öztürk, 2015: 289).

Sosyal ağ sitelerinin katlanarak büyümesiyle, üniversitelerin kendi reklamlarını tasarlama ve bütünleştirme süreci faydalı, eğlenceli ve anlaşılabilir olmaktadır. Öğrenci veya öğrenci adaylarının geneli sosyal ağları kullanmaktadır. Böylelikle gezdikleri sayfalarda üniversite reklamlarını görmekte ve kayıt olma ihtimalleri artmaktadır. Sosyal ağların neredeyse sınırsız imkanlarından hem kurumlar hem de insanlar yararlanmaktadır.

Sosyal ağ platformları arasında açık öğretim üniversiteleri tarafından yaygın kullanılan uygulamalar arasında Facebook, Instagram, Twitter ve Youtube bulunmaktadır. Amaç, hedef kitlenin dışındaki kişilere de ulaşarak hem marka bilinirliğine katkı sağlamaktır (Bilbil ve Güler, 2017: 377).

Facebook: Facebook, temelde bireylerin birbirleriyle fotoğraf, kişisel bilgi paylaşabildikleri ve arkadaş gruplarına katılabildikleri çevrimiçi bir sosyal ağ sitesidir. Genellikle üniversite öğrencileri tarafından kullanılan önde gelen sosyal ağ sitesi olarak kabul edilmektedir (Hew, 2011: 662). 2022 TUIK verilerine göre Türkiye’de %50,4 Facebook kullanıcısı vardır (TUIK, 2022). Birçok devlet ve özel üniversite Facebook’ u öğrenci ya da hedef kitlesi ile iletişimini güçlendirmek ve imaj yönetimine katkı sağlamak amaçlarıyla kullanmaktadır (Doğru ve Doğru, 2017: 345). Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi Facebook hesap linkleri aşağıda verilmiştir.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Facebook Sayfasına,
“<https://www.facebook.com/AOFAnadolum>” linkiyle ulaşılmaktadır.

Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi Facebook Sayfasına,
“<https://www.facebook.com/AOFATA>” linkiyle ulaşılmaktadır.

İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Facebook Sayfası,
“https://www.facebook.com/acikveuzaktanegitim?_rdr=p” linkiyle ulaşılmaktadır.

Instagram: Instagram, genel halka bilgi dağıtmanın bir aracı olan sosyal platformdur. Üniversiteler, öğrencilere en son bilgileri ulaştırmak için iletişim kanalı olarak Instagram'ı kullanmaktadır. Instagram kullanarak bilgi yaymak daha hızlı ve daha kolay hale gelmektedir. Sosyal medya aracılığıyla bilginin yayılmasına yönelik iletişim faaliyetleri, mesajların fazla maliyet olmaksızın kısa ve etkili bir sürede yayılmasına yardımcı olmaktadır (Mayangsari ve Salim, 2021: 175). Türkiye’de %57,6 Instagram kullanıcısı vardır. Türkiye’de en çok kullanılan sosyal medya araçlarında üçüncü sırada bulunmaktadır. (TUIK, 2022). Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi Instagram hesap linkleri aşağıda verilmiştir.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Facebook Sayfasına,
“https://www.instagram.com/anadoluuniv_acikogretimsistemi” linkiyle ulaşılmaktadır.

Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi Facebook Sayfasına,
“<https://www.instagram.com/aof.atauni/?hl=tr>” linkiyle ulaşılmaktadır.

İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Facebook Sayfası,
“<https://www.instagram.com/acikveuzaktan>” linkiyle ulaşılmaktadır.

Twitter: Sosyal bilgi işlem sistemleri zaman içinde varlığını sürdürdükçe, kullanıcı deneyimi, algılar, tutumlar ve etkileşimler gibi birçok unsur değişebilmektedir. Twitter, kullanıcıların düşüncelerini, bilgilerini ve bağlantılarını gerçek zamanlı olarak paylaşımlarına ve diğer Twitter kullanıcılarıyla doğrudan, özel veya genel olarak iletişim kurmalarına olanak tanıyan bir mikro blog platformudur. Twitter'daki ana kullanıcı niyeti türleri şunlardır: günlük konuşmalar, bilgi ve web sitesi URL'lerinin paylaşılması ve haberlerin bildirilmesidir (Johnston, Chen ve Hauman, 2013: 203). Türkiye’de %20,2 Twitter kullanıcısı vardır (TUIK, 2022). Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi Twitter hesap linkleri aşağıda verilmiştir.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Facebook Sayfasına,
“<https://twitter.com/AOFAnadolum>” linkiyle ulaşılmaktadır.

Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi Facebook Sayfasına, “https://twitter.com/ATA_AOF” linkiyle ulaşılmaktadır.

İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Facebook Sayfası, “<https://twitter.com/acikveuzaktan>” linkiyle ulaşılmaktadır.

Youtube: Türkiye’de %67,3 Youtube kullanıcısı vardır. Türkiye’de en çok kullanılan sosyal medya araçlarında ikinci sırada bulunmaktadır (TÜİK, 2022). Öğretim için video ve görsel nesnelerin kullanılmasının önemini göz önünde bulunduran bazı üniversiteler, YouTube’u tamamlayıcı bir öğretim aracı olarak kullanmaktadır. Eğitim, eğlence, pazarlama ve bilimle ilgili videolar 2005’ten beri sürekli olarak YouTube’a yüklenmektedir (Moghavvemi, Sulaiman, Jaafar ve Kasem 2018: 38). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim derslerinin konu anlatımını bu platforma yüklemektedir. Ancak Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi tanıtım ve bilgi amaçlı videolar yüklemektedir. Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi Youtube hesap linkleri aşağıda verilmiştir.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Facebook Sayfasına, “<https://www.youtube.com/@AcikogretimSistemi/videos>” linkiyle ulaşılmaktadır.

Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi Facebook Sayfasına, “<https://www.youtube.com/@ATAAOFKID/videos>” linkiyle ulaşılmaktadır.

İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Facebook Sayfası, “<https://www.youtube.com/@acikveuzaktan/videos>” linkiyle ulaşılmaktadır.

2.7.6. Kitle İletişimi

Matbaanın icadı gazete, kitap ve dergi basımını artırmıştır ve daha fazla kişiye ulaşılması sağlanmıştır. Teknolojik gelişmeler yaşanmaya başlanan bu yıllarda radyo ve televizyon popüler olmaya başlamıştır (Oğuz, 2018: 123). Günümüzde uyduların ve internetin gelişmesiyle kitle iletişim biçimlerinin çeşitliliği artmış ve çok sayıda kişiye ulaşılması kolaylaşmıştır. Artık insanlar hangi ülkede olursa olsun her türlü bilgiye ulaşabilmektedir. Eğitim kurumları da Facebook, Instagram, Twitter ve Youtube gibi sosyal ağ sitelerinde bilgi paylaşımı yaparak kitlelerle rahatlıkla iletişim kurabilmektedir.

Kitle iletişimi, diğer iletişim türlerinden farklıdır (Dilber, 2014: 61). Kitle iletişimi, iletişim içeriğinin, bilgiyi alan kişilerin davranışlarını, tutumlarını, fikirlerini veya duygularını nasıl ikna ettiği veya başka şekilde etkilediği ile ilgilidir (Dilber, 2014: 60). Kitle iletişimi sayesinde bilgi, genellikle bilgi kaynaklarından hızlı bir şekilde iletebilmektedir. Kitle iletişimi, radyo, televizyon, sosyal ağlar,

reklam panoları, gazeteler, dergiler, kitaplar, film ve internet gibi çoklu ortamlarda uygulanmaktadır.

Kitle iletişiminin iletisi, yazılı veya sesli materyaller düzenlenerek üretilmesi, *mesaj* olarak isimlendirilmektedir. Mesaj, söylenen bir söz, yazılan bir makale, bir TV program içeriği olarak dinleyici ya da izleyici karşısına çıkmaktadır (Poyraz, 2020: 3). Mesaj, aracın içerdiği teknolojik özelliklerine göre çeşitli biçimler almaktadır. Bireyler hemen her kitle iletişim aracını kullanarak sürekli ileti oluşturmaktadır. Medya araçlarının, kamudan daha geniş alana yani kitleye seslenmesiyle oluşan bir iletişim biçimi olan kitle iletişimi, medyadan gelen iletilerin aralarında sıkı bağlar olmayan, birbirinden bağımsız, heterojen ve anonim kişileri kapsamaktadır (Işık, 2012: 17).

Neumann'a (1973) göre; kitle iletişim, aynı anda her yerde bulunabilme ve kolayca gündem olabilme özelliklerine sahiptir. Modern bir toplumda, bireylerin arasında kitle iletişim araçları yaygın kullanımından dolayı gündem hızla değişebilmektedir. (s. 78). Belirli konuları, eğilimleri ve temaları seçici olarak vurguladıkları için medya, düzenli üretici konumundadır. Medya, izleyicilerin değerlendirmesi gereken olay ve konuların önceliklerini düzenleme, organize etme ve belirleme yöntemiyle çok çeşitli öğeleri ve görüşleri ayırmada yardımcı olmaktadır. Bireylerin sık sık ve aynı anda benzer gündemleri paylaşmak için kitle iletişim araçlarına başvurması, diğer bireylerin ilgisini çekmekte ve toplumun bir parçası olma eğilimi ile bu döngünün içerisine girmektedir. Böylelikle toplumda kitle iletişim araçları aracılığı ile ileti hızlı bir şekilde yayılmaktadır (Alav, 2020: 164). Böylelikle kurumlar ek bir çaba harcamadan hedefine ulaşmaktadır. Bu durum üniversitelerin sosyal hesaplarında da sorunsuz işlemektedir. İnsanlar ikinci üniversitenin ne anlama geldiğini, genellikle bu paylaşımlar yoluyla öğrenmektedir. Sosyal medya bu yönüyle en güçlü iletişim aracı olduğu düşünülmektedir.

Açık öğretim gelecekte de sürekli eğitim programları olarak yaşam boyu öğrenmede önemli bir rol oynamaya devam edeceği tahmin edilmektedir. İletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte açık öğretim, üniversiteler kadar kurumlar tarafından da benimsenmektedir. Amaç, kitle iletişim araçları aracılığıyla kitlesel eğitimi en üst düzeye çıkarmaktır. Kitlesel eğitim, kitlesel üretimden kaynaklanmakta ve eğitimi çok sayıda tüketici için erişilebilir kılmaktadır.

(Holmberg, 1994: 27). Kitle iletişim teknolojileri sanayileşme ve teknoloji sayesinde mümkün olmaktadır. İnternet gibi iletişim kanalları aracılığıyla açık öğretim, küresel olarak erişilebilir hale getirilmektedir. Yeni dünya görüşü ve ideali, uzaktan anlamlı ve değerli bilginin eğitmenlerin ve öğrencilerin iş birliği içinde kolaylaştırma çalışmaları ile mümkün hale gelmektedir.

2.8. Açıköğretim Sistemi Halkla İlişkiler Çalışmaları ve Tanıtım Faaliyetleri

Sosyal medya kullanımı örgütlerin iletişim ve halkla ilişkiler faaliyetlerini değiştirmektedir. Sosyal medya, bir kuruluşun paydaşları için değeri olan teklifleri oluşturmak, iletmek, sunmak ve değiş tokuş yapmaktır (Dizman, 2019: 5920). Aynı zamanda, dikkate alınması gereken sosyal medyaya özgü teknolojik ve çevresel faktörler bulunmaktadır. Teknolojik bağlam hem kullanımda olan mevcut teknolojileri hem de kuruluşla ilgili yeni teknolojileri tanımlamaktadır (Kietzmann, Hermkens, McCarthy ve Silvestre, 2011: 248). Mobil ve web tabanlı teknolojileri kullanan sosyal ağların etkileşimli özellikleri, katılımcıların, bireylerin ve toplulukların kullanıcı tarafından oluşturulan içeriği paylaştığı, birlikte oluşturduğu, tartıştığı ve değiştirdiği yüksek düzeyde etkileşimli platformlar oluşturmaya olanak tanımaktadır (Kietzmann, Hermkens, McCarthy, ve Silvestre, 2011: 245). Üniversiteler arasındaki artan rekabet ve kurumların kendilerini güçlendirme ihtiyacından dolayı bu etkileşimli platformlar değer kazanmakta ve kullanımı da bir nevi zorunlu hale gelmektedir. Bu açık iletişim ve bundan faydalanan öğrencilerin, çalışanların ve paydaşların yakın ilişkide olduklarını göstermektedir. Eğitim, kurum ve toplum arasında değişen seviyelerde bağlantı kurmak için, eposta, telefon (çağrı merkezi), SMS (metin mesajı, WhatsApp vs.), video konferans araçları ve sosyal ağ siteleri farklı iletişim araçları kullanmaktadır. Üniversitelerde kullanılan bu iletişim araçları özellikle açık öğretim eğitimi veren üniversitelerde öğrenciyle iletişimin kopmaması için, yoğun bir çaba sarf edilerek kullanılmaktadır. Son yıllarda üniversitelerin halkla ilişkiler birimleri, sosyal medyanın çeşitlenmesi ve daha çok insanın kullanması bunun en önemli kanıtı niteliğindedir.

Üniversiteler dinamik, rekabetçi ve zorlu ortamlarda faaliyet gösterirken, güçlü bir pazarlama stratejisi tasarlamak, pazarlama hedeflerine ulaşmaları için

gereklilik haline gelmektedir (Özdil, 2020: 29). Günümüzde sosyal medya, markanın itibarını, eğitim organizasyonunun imajını ve sonuç olarak öğrenci alımını büyük ölçüde etkileyebilecek bir olguyu temsil etmektedir. Her yapılan tanıtım faaliyeti daha çok kişiye ulaşma imkânı sağlamaktadır. Marka imajını ve tanınırlığını artırmak için tanıtımları zamanında ve hedefe yönelik uygulamak halkla ilişkiler biriminin önemli görevlerinden olduğu görülmektedir.

Açık öğretim eğitimi veren üniversiteler daha fazla öğrenciye ulaşabilmek ve kayıtlanmasını sağlamak için tanıtımlara önem vermektedir. Sosyal medyada veya internet sitelerinde tanıtıma yer verilmesi, aday öğrencilerin kararlarında önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi ikinci üniversite tanıtımlarını sosyal medyada yoğun olarak yaptığı görülmektedir.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin her ilde bürosu bulunduğundan tanıtımları tüm illerde yapılmaktadır. Büro personelleri, bulundukları şehirlerdeki tüm ilgili kurumlarda afiş asma, broşür dağıtma, stant açma ve ikinci üniversite bilgilendirme tanıtımları yapmaktadır. Şekil 2.1'de Anadolu Üniversitesi AÖF Bolu Bürosu'nun etkinlik stantları görülmektedir. UNILOOK (soldaki görsel) Bolu tanıtım günleri, İzzet Baysal Anma Günleri (sağdaki görsel) kapsamında yüz yüze iletişim yoluyla yapılmıştır.

Şekil 2.1: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İkinci Üniversite Tanıtım Faaliyetleri, Bolu

Üniversiteler, tanıtıma reklamdan daha fazla önem vermektedir. Reklam ve tanıtım arasındaki temel ayrım, reklamın ücretli, tanıtımın çoğunlukla ücretsiz olmasıdır. Reklam, bir veya birden fazla ürünü belirli bir ücretle satmak için ikna etme çabasıdır. Bu nedenle, ürünlere yalnızca olumlu bir bakış açısı sağlama ve

olumsuz bilgilerden bahsetmekten kaçınma eğilimindedir (Onay, 2012: 4). Tanıtımda ise olumlu veya olumsuz yönleri saklamak mümkün değildir. Buna kişiler karar vermektedir (Eisend ve Küster, 2011: 907).

Üniversiteler maddi çıkar gözetmediği için reklam yerine tanıtım yapmayı uygun görmektedir. Öğrenciler ve öğrenci adaylarıyla yüz yüze yapılan görüşmelerin daha ikna edici olduğu düşünüldüğü için tanıtım yapılmaktadır. Ayrıca sosyal medya tanıtımları da büyük kitlelere ulaşmak için en kolay iletişim araçlarıdır. Şekil 2.2’de, AÜ AÖF’nin resmi Facebook hesabından yapılan tanıtım görsellerinden biridir. Birçok sosyal medya kanalında paylaşılan broşürler, bireylerde olumlu ilişkiler kurmak ve sürdürmek, daha fazla topluluk desteği oluşturmada önemli bir rol oynamaktadır. Hedef kitlenin ilgisini çekebilecek ve akılda kalıcı her paylaşım daha fazla insana ulaşmak için gerekli görülmektedir.

2. ÜNİVERSİTE
Hayallerin bir diplomaya sığmıyorsa

2. ÜNİVERSİTE KAPSAMINDA, HERHANGİ BİR YÜKSEKÖĞRETİM KURUMUNDAN;

Lisans Eğitimi alanlar ve mezun olanlar
↓
SINAVSIZ KAYIT
↓
Önlisans ve Lisans Programları

Önlisans Eğitimi alanlar ve mezun olanlar
↓
SINAVSIZ KAYIT
↓
Önlisans Programları

LİSANS
AÇIKÖĞRETİM SİSTEMİ LİSANS PROGRAMLARI

AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ
Felsefe
Görsel İletişim Tasarımı
Halkla İlişkiler ve Reklamcılık
Sağlık Yönetimi
Sosyoloji
Tarih
Türk Dili ve Edebiyatı
Yönetim Bilişim Sistemleri

İKTİSAT FAKÜLTESİ
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
İktisat
İktisat (İngilizce)
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (İngilizce)
Maliye
Uluslararası İlişkiler
Uluslararası İlişkiler (İngilizce)

İŞLETME FAKÜLTESİ
Havacılık Yönetimi
İşletme
İşletme (İngilizce)
Turizm İşletmeciliği
Uluslararası Ticaret ve Lojistik

ÖNLİSANS
AÇIKÖĞRETİM SİSTEMİ ÖNLİSANS PROGRAMLARI

Acil Durum ve Afet Yönetimi
Aşçılık
Bankacılık ve Sigortacılık
Bilgisayar Programcılığı
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı
Coğrafi Bilgi Sistemleri
Çağrı Merkezi Hizmetleri
Dış Ticaret
Emlak Yönetimi
Engelli Bakımı ve Rehabilitasyon
Ev İdaresi
Fotoğrafçılık ve Kameramanlık
Halkla İlişkiler ve Tanıtım
İlahiyat
İlahiyat (Arapça)
İnsan Kaynakları Yönetimi
İşletme Yönetimi
İş Sağlığı ve Güvenliği
Kültürel Miras ve Turizm
Laborant ve Veteriner Sağlık

Lojistik
Marka İletişimi
Medya ve İletişim
Menkul Kıymetler ve Sermaye Piyasası
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları
Perakende Satış ve Mağaza Yönetimi
Radyo ve Televizyon Programcılığı
Sağlık Kurumları İşletmeciliği
Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği
Sosyal Hizmetler
Sosyal Medya Yöneticiliği
Spor Yönetimi
Tarım Teknolojisi
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik
Turizm ve Otel İşletmeciliği
Turizm ve Seyahat Hizmetleri
Web Tasarımı ve Kodlama
Yaşlı Bakımı
Yerel Yönetimler

Şekil 2.2: Anadolu Üniversitesi Fakültesi İkinci Üniversite Tanıtımı, Facebook, <https://124.im/HSje>

İÜ AUZEF de olumlu bir itibar sağlayabilmek için sosyal ağları iletişim aracı olarak kullanmaktadır. Şekil 2.3 ve 2.4’te AUZEF’nin resmi Facebook

hesabındaki tanıtımlar görülmektedir. Üniversite tanıtımlarını yoğun bir şekilde sosyal medyadan sürdürmektedir.

Şekil 2.3: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi İkinci Üniversite Tanıtımı, Facebook, <https://124.im/vJm>

Şekil 2.4: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi İkinci Üniversite Tanıtımı, Facebook, <https://124.im/vJm>

Üniversite tanıtımı, cansız, samimiyetsiz, övünen, inandırıcı olmayan, özensizce yapılırsa ikna etmede başarısız olmaktadır. Öte yandan, canlı, bilgilendirici, doğrudan, samimi ve eğitici tanıtımlar ise tanıtımın başarılı olma ihtimalini yükseltmektedir. Yüz yüze yapılan tanıtım faaliyetlerinde düzgün diksiyon ve güler yüz en önemli etkindir. Sosyal medyada ise yüz yüze iletişim olmadığından daha ayrıntılı, bilgilendirici ve eğitici paylaşımlar yapılmalıdır. Üniversiteye telefonla ulaşmak istemeyen veya ulaşamayan kişiler için bu paylaşımlar büyük önem arz etmektedir. Özellikle meydanlarda yapılan tanıtımlara bu yüzden ilgi fazla olmaktadır. Şekil 2.5'te ATA AÖF'nin resmi Facebook paylaşımı öğrenci adaylarını uyarıcı nitelik taşımaktadır. Şekil 2.6 ve 2.7'deki gibi tanıtım faaliyetleri, açık öğretim okumak isteyen bireyler için önemli fırsatlar yaratmaktadır.

Şekil 2.5: Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi İkinci Üniversite Tanıtım Faaliyetleri, Facebook, <https://l24.im/IXS>

Şekil 2.6: Atatürk Üniversitesi Açık Kapı, Tanıtım ve Tercih Günleri, Erzurum Post, 2022. <https://l24.im/AQRe>

Şekil 2.7: Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi İkinci Üniversite Tanıtım Faaliyetleri, Palandöken Gazetesi, 2014. <https://l24.im/1UWa8bl>

Hem örgün eğitim hem de açık öğretim eğitimi sunan üniversiteler öğrencilerin dikkatini çekmeye ve onları ikna etmeye çalışmaktadır. Afiş ve broşürler bu

bağlamda hedef kitle için etkili bir iletişim türü haline gelmektedir. Öğrenciler için fırsatlar yaratılması ve diğer iletişim yöntemleri kullanılarak farklı öğrenci kitlesinin ilgisini çekmesi gerekmektedir. Aynı zamanda, öğrencileri kayıt olmaya teşvik eden mesajların ayrıntılı ve güvenilir bir şekilde desteklenmesi önem arz etmektedir. Genelde açık öğretimin anlamını çoğu kişi bilmekte ancak ikinci üniversite hakkında birçok kişinin kısıtlı bilgisi bulunmaktadır.

İkinci üniversite öğrencilerin, memurların, akademisyenlerin kısaca her kesimin okumaya istekli olduğu düşünülmektedir. Üniversiteler de daha çok bireye ulaşmak için çalışmalar yapmaktadır. Bu bağlamda, akademisyenlerin ikinci üniversite hakkında daha çok bilgisi olduğu düşünüldüğünden, araştırmada, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi bünyesinde görevli akademisyenlerin ikinci üniversite ile ilgili görüşleri alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AKADEMİSYENLERİN İKİNCİ ÜNİVERSİTE İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ: BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Bu bölümde araştırmanın amacı, önemi, evreni, örnekleme, veri toplama araçları, veri analizi, geçerlilik ve güvenilirliği hakkında bilgiler verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Açık öğretim sistemi, son yıllarda, çevrimiçi eğitimin avantajları ile, özellikle ikinci üniversite eğitimi isteyen bireyler için popüler hale geldiği bilinmektedir. İkinci üniversiteye en fazla kayıt yaptıran hali hazırda üniversite okuyan öğrenciler olduğu bilinmektedir. İkinci üniversiteye kayıt yaptıran gruplardan biri de akademisyenlerdir. “İkinci Üniversite” kavramına ilişkin mevcut tanımları ve literatür taraması yapılarak, akademisyenlerin ikinci üniversite bağlamında talep edilen ihtiyaçlarının giderilmesi ve varsa görüşlerini belirlenmesi, bu görüşlerin ikinci üniversite sisteminde geleceğin ve mevcut öğrenme becerileri içerisinde değerlendirmesi için literatüre katkıda bulunmak bu araştırmanın amacıdır. Bu çalışmada Türkiye’de Açıköğretim sisteminin temel hedef kitlesi olmayan fakat ikinci üniversite uygulamasına ilgi gösteren akademisyenlerin açıköğretim sistemini nasıl değerlendirdiklerini belirlemek ve akademisyenlerin açık öğretim ve ikinci üniversite ile ilgili görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde uygulanan anket ile akademisyenlerin demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, medeni hal, eğitim, bilim alanı, mesleki kıdemi ve unvanı) açısından Açıköğretim ve İkinci Üniversite görüşleri farkları incelenmesi de alt amaç olarak belirlenmiştir.

3.2. Araştırmanın Önemi

Literatür taramasında açık öğretim ile ilgili hem yerli hem de yabancı kaynaklarda birçok bilgiye rastlanmıştır. İkinci üniversite eğitimi ile ilgili bilgiler ise yalnızca yerli kaynaklarda görülmüştür. Ancak akademisyenlerin ikinci üniversite hakkında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Covid-19 pandemisinde tüm akademisyenlerin uzaktan eğitim deneyimi yaşaması, uzaktan eğitim ve ikinci üniversiteye ilgisini artırmıştır. Akademisyenlerin açık öğretim ve

ikinci üniversite hakkındaki görüşlerinin alınması, bu eğitim sisteminin gelişimi ve tanıtımı için önem arz etmektedir.

3.3. Araştırmanın Problemi

İkinci üniversite 2001 yılında ilk kez yürürlüğe girmesi ile halen bir programda okuyan ya da mezun olan bireylere sınavsız bir üniversite okuma hakkı doğmuştur. Çalışan bireyler ya da halen öğrenci olanlar bu sisteme kolaylıkla kayıt yaptıırma imkanına sahiptir. Bu sistemden daha çok kişinin yararlanabilmesi için tanıtımlar ve seminerler yapılmaktadır. Yararlanan bireyler arasında akademisyenler de bulunmaktadır. Her üniversite mezunu, ikinci üniversite eğitimi almaya hak kazanmış olsa da hali hazırda eğitim veren bir kurumda görev yapan akademisyenlerin özellikle ikinci üniversite tercih ettikleri görülmektedir.

Bu araştırmanın problemi akademisyenlerin neden ikinci üniversite okuduklarının üzerine durularak, bu problem ile ilgili sorular yanıtlanmakta ve çözüm önerileri geliştirilmektedir.

3.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma evrenini Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde görevli 1539 akademisyen oluşturmaktadır. Örneklem ise kolayda örnekleme yöntemiyle belirlenen ve gönüllülük esasına dayalı uygulanan ankete katılan 299 akademisyenden oluşmaktadır. Kolayda örneklem, araştırmacının rahatlıkla ulaşabileceği katılımcılardan oluşur. Uygulamada düşük maliyet, izin alma kolaylığı, zamandan kazanma gibi olgular nedeniyle kolayda örnekleme yapılmaktadır (Şimşek, 2013: 122). Diğer bir deyişle tüm bireylerin seçilme olasılığı aynıdır ve bir bireyin seçimi diğer bireylerin seçimini etkilememektedir. Bununla birlikte kolayda örnekleme yöntemi diğer yöntemlerden çok daha güçlü olduğu ifade edilebilir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011: 84).

3.5. Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Araştırmanın teorik bölümü oluşturulurken konu ile ilgili kaynaklardan faydalanılmıştır. Anket, açık öğretim ve ikinci üniversite ile ilgili çalışmalardan incelenerek anket soruları oluşturulmuştur. Ayrıca anket hazırlanırken uzman kişilerin görüşlerine de yer verilmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulan anket

formu, demografik özelliklerin yanında açık öğretim ve ikinci üniversite ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. Anket yüz yüze ve tek oturumda bilgiler elde edilmiştir. Ayrıca Google Form aracılığıyla da veri toplanmıştır. Soruların kısa ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Böylelikle hem yoğun çalışan akademisyenlerden hızlı sonuç alınması planlanmış hem de doğru cevaplar alınacağı ön görülmüştür.

Anket formunun ilk bölümünde akademisyenleri tanımaya yönelik demografik özelliklerin belirlenmeye çalışıldığı bu bölümde 7 adet soru bulunmaktadır (Cinsiyet, yaş ve medeni durum gibi bilgilere yer verilmiştir). İkinci bölümde 5’li Likert tipi sorulardan oluşan 15 adet soru sorulmuştur (Bu bölümdeki veriler “*Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum*” ifadelerine göre derecelendirilmiştir). Çalışmaya katılanların açık öğretim ve ikinci üniversite hakkındaki bilgilere katılıp katılmadıkları belirlenmeye çalışılmaktadır.

3.6. Veri Analizi

Araştırmada veriler IBM SPSS 20 programı yardımı ile analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesi farklı yöntemlerin birlikte işe koşulmasını gerektiren kritik bir süreçtir. Veri çözümlemenin amacı, incelenen konuya yönelik olarak toplanan ham verilerden elde edilen bilgileri mümkün olduğu kadar etkili bir biçimde özetlemek ve araştırma ile ilgili sağlıklı çıkarımlara ulaşmaktır (Akbulut, 2013: 163). Demografik veriler için frekans analizi kullanılmıştır. Toplanan verilerin özetlenmesinde kullanılan en basit yol frekans dağılımlarını özetleyen tablolardır. Bu tablolar bir değişken içerisinde her bir değer ya da değer kümesinin kaç kez tekrar ettiğini görmeye yarayan araçlardır (Akbulut, 2013: 168).

Tablo 2.3.1: Açık Öğretim Maddelerinin Normallik Dağılım Değerleri

	Skewness	Kurtosis
Cinsiyet		
Erkek	-.481	-.444
Kadın	-.007	-.695
Medeni Hal		
Evli	-.359	-.344
Bekar	-.118	-.964
Bilim Alanı		
Sosyal Bilimler	-.374	-.530

Fen Bilimleri	-.078	-.767
Sağlık Bilimleri	-.508	.549
Eğitim		
Lisans	1.715	-
Yüksek Lisans	-.195	-.538
Doktora	-.303	.507
Yaş		
30'dan küçük	-.173	-.022
31-45 arası	-.271	-.775
46-60 arası	-.219	-.102
61 ve üzeri	-.855	-1.289
Kıdem		
5 yıldan az	-.210	-.356
6-10 yıl	-.058	-.956
11-20 yıl	-.399	-.793
21 ve üzeri	-.179	-.133
Unvan		
Profesör Dr.	-.001	-.240
Doçent Dr.	-.392	-.383
Dr. Öğretim Üyesi	-.562	-.357
Öğretim Görevlisi	-.461	-.498
Araştırma Görevlisi	.095	-.813

Tablo 3.1’de çarpıklık ve basıklık katsayıları gösterilmektedir. Değerler, -.855 ile .507 arasında değişmektedir. Bu değerler -2 ile +2 arasında olduğu için aşırı sapma olmadığı söylenebilir. Bu nedenle normal dağılım analizine dayalı istatistiksel analizler kullanılmıştır. Açık öğretim ve sınavsız ikinci üniversite anketinin yaş ve medeni hal değişiminin anlamlı olup olmadığı t testi ile karşılaştırılmıştır. Bilim alanı, eğitim, yaş, mesleki kıdem ve unvan değerlerindeki değişimleri belirlemek amacıyla varyans (ANOVA) analizi kullanılmıştır. Ayrıca ANOVA analizinin önemli ön koşullarından birinin varyans homojenliği olduğu için Levene testi yapılmıştır (Seçer, 2013: 55). Analizler IBM SPSS 20 programı ile yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablolar halinde görselleştirilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

Tablo 2.3.2: Sınavsız İkinci Üniversite Maddelerinin Normallik Dağılım Değerleri

	Skewness	Kurtosis
Cinsiyet		
Erkek	-1.037	-1.869
Kadın	-.854	-1.411
Medeni Hal		
Evli	-.541	-.355
Bekar	-.502	-.246
Bilim Alanı		
Sosyal Bilimler	.651	.281
Fen Bilimleri	-.948	.971
Sağlık Bilimleri	-.296	-.698
Eğitim		
Lisans	.935	-
Yüksek Lisans	-.748	.268
Doktora	-1.004	1.884
Yaş		
30'dan küçük	-.022	.209
31-45 arası	-.720	.421
46-60 arası	-.900	.828
61 ve üzeri	-.472	1.106
Kıdem		
5 yıldan az	-.349	-.292
6-10 yıl	-.454	.777
11-20 yıl	-.781	.353
21 ve üzeri	-.382	-.829
Unvan		
Profesör Dr.	-.299	-.968
Doçent Dr.	-.340	-.849
Dr. Öğretim Üyesi	-.654	-.469
Öğretim Görevlisi	-.743	-.271
Araştırma Görevlisi	-.743	1.889

Tablo 3.2’de çarpıklık ve basıklık katsayıları gösterilmektedir. Değerler -1.037 ile 1.889 arasında değişmektedir. Bu değerler -2 ile +2 arasında olduğu için aşırı sapma olmadığı söylenebilir. Bu nedenle normal dağılım analizine dayalı istatistiksel analizler kullanılmıştır. Açık öğretim ve sınavsız ikinci üniversite anketinin yaş ve medeni hal değişiminin anlamlı olup olmadığı t testi ile karşılaştırılmıştır. Bilim alanı, eğitim, yaş, mesleki kıdem ve unvan değerlerindeki değişimleri belirlemek amacıyla varyans (ANOVA) analizi kullanılmıştır.

Tablo 3.3: Açıköğretim Maddelerinin Normallik Dağılım Değerleri

	Skewness	Kurtosis
Yaşam boyu eğitim sağlar	-1,787	3,537
Açık öğretim öğrencileri yeterli bilgi düzeyine ulaşarak mezun olmaktadır.	-,092	-,847
Yüz yüze eğitime göre daha etkilidir.	,447	-,435
Fırsat eşitliği sağlar.	-1,424	2,094
Herkese hitap eder.	-1,385	1,264
Öğrencilerin nitelikli akademisyenlerden ders almalarını sağlar.	-,766	-,415
Esnek eğitim sistemi sayesinde kalıcı öğrenme sağlar.	-,077	-,791
Açık öğretimde eğitim almayı düşünürüm.	-,320	-,953
Açık öğretimi çevremdekilere tavsiye ederim.	-,730	-,050

Tablo 3.3’de görüldüğü gibi Açıköğretim ile ilgili görüşlerin yer aldığı anket maddelerinin çarpıklık ve basıklık katsayıları analiz edilmiştir. Basıklık değerinin “3” değerini çarpıklık değerinin ise “0”almış olması o serinin normal dağılıma uygun olduğunun göstergesidir. 3’ten büyük basıklık değeri serinin normal dağılıma göre daha dik, 3’ten küçük basıklık değeri ise daha basık olduğunu göstermektedir. Çarpıklık katsayı değerinin sıfır olması incelenen serinin normal dağılım özelliği taşıdığının bir göstergesi iken sıfırdan büyük çarpıklık değeri serinin sağa çarpık olduğunu, sıfırdan küçük çarpıklık değeri ise serinin sola çarpık olduğunu göstermektedir. “Yaşam boyu eğitim sağlar” maddesindeki değerler -1,787 ile 3,537 arasında ve “Fırsat eşitliği sağlar” maddesindeki değerler -1,424 ile 2,094 arasında olması normal dağılım göstermediği, normal dağılıma göre sola çarpık ve dik olduğu anlaşılmaktadır. Diğer değerler -2 ile +2 arasında olduğu için aşırı sapma olmadığı söylenebilir. Bu

nedenle normal dağılım analizine dayalı istatistiksel analizler kullanılmıştır. Açık öğretim ve sınavsız ikinci üniversite anketinin yaş ve medeni hal değişiminin anlamlı olup olmadığı t testi ile karşılaştırılmıştır. Bilim alanı, eğitim, yaş, mesleki kıdem ve unvan değerlerindeki değişimleri belirlemek amacıyla varyans (ANOVA) analizi kullanılmıştır.

Tablo 3.4: İkinci Üniversite Maddelerinin Normallik Dağılım Değerleri

	Skewness	Kurtosis
Kişisel gelişime katkı sağlar.	-1,683	2,923
Kariyer geliştirmeye yardımcı olur.	-,824	-,188
Kariyer değiştirmek için fırsat yaratır.	-,309	-,754
Hobi için tercih edilebilir.	-1,869	3,094
Üniversite çağında yakınlıkları olanlar için motive etkisi yaratabilir.	-,795	,240
Örgün eğitimden faydalanamayanlar için uygun olabilir.	-2,514	7,533

Tablo 3.4’te görüldüğü gibi İkinci Üniversite ile ilgili görüşlerin yer aldığı anket maddelerinin çarpıklık ve basıklık katsayıları analiz edilmiştir. Basıklık değerinin “3” değerini çarpıklık değerinin ise “0”almış olması o serinin normal dağılıma uygun olduğunun göstergesidir. 3’ten büyük basıklık değeri serinin normal dağılıma göre daha dik, 3’ten küçük basıklık değeri ise daha basık olduğunu göstermektedir. Çarpıklık katsayı değerinin sıfır olması incelenen serinin normal dağılım özelliği taşıdığının bir göstergesi iken sıfırdan büyük çarpıklık değeri serinin sağa çarpık olduğunu, sıfırdan küçük çarpıklık değeri ise serinin sola çarpık olduğunu göstermektedir. “Kişisel gelişime katkı sağlar” maddesindeki değerler -1,683 ile 2,923 arasında, “Hobi için tercih edilebilir” maddesindeki değerler -1,869 ile 3,094 arasında ve “Örgün eğitimden faydalanamayanlar için uygun olabilir” maddesindeki değerler -2,514 ile 7,533 arasında olması normal dağılım göstermediği, normal dağılıma göre sola çarpık

ve dik olduğu anlaşılmaktadır. Diğer değerler -2 ile +2 arasında olduğu için aşırı sapma olmadığı söylenebilir. Bu nedenle normal dağılım analizine dayalı istatistiksel analizler kullanılmıştır. Açık öğretim ve sınavsız ikinci üniversite anketinin yaş ve medeni hal değişiminin anlamlı olup olmadığı t testi ile karşılaştırılmıştır. Bilim alanı, eğitim, yaş, mesleki kıdem ve unvan değerlerindeki değişimleri belirlemek amacıyla varyans (ANOVA) analizi kullanılmıştır.

3.7. Geçerlilik ve Güvenilirlik

Güvenilirlik, bir ölçme aracının farklı ölçüm sonuçları arasındaki tutarlılık düzeyidir. Bilimsel araştırmalarda, kullanılan bir ölçme aracıyla yapılan birden çok ölçümle elde edilen sonuçların tutarlılığı oranında o ölçme aracı güvenilir (Balaban Salı, 2013: 153). Bu bağlamda araştırmaya gönüllü katılmak isteyen akademisyenler arasından seçilmiştir. Farklı fakültelerde görevli, farklı akademik unvanlara sahip, farklı yaş ve cinsiyet grupları araştırmanın çeşitliliğinin artmasını sağlamaktadır.

Anket hazırlandıktan sonra ölçme ve değerlendirme uzmanı tarafından onaylanmıştır. Ayrıca Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Etik Kurulu tarafından uygun bulunmuştur. Geçerlilik, testin bireyin ölçülmek istenen özelliğini diğer özelliklerle karıştırmadan ne derece doğru ölçtüğüyle ilgilidir. Bir başka anlatımla ölçme sonuçlarının geçerliliği, amaçlanan ölçmenin gerçekleştirilebilmesi derecesidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2011: 118).

Tablo 2.3.5: KMO ve Bartlett's Testleri Analiz Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Testi		,849
Bartlett's Küresellik Testi	Yaklaşık Ki Kare	1895,858
	df	105
	Sig.	,000

Anket çalışmasından elde edilen verilerin faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi ile açıklanabilir. Testler tablo 3.5'te gösterilmiştir. KMO'nun 0,50'den yüksek olması, Bartlett's küresellik testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2012: 21). KMO değerinin 0,849 olması

anketteki değişkenlerin tahmin edilebileceği anlamına gelmektedir. $0,849 > 0,50$ değeri elde edildiği için faktör analizi yapılabilir. Ayrıca Barlett küresellik testi sonuçları incelendiğinde ki-kare ($\chi^2(105) = 1895,858$; $p < 0,1$) değerinin anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 2.3.6: Cronbach's Alpha Güvenilirlik Analizi

Cronbach's Alpha	N
,865	15

Cronbach alfa katsayısı, ankette bulunan maddelerin homojen yapısını açıklamak veya sorgulamak üzere kullanılır. Cronbach alfa katsayısı yüksek olan anketteki maddelerin birbirleriyle tutarlı bir o kadar da aynı özelliği ölçen maddelerden meydana geldiği yorumu yapılır. 0,7 üzeri değerler güvenilir ve 0,80 üzeri değerler yüksek güvenilir olarak kabul edilmektedir (Alpar, 2013: 848) Tablo 3.6'daki elde edilen Cronbach Alpha güvenilirliği %86,5'tir. 15 maddelik anket maddelerin güvenilirliği yüksektir.

Tablo 2.3.7: Toplam Faktör Analizi Sonuçları

Bileşen	İlk Özdeğerler			Kare Yüklerin Çıkarma Topamları			Kare Yüklemelerin Rotasyon Topamları		
	Toplam	Varyans %'si	Kümülatif %	Toplam	Varyans %'si	Kümülatif %	Toplam	Varyans %'si	Kümülatif %
1	5,517	36,783	36,783	5,517	36,783	36,783	3,809	25,397	25,397
2	2,104	14,026	50,809	2,104	14,026	50,809	2,712	18,078	43,474
3	1,392	9,278	60,086	1,392	9,278	60,086	2,492	16,612	60,086
4	,917	6,113	66,199						
5	,739	4,929	71,128						
6	,653	4,354	75,482						
7	,601	4,007	79,489						
8	,542	3,614	83,103						
9	,500	3,335	86,438						
10	,455	3,031	89,469						
11	,405	2,702	92,171						
12	,367	2,448	94,619						
13	,292	1,949	96,568						
14	,276	1,838	98,406						
15	,239	1,594	100,00						

Faktör analizi, birbiriyle ilişkili çok sayıda değişkeni bir araya getirerek az sayıda kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler bulmayı ve keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistik olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2002: 472). Özdeğerlere tablo 3.7'ye bakıldığında 1'den büyük 3 faktör vardır. Özdeğer istatistiği 1'den büyük olan faktörler anlamlı olarak kabul edilir. İlk faktör varyansın yaklaşık %37'sini açıklamaktadır. Rotasyon faktörlerin göreceli önemini eşitlemektedir (faktör 1'in katkısı %37'den %25'e düşüyor). 15 maddelik anket, toplam varyansın %60,086'sını açıkladığı elde edilmiştir.

3.8. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölüm anket formundan elde edilen bulguların istatistiksel analiz sonucu elde edilen bulguların incelenmesi ve yorumlanarak tablolar halinde görsellere yer verilmiştir. Nicel verileri çözümlemede ilk aşama toplanan verileri hazırlama ve düzenleme işlemlerini içerir (Akbulut, 2013: 166).

Tablo 2.3.8: Akademisyenlerin Açık Öğretim ve İkinci Üniversite ile İlgili Maddelerin Puanlarının Genel Görünümü

Açık öğretim ve İkinci Üniversite Görüşleri	N	$\bar{X}$	S
Açık Öğretim ile İlgili İfadeler	299	3.6351	6.009734
İkinci Üniversite ile İlgili İfadeler	299	4.1550	3.926132

Tablo 3.8 incelendiğinde akademisyenlerin açık öğretim ile ilgili yer alan maddelere verdiği cevaplardan elde edilen puanların ortalaması ($\bar{X}= 3,6351$) olarak bulunmuştur. Bu puanın “Kesinlikle Katılıyorum” ile “Katılıyorum” seçenekleri arasında yer aldığı görülmektedir. İkinci üniversite ile ilgili yer alan maddelere verilen cevaplardan elde edilen puanların ortalaması ($\bar{X}= 4,1550$) olarak bulunmuştur. Ortalama değerler ($\bar{X}= 3,6351 - 4,1550$) “Katılıyorum” ifadesinin yer aldığı görülmektedir.

3.9. Demografik Bulgular

Tablo 2.3.9: Katılımcıların Cinsiyet Özellikleri Analizi

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Erkek	171	57,2
Kadın	128	42,8
Toplam	299	100,0

Tablo 3.9’da göre, araştırmaya katılan akademisyenlerden %57,2’si erkek, %42,8’i kadın olarak belirlenmiştir.

Tablo 2.3.10: Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Erkek	171	32.57	6.07	297	-.474	.636
Kadın	128	32.90	5.94			
Erkek	171	24.76	4.10			
Kadın	128	25.15	3.67	297	-.863	.389

Akademisyenlerin açık öğretim ile ilgili tablo 3.10’daki cinsiyet analizine göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, $t(297) = -.474$, $p > .05$. Kadın akademisyenlerin açık öğretim hakkındaki görüşleri ($\bar{X} = 32.90$), erkek akademisyenlere ($\bar{X} = 32.57$) göre benzer görüş bildirmiştir. Akademisyenlerin sınavsız ikinci üniversite ile ilgili tablo 11’deki cinsiyet analizine göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, $t(297) = -.863$, $p > .05$. Kadın akademisyenlerin ikinci üniversite hakkındaki görüşleri ($\bar{X} = 25,15$), erkek akademisyenlere ($\bar{X} = 24,76$) göre benzer görüş bildirmiştir.

Tablo 2.3.11: Katılımcıların Yaş Özellikleri Analizi

Yaş	Frekans	Yüzde
30’ dan küçük	21	7,0
31-45	175	58,5
46-60	99	33,1

61 ve 4 1,3
üzeri

Toplam 299 100,0

Elde edilen bulgular sonucunda tablo 3.11’de katılımcıların yaşları belirlenmiştir. 30 yaşından küçük katılımcılar araştırmanın %7,0’ını, 31-45 yaş arasındakiler %58,5’ini, 46-60 yaş arasındakiler %33,1’ini ve 61 yaş ve üzeri katılımcılar ise araştırmanın %1,3’ünü oluşturmaktadır. Araştırmaya katılım oranı en fazla 31-45 yaş arası olduğu saptanmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan diğer yaş grubu ise 46-60 olarak belirlenmiştir. En az katılımı ise 61 yaş ve üzeri akademisyenler oluşturmaktadır.

Tablo 2.3.12: Açık Öğretim Maddelerinin Yaşa Göre Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Yaş	N	$\bar{X}$	S
30’dan küçük	21	33,1905	5.7846
31-45	175	32.4514	6.3078
46-60	99	33.1616	5.4915
61 ve üzeri	4	33.7500	7.3654
Toplam	299	32.7157	6.009

Tablo 3.12’de gösterilen farklı yaş gruplarından araştırmaya katılan akademisyenlerin açık öğretim maddelerini cevaplayan yaş gruplarının genel ortalaması görülmektedir ($\bar{X}$ =32.7157). En yüksek ortalama ($\bar{X}$ = 33,7500) ile 61 ve üzeri yaş ortalamasına sahip akademisyenlerdedir. Sırasıyla 30 yaşından küçük katılımcıların ortalaması ($\bar{X}$ = 33.1905), 46-60 yaş arası katılımcıların ise ($\bar{X}$ = 33.1616) ortalama puanı belirlenmiştir. En küçük ortalama puan ise ($\bar{X}$ = 32.4514) ile 31-45 yaş ortalamasına sahip katılımcılardadır. Akademisyenlerin açık öğretim maddelerini cevaplayan yaş grupları arasındaki varsa farklar tek faktörlü varyans (ANOVA) ile test edilmiştir.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	222.666	3	74.222	5.009	.002	
Gruplar içi	4370.859	295	14.816			1>4, 2>4, 3>4

Toplam 4593.525 298

Tablo 2.3.13: Yaşa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Gruplar arası	52.097	3	17.366		
Gruplar içi	10710.73	295	36.308	.478	.698
Toplam	10762.83	298			

Akademisyenlerin açık öğretim ile ilgili tablo 3.13'teki varyans analizine göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, $F(3-295) = .478$, $p > .05$. Açık öğretime ilişkin yaşa göre katılımcıların toplam puanları arasında anlamlı bir fark yoktur. Farklı yaş düzeyindeki akademisyenlerin benzer görüşe sahip olduğu söylenebilir. Tablo 14'te elde edilen bulgular sınavsız ikinci üniversiteye yaşa göre katılımcıların toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucuna göre 61 yaş ve üzerindeki katılımcıların toplam puanlarının diğer yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.3.14: Katılımcıların Medeni Durum Özellikleri Analizi

Medeni Durum	Frekans	Yüzde
Evli	223	74,6
Bekar	76	25,4
Toplam	299	100,0

Katılımcıların medeni durumlarının analizi tablo 3.14'te gösterilmiştir. Araştırma sonucunda evli olan akademisyenler araştırmanın %74,4'ünü oluşturmakta, bekar katılımcılar ise araştırmanın %25,6'sını oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların çoğu evli olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2.3.15: Medeni Duruma Göre t-Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evli	223	32.67	5.91	297	-.190	.850
Bekar	76	32.82	6.32			

Evli	223	24.98	4.04	297	,428	.669
Bekar	76	24.76	3.58			

Akademisyenlerin açık öğretim ile ilgili tablo 3.15'teki medeni durum analizine göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, $t(297) = -.190$, $p > .05$. Kadın akademisyenlerin açık öğretim hakkındaki görüşleri ($\bar{X} = 32.67$), erkek akademisyenlere ($\bar{X} = 32.82$) göre benzer görüş bildirmiştir. Akademisyenlerin sınavsız ikinci üniversite ile ilgili tablo 16'daki cinsiyet analizine göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, $t(297) = -.428$, $p > .05$. Kadın akademisyenlerin ikinci üniversite hakkındaki görüşleri ($\bar{X} = 24.98$), erkek akademisyenlere ($\bar{X} = 24.76$) göre benzer görüş bildirmiştir.

Tablo 2.3.16: Katılımcıların Bilim Alanları Özellikleri Analizi

Bilim Alanı	Frekans	Yüzde
Sosyal Bilimler	164	54,8
Fen Bilimleri	100	33,4
Sağlık Bilimleri	35	11,7
Toplam	299	100,0

Tablo 3.16'da araştırmaya katılanların bilim alanları analiz edilmiştir. Akademisyenlerin çalıştığı bilim alanları Sosyal Bilimler, Fen Bilimler ve Sağlık Bilimleri olarak belirtilmiştir. Araştırmaya en çok katılan akademisyenler %54,8 ile Sosyal Bilimler alanından olduğu belirlenmiştir. Fen Bilimleri alanından katılan akademisyenler araştırmanın %33,4'ünü oluşturmaktadır. Sağlık Bilimleri alanından araştırmaya katılanların oranları ise %11,7 olarak belirlenmiştir. En çok katılım Sosyal Bilimler alanından olmuştur.

Tablo 2.3.17: Bilim Alanına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Gruplar arası	2,051	2	1,025	,028	,972
Gruplar içi	10760,785	296	36,354		
Toplam	10762,836	298			
Gruplar arası	38,609	2	19,305	1,255	,287
Gruplar içi	4554,916	296	15,388		
Toplam	4593,525	298			

Akademisyenlerin açık öğretim ile ilgili tablo 3.17’deki varyans analizine göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, $F(2-296) = .028$, $p > .05$. Açık öğretime ilişkin bilim alanına göre katılımcıların toplam puanları arasında anlamlı bir fark yoktur. Bilim alanları farklı da olsa akademisyenlerin açık öğretim hakkında benzer görüşe sahip olduğu söylenebilir. Tablo 18’de elde edilen bulgular sınavsız ikinci üniversiteye bilim alanına göre katılımcıların toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, $F(2-296) = 1.255$, $p > .05$. Sınavsız ikinci üniversiteye ilişkin bilim alanına göre katılımcıların toplam puanları arasında anlamlı bir fark yoktur. Bilim alanları farklı da olsa akademisyenlerin sınavsız ikinci üniversite hakkında benzer görüşe sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 2.3.18: Katılımcıların Eğitim Durumu Özellikleri Analizi

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
Lisans	3	1,0
Yüksek lisans	51	17,1
Doktora	243	81,3
Toplam	299	100,0

Akademisyenlerin eğitim durumları analizi tablo 3.18’de gösterilmiştir. Araştırmaya katılanlar akademisyenler olacağı için eğitim durumu Doktora,

Yüksek Lisans ve Lisans kategorilerine ayrılmıştır. Doktora eğitimini tamamlayan akademisyenler araştırmanın %81,3'ini oluşturmaktadır. Yüksek Lisans eğitimini tamamlayanlar %17,1'ini, Lisans eğitimini tamamlayanlar ise %1,0'ını oluşturmaktadır. Araştırmanın büyük çoğunluğunu Doktora mezunu öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 2.3.19: Açık Öğretim Maddelerinin Eğitim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Gruplar arası	151,834	3	50,611	1,407	,241
Gruplar içi	10611,002	295	35,969		
Toplam	10762,836	298			
Gruplar arası	25,056	3	8,352	,539	,656
Gruplar içi	4568,469	295	15,486		
Toplam	4593,525	298			

Tablo 3.19’da elde edilen bulgular açık öğretim puanlarının eğitim durumuna göre katılımcıların arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, $F(3-295) = 1.407$, $p > .05$. Tablo 20’deki elde edilen bulgular sınavsız ikinci üniversite puanlarının eğitim durumuna göre katılımcıların arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, $F(3-295) = .539$, $p > .05$.

Tablo 2.3.20: Katılımcıların Mesleki Kıdem Özellikleri Analizi

Kıdem	Frekans	Yüzde
5 yıldan az	39	13,0
6-10	68	22,7
11-20	112	37,5
21 ve üzeri	80	26,8
Toplam	299	100,0

Akademisyenlerin çalışma yılları, mesleki kıdem olarak ankete eklenmiştir.

Tablo 3.20’de bulguların analizine göre 5 yıldan az %13,0, 6-10 yıl %22,7, 11-20 yıl %37,5 ve 21 ve üzeri yıl kıdemi olanlar %26,8’i oluşturmaktadır. En fazla

katılım 11-20 yıl çalışanlar oluşturmakta, en az katılımı 5 yıldan az kıdemi olanlar oluşturmaktadır.

Tablo 2.3.21: Mesleki Kıdeme Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Gruplar arası	173,737	3	57,912	1,613	,186
Gruplar içi	10589,099	295	35,895		
Toplam	10762,836	298			
Gruplar arası	14,079	3	4,693	,302	,824
Gruplar içi	4579,446	295	15,524		
Toplam	4593,525	298			

Tablo 3.21’de elde edilen bulgular açık öğretim puanlarının eğitim durumuna göre katılımcıların arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, $F(3-295) = 1.613$, $p > .05$. Elde edilen bulgular sınavsız ikinci üniversite puanlarının eğitim durumuna göre katılımcıların arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, $F(3-295) = .302$, $p > .05$.

Tablo 2.3.22: Katılımcıların Unvan Özellikleri Analizi

Unvan	Frekans	Yüzde
Profesör. Dr.	53	17,7
Doç. Dr.	72	24,1
Dr. Öğr. üyesi	93	31,1
Öğr. gör.	26	8,7
Arş. gör.	55	18,4
Toplam	299	100,0

Akademisyenlerin unvan analizi tablo 3.22’de gösterilmiştir. Araştırmaya katılanlar akademisyenler olacağı için unvan durumu Profesör. Dr., Doç. Dr., Dr. Öğr. Üyesi, Öğr. Gör. ve Arş. Gör. kategorilerine ayrılmıştır. Profesör. Dr. unvanına sahip akademisyenler araştırmanın %17,7’sini oluşturmaktadır. Doç. Dr. unvanına sahip akademisyenler araştırmanın %24,1’ini, Dr. Öğr. Üyesi unvanına sahip akademisyenler araştırmanın %31,1’ini Öğr. Gör. unvanına sahip akademisyenler araştırmanın %8,7’sini ve Arş. Gör. unvanına sahip

akademisyenler araştırmanın %18,4'ünü oluşturmaktadır. Araştırmanın büyük çoğunluğunu Dr. Öğr. Üyesi unvanına sahip akademisyenler oluşturmaktadır.

Tablo 2.3.23: Unvana Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Gruplar arası	150,604	4	37,651	1,043	,385
Gruplar içi	10612,232	294	36,096		
Toplam	10762,836	298			
Gruplar arası	126,440	4	31,610	2,080	,083
Gruplar içi	4467,085	294	15,194		
Toplam	4593,525	298			

Tablo 3.23'te elde edilen bulgular açık öğretim puanlarının unvan durumuna göre katılımcıların arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, $F(4-294) = 1.043$, $p > .05$. Elde edilen bulgular sınavsız ikinci üniversite puanlarının eğitim durumuna göre katılımcıların arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, $F(4-294) = 2.080$ $p > .05$.

3.10. Akademisyenlerin Açık Öğretim Hakkındaki Görüşleri

Tablo 2.3.24: Akademisyenlerin Açık Öğretim Hakkındaki Anket Sorularına Verdiği Cevap Analizleri

	Frekans	Yüzde
Yaşam Boyu Eğitim Sağlar		
Kesinlikle katılmıyorum	3	1,0
Katılmıyorum	10	3,3
Kararsızım	15	5,0
Katılıyorum	95	31,8
Kesinlikle katılıyorum	176	58,9
Toplam	299	100,0
Açık öğretim öğrencileri yeterli bilgi düzeyine ulaşarak mezun olmaktadır		
Kesinlikle katılmıyorum	23	7,7

Katılmıyorum	58	19,4
Kararsızım	96	32,1
Katılıyorum	66	22,1
Kesinlikle katılıyorum	56	18,7
Toplam	299	100,0

Yüz yüze eğitime göre daha etkilidir

Kesinlikle katılmıyorum	88	29,4
Katılmıyorum	92	30,8
Kararsızım	90	30,1
Katılıyorum	23	7,7
Kesinlikle katılıyorum	6	2,0
Toplam	299	100,0

Fırsat eşitliği sağlar

Kesinlikle katılmıyorum	3	1,0
Katılmıyorum	11	3,7
Kararsızım	25	8,4
Katılıyorum	107	35,8
Kesinlikle katılıyorum	153	51,2
Toplam	299	100,0

Herkese hitap eder		
Kesinlikle katılmıyorum	9	3,0
Katılmıyorum	17	5,7
Kararsızım	33	11,0
Katılıyorum	80	26,8
Kesinlikle katılıyorum	160	53,5
Toplam	299	100,0
Öğrencilerin kaliteli akademisyenlerden ders almalarını sağlar		
Kesinlikle katılmıyorum	8	2,7
Katılmıyorum	25	8,4
Kararsızım	69	23,1
Katılıyorum	61	20,4
Kesinlikle katılıyorum	136	45,5
Toplam	299	100,0
Esnek eğitim sistemi sayesinde kalıcı öğrenme sağlar		
Kesinlikle katılmıyorum	33	11,0
Katılmıyorum	69	23,1
Kararsızım	91	30,4
Katılıyorum	80	26,8
Kesinlikle katılıyorum	26	8,7
Toplam	299	100,0

**Açık öğretimde eğitim
almayı düşünürüm**

Kesinlikle katılmıyorum	22	7,4
Katılmıyorum	59	19,7
Kararsızım	62	20,7
Katılıyorum	91	30,4
Kesinlikle katılıyorum	65	21,7
Toplam	299	100,0

**Açık öğretimi
çevremdekilere tavsiye
ederim**

Kesinlikle katılmıyorum	7	2,3
Katılmıyorum	22	7,4
Kararsızım	66	22,1
Katılıyorum	103	34,4
Kesinlikle katılıyorum	101	33,8
Toplam	299	100,0

Bu bölümde anketin ikinci bölümü analiz edilmiştir. İkinci bölüm, açık öğretim ile ilgili 9 adet sorudan oluşmaktadır. Her soru ayrı ayrı SPSS ile analiz edilerek tablolar halinde incelenmiştir. Tablo 3.24'te sorular tek tabloda gösterilmektedir. Yaşam Boyu Eğitim Sağlar sorusuna ilişkin cevaplar; Kesinlikle Katılmıyorum %1,0, Katılmıyorum %3,3, Kararsızım %5,0, Katılıyorum %31,8, Kesinlikle Katılıyorum %58,9 şeklindedir. Soruya verilen en fazla Kesinlikle Katılıyorum (176 adet) cevabı verilmiştir. Diğer fazla cevaplanan soru ise Katılıyorum (95 adet) Açık öğretim, yaşam boyu eğitim sağladığı kabul edilmiştir. Açık öğretim öğrencileri yeterli bilgi düzeyine ulaşarak mezun olmaktadır sorusuna ilişkin cevaplar; Kesinlikle Katılmıyorum %7,7, Katılmıyorum %19,4, Kararsızım %32,1, Katılıyorum %22,1, Kesinlikle Katılıyorum %18,7 şeklindedir. Katılımcılar açık öğretim öğrencilerinin yeterli bilgi düzeyine ulaştığı ile ilgili

soruya Kararsızım (96 adet) cevabını vermiştir. Diğer yüksek cevap ise Katılıyorum (66 adet) seçeneğidir. Bulguların sonucuna göre; Kesinlikle Katılmıyorum %29,4, Katılmıyorum %30,8, Kararsızım %30,1, Katılıyorum %7,7, Kesinlikle Katılıyorum %2,0 sonuçları elde edilmiştir. Kesinlikle Katılmıyorum (88 adet), Katılmıyorum (92 adet), Kararsızım (90 adet) cevapları birbirine çok yakın çıkmıştır. Akademisyenler açık öğretim sisteminin yüz yüze eğitime göre daha etkili olmadığını savunmaktadır. Yüz yüze (örgün) eğitimin, açık öğretim sistemine göre daha tercih edilmesi akademisyenlerin çoğunun örgün eğitim mezunu olması ve üniversitede verilen dersin de yüz yüze olmasına bağlanabilir. Açık öğretim sistemi eğitiminin fırsat eşitliği sağlar sorusuna verilen cevaplara göre; Kesinlikle Katılmıyorum %1,0, Katılmıyorum %3,7, Kararsızım %8,4, Katılıyorum %35,8, Kesinlikle Katılıyorum %51,2 sonuçları elde edilmiştir. Araştırmaya katılan akademisyenlerin yarısı Kesinlikle Katılıyorum (153 adet) seçeneğini seçmiştir. Örgün eğitime gidemeyen öğrencilerin ilk tercihi olması ve her bireyin okuma hakkı olduğu göz önüne alındığında, akademisyenlerin de bu konuyu destekledikleri anlamına gelmektedir. Açık öğretim sisteminin herkese hitap eder sorusuna verilen cevaplara göre; Kesinlikle Katılmıyorum %3,0, Katılmıyorum %5,7, Kararsızım %11,0, Katılıyorum %26,8, Kesinlikle Katılıyorum %53,5 sonuçları elde edilmiştir. Araştırmaya katılan akademisyenlerin yarısı Kesinlikle Katılıyorum (160 adet) seçeneğini seçmiştir. Böylelikle açık öğretim sisteminin her bireyin okuyabileceği bir sistem olduğu savunulabilmektedir. Açık öğretim sisteminin öğrencilerin kaliteli akademisyenlerden ders almalarını sağlar sorusuna verilen cevaplara göre; Kesinlikle Katılmıyorum %2,7, Katılmıyorum %8,4, Kararsızım %23,1, Katılıyorum %20,4, Kesinlikle Katılıyorum %45,5 sonuçları elde edilmiştir. Araştırmaya katılan akademisyenlerin yarısı Kesinlikle Katılıyorum (136 adet) seçeneğini seçmiştir. Kararsızım (69 adet) seçeneği ise ikinci en fazla tercih edilen seçenek olmuştur. Açık öğretim sisteminin esnek eğitim sistemi sayesinde kalıcı öğrenme sağlar sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplara göre; Kesinlikle Katılmıyorum %11,0, Katılmıyorum %23,1, Kararsızım %30,4, Katılıyorum %26,8, Kesinlikle Katılıyorum %8,7 sonuçları elde edilmiştir. Bu sonuca göre Katılmıyorum, Kararsızım ve Katılıyorum seçenekleri birbirine çok yakın sonuçlar çıkmıştır. En fazla tercih edilen seçenek Kararsızım, en az tercih edilen seçenek ise Kesinlikle Katılıyorum olmuştur. Akademisyenlerin esnek eğitimi tercih

etmedikleri söylenebilmektedir. Akademisyenlerin açık öğretimde eğitim almak hakkında olumlu geri dönüş bildirdikleri görülmektedir. Bulgulara göre; Kesinlikle Katılmıyorum %7,4 Katılmıyorum %19,7, Kararsızım %20,7, Katılıyorum %30,4, Kesinlikle Katılıyorum %21,7 sonuçları elde edilmiştir. Soruyu cevaplayanlar arasında Katılıyorum (91 adet) seçeneği en fazla seçilen cevap olmuştur. Katılmıyorum, Kararsızım ve Kesinlikle Katılıyorum cevapları birbirine yakın cevaplar görülmüştür. Bu bağlamda akademisyenler açık öğretim eğitimi almak hakkında olumlu görüş bildirmiştir. Açık öğretim sistemini çevremdekilere tavsiye sorusuna verilen cevaplara göre; Kesinlikle Katılmıyorum %2,3, Katılmıyorum %7,4, Kararsızım %22,1, Katılıyorum %34,4, Kesinlikle Katılıyorum %33,8 sonuçları elde edilmiştir. Katılıyorum ve Kesinlikle Katılıyorum seçenekleri en fazla tercih edilen cevaplar olmuştur. Bu bağlamda akademisyenler çevrelerindeki bireylere açık öğretim eğitimi almalarını tavsiye etmektedir.

Tablo 2.3.25: Açıköğretim ile İlgili İfadelerin Ortalamaları

Açıköğretim ile İlgili İfadeler	N	$\bar{X}$	SS
a1	299	4,4415	,81867
a2	299	3,2475	1,18956
a3	299	2,2207	1,01900
a4	299	4,3244	,85438
a5	299	4,2207	1,04822
a6	299	3,9766	1,12452
a7	299	2,9900	1,13659
a8	299	3,3946	1,23080
a9	299	3,8997	1,02811

Tablo 3.25 incelendiğinde ortalama en yüksek puanın (a1: Yaşam boyu eğitim sağlar) a1=4,4415 olduğu görülmektedir. Bu sorunun ortalaması “Katılıyorum” cevabına denk gelmektedir. En düşük puanın A3= 2,2207 değerinde (a3: Yüz yüze eğitime göre daha etkilidir) olduğu görülmektedir. Burada da “Katılmıyorum” cevabı alınmıştır. A2=3,2475 değerinde (a2: Açık öğretim öğrencileri yeterli bilgi düzeyine ulaşarak mezun olmaktadır.) “Kararsızım” cevabı seçilmiştir. A4= 4,3244 değerinde (a4: Fırsat eşitliği sağlar) “Katılıyorum”

seçilmiştir. A5= 4,2207 değerinde (a5: Herkese hitap eder) “Katılıyorum” seçilmiştir. A6= 3,9766 (a6: Öğrencilerin nitelikli akademisyenlerden ders almalarını sağlar) “Kararsızım” cevabı seçilmiştir. A7: 2,9900 (a7: Esnek eğitim sistemi sayesinde kalıcı öğrenme sağlar.) “Katılmıyorum” cevabı seçilmiştir. A8= 3,3946 (a8: Açık öğretimde eğitim almayı düşünürüm) “Kararsızım” cevabı seçilmiştir. A9= 3,8997 (a9: Açık öğretimi çevremdekilere tavsiye ederim) “Kararsızım” cevabı seçilmiştir. Bu değerlerin aritmetik ortalaması $\bar{X}$ = 3,635 olarak bulunmaktadır. Bu değer de çoğunluk olarak “Kararsızım” seçeneği seçildiği anlaşılmaktadır.

3.11. Akademisyenlerin Sınavsız İkinci Üniversite Hakkındaki Görüşleri

Tablo 2.3.26: Akademisyenlerin Sınavsız İkinci Üniversite Sorularına Verdiği Cevap Analizleri

	Frekans	Yüzde
Kişisel gelişime katkı sağlar		
Kesinlikle katılmıyorum	5	1,7
Katılmıyorum	10	3,3
Kararsızım	22	7,4
Katılıyorum	93	31,1
Kesinlikle katılıyorum	169	56,5
Toplam	299	100,0
Kariyer geliştirmeye yardımcı olur		

Kesinlikle katılmıyorum	13	4,3
Katılmıyorum	24	8,0
Kararsızım	63	21,1
Katılıyorum	77	25,8
Kesinlikle katılıyorum	122	40,8
Toplam	299	100

**Kariyer
değiştirmek için
fırsat yaratır**

Kesinlikle katılmıyorum	22	7,4
Katılmıyorum	40	13,4
Kararsızım	94	31,4
Katılıyorum	70	23,4
Kesinlikle katılıyorum	73	24,4
Toplam	299	100,0

**Hobi için tercih
edilebilir**

Kesinlikle katılmıyorum	3	1,0
Katılmıyorum	17	5,7

Kararsızım	12	4,0
Katılıyorum	75	25,1
Kesinlikle katılıyorum	192	64,2
Toplam	299	100

Üniversite çağında yakınları olanlar için motive etkisi yaratabilir

Kesinlikle katılmıyorum	2	,7
Katılmıyorum	8	2,7
Kararsızım	56	18,7
Katılıyorum	111	37,1
Kesinlikle katılıyorum	122	40,8
Toplam	299	100,0

Örgün eğitimden faydalanamayanlar için uygun olabilir

Kesinlikle katılmıyorum	4	1,3
Katılmıyorum	5	1,7

Kararsızım	9	3,0
Katılıyorum	70	23,4
Kesinlikle katılıyorum	211	70,6
Toplam	299	100,0

Sınavsız ikinci üniversite eğitiminin “kişisel eğitime katkı sağlar” analizine göre; “Kesinlikle Katılmıyorum” %1,7, “Katılmıyorum” %3,3, “Kararsızım” %7,4, “Katılıyorum” %31,1, “Kesinlikle Katılıyorum” %56,5 sonuçları elde edilmiştir. Tablo 3.26’da frekansları verilen analizde “Kesinlikle Katılıyorum” (169 adet) seçeneği en fazla seçilen cevap olmuştur. Sınavsız ikinci üniversite eğitiminin “kariyer geliştirmeye yardımcı olur” analizine göre; “Kesinlikle Katılmıyorum” %4,3, “Katılmıyorum” %8,0, “Kararsızım” %21,1, “Katılıyorum” %25,8, “Kesinlikle Katılıyorum” %40,8 sonuçları elde edilmiştir. Frekansları verilen analizde “Kesinlikle Katılıyorum” (122 adet) seçeneği en fazla seçilen cevap olmuştur. “Kararsızım” ve “Katılıyorum” seçenekleri birbirine yakın yanıtlar aldığı görülmektedir. Sınavsız ikinci üniversite eğitiminin kariyer değiştirmek için fırsat yaratır analizine göre; “Kesinlikle Katılmıyorum” %7,4, “Katılmıyorum” %13,4, “Kararsızım” %31,4, “Katılıyorum” %23,4, “Kesinlikle Katılıyorum” %24,4 sonuçları elde edilmiştir. Frekansları verilen analizde “Kararsızım” (94 adet) seçeneği en fazla seçilen cevap olmuştur. “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçenekleri birbirine yakın yanıtlar aldığı görülmektedir. Sınavsız ikinci üniversite eğitiminin “hobi için tercih edilebilir” analizine göre; “Kesinlikle Katılmıyorum” %1,0, “Katılmıyorum” %5,7, “Kararsızım” %4,0, “Katılıyorum” %25,1, “Kesinlikle Katılıyorum” %64,2 sonuçları elde edilmiştir. Frekansları verilen analizde “Kesinlikle Katılıyorum” (192 adet) seçeneği en fazla seçilen cevap olmuştur. Akademisyenlerin çoğunluğunun hobi amaçlı açık öğretim okuduğu görülmektedir. Sınavsız ikinci üniversite eğitiminin “üniversite çağında yakınları olanlar için motive etkisi yaratabilir” analizine göre; “Kesinlikle Katılmıyorum” %7, “Katılmıyorum” %2,7, “Kararsızım” %18,7, “Katılıyorum” %37,1, “Kesinlikle Katılıyorum” %40,8 sonuçları elde edilmiştir. Frekansları

verilen analizde “Kesinlikle Katılıyorum” (122 adet) seçeneği en fazla seçilen cevap olmuştur. Sınavsız ikinci üniversite eğitiminin “örgün eğitimden faydalanamayanlar için uygun olabilir” analizine göre; “Kesinlikle Katılmıyorum” %1,3, “Katılmıyorum” %1,7, “Kararsızım” %3,0, “Katılıyorum” %23,4, “Kesinlikle Katılıyorum” %70,6 sonuçları elde edilmiştir. Frekansları verilen analizde “Kesinlikle Katılıyorum” (211 adet) seçeneği en fazla seçilen cevap olmuştur. Akademisyenlerin çoğunluğunun örgün eğitimden faydalanamayanlar için uygun olduğunu bildirmiştir.

Tablo 2.3.27: Sınavsız İkinci Üniversite ile İlgili İfadelerin Ortalamaları

Sınavsız İkinci Üniversite ile İlgili İfadeler	N	$\bar{X}$	SS
s1	299	4,3746	,88622
s2	299	3,9064	1,15186
s3	299	3,4415	1,20364
s4	299	4,4582	,89034
s5	299	4,1472	,86219
s6	299	4,6020	,75003

Tablo 3.27 incelendiğinde ortalama en yüksek puanın (s6: Örgün eğitimden faydalanamayanlar için uygun olabilir) s6=4,6020 olduğu görülmektedir. Bu sorunun ortalaması “Katılıyorum” cevabına denk gelmektedir. En düşük puanın S3= 3,4415 değerinde (s3: Kariyer değiştirmek için fırsat yaratır) olduğu görülmektedir. Burada da “Kararsızım” cevabı alınmıştır. S2=3,9064 değerinde (s2: Kariyer geliştirmeye yardımcı olur) “Kararsızım” cevabı seçilmiştir. S4= 4,4582 değerinde (s4: Hobi için tercih edilebilir) “Katılıyorum” seçilmiştir. S5= 4,1472 değerinde (s5: Üniversite çağında yakınları olanlar için motive etkisi yaratabilir) “Katılıyorum” seçilmiştir. Bu değerlerin aritmetik ortalaması $\bar{X}$ = 4,165

olarak bulunmaktadır. Bu değer de çoğunluk olarak “Katılıyorum” seçeneği seçildiği anlaşılmaktadır.

SONUÇ

İnternet teknolojilerindeki hızlı değişim, uzaktan eğitim ve açık öğretim alanında yeni fırsatların oluşmasını teşvik etmiş, akademisyenlerin ve öğrencilerin bireysel farklılıklarını, öğrenme stillerini ve yeteneklerini dikkate alarak öğretim yapmalarını sağlamaktadır. Bu tür yeni olanaklar Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi ve İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi gibi farklı şehirlerde ikamet eden farklı yaş, gelir ve meslek grubundaki öğrencilere bireysel hız ve kapasitelerine uygun bir eğitim vermeyi amaçlamaktadır. Tüm e-öğrenme hizmetlerinin bir arada sunulduğu Açık öğretim yapısı son derece esnek. Çoğu öğrencinin sisteme kolay adapte olabileceği ve bu sayede öğrenimlerine kesintisiz devam etmeleri sağlanmaktadır. Çekerol'un (2013) araştırmasına göre; katılımcılar açık öğretimin bireylerin eğitimlerine devam edebilmeleri ve kendilerini geliştirebilmeleri için çok önemli bir öğrenme biçimi olduğunu belirtmişlerdir. Açık öğretimin kaliteli olduğu, yaygın olduğu ve geniş imkanlara sahip olduğu bildirilmiştir (s. 228).

Bu çalışmada Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi görevli akademisyenlerin açık öğretim ve ikinci üniversite hakkındaki görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Araştırma için hazırlanan anket formu akademisyenlere uygulanmıştır. Cevaplar genellikle benzerlik göstermektedir. Katılımcıların verdiği cevapların birbirine benzemeleri açık öğretimin tanınırlığı ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Katılımcılar ikinci üniversite anket formuna çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda ikinci üniversitenin akademisyenler arasında olumlu bir imaja sahip olduğu söylenebilir.

Demografik bulgular analiz edildiğinde erkeklerin %57,2, kadınların %42,8 ankete katılma oranları görülmektedir. Anketi en fazla cevaplayan akademisyenlerin yaş ortalaması 31-45'tir. Bu bulgunun diğer katılımcılara oranı %58,5 bulunmuştur. Bilim alanları bölümünde Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri ve Sağlık Bilimleri olarak ayrılmıştır. En fazla katılım %54,8 ile Sosyal Bilimler 'de alanından olmuştur. Akademisyenlerin %81,3'ü doktora mezunu olduğu anlaşılmış olup en fazla katılım sağlayan yine bu grup olmuştur. Akademisyenlik mesleğinin

kaçıncı yılında olduklarını inceleyen anket sorusunu en fazla cevaplayan grup 11-20 yıldır çalışanlar olmuştur. Toplam oranı %37,5'tir. Anketi en fazla cevaplayan unvan Dr. Öğretim Üyesi olmuştur ve oranı %31,1'dir.

Akademisyenler açık öğretimin; yaşam boyu eğitim sağladığını, fırsat eşitliği sağladığını, herkese hitap ettiğini, öğrencilerin kaliteli akademisyenlerden ders aldıklarını, açık öğretimde eğitim almayı düşündüklerini ve açık öğretimi çevremdekilere tavsiye edebileceklerini belirtmişlerdir. Açık öğretim öğrencilerinin yeterli bilgi düzeyine ulaşarak mezun oldukları konusunda kararsız kaldıkları ve yüz yüze eğitime göre daha etkili olduğu konusunda da katılmadıklarını belirtmişlerdir.

İkinci üniversite ile ilgili maddelere ise; kişisel gelişime katkı sağladığını, kariyer geliştirmeye yardımcı olacağını, genellikle hobi için tercih ettiklerini, üniversite çağında yakınları olanlar için motive edebileceğini ve örgün eğitimden faydalanamayanlar için uygun olacağını bildirmişlerdir. Sadece kariyer değiştirmek için fırsat yaratacağı konusunda kararsız kalmışlardır. Çalışmaya katılan akademisyenlerin %81,3'ü doktora programı mezunu olduğu halde açıköğretimden yeni bir lisans programında eğitim almayı düşünmeleri bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Uygulanan anketin sonucunda ise çoğunluğun "hobi" olarak okuduğu ortaya çıkmıştır. İkinci üniversitenin sınavsız olması ve içeriğinde birçok program bulundurması da bu sonucu desteklemektedir.

"Yaşam boyu eğitim sağlar" sorusuna 176 kişi kesinlikle katıldığını, 95 kişi katıldığını, 15 kişi kararsız kaldığını, 10 kişi katılmadığını ve 3 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 4,4415 olduğu görülmektedir. Bu soruya "Katılıyorum" cevabının seçildiği görülmektedir. Yaşam boyu eğitim bir bireyin tüm hayatı boyunca gördüğü tüm eğitimleri kapsamaktadır. Bu bağlamda katılımcılar açık öğretimin her yaş grubundan bireyin okuyabileceği bir sistem olduğunu vurgulamaktadır.

"Açıköğretim öğrencileri yeterli bilgi düzeyine ulaşarak mezun olmaktadır" maddesine 56 kişi kesinlikle katıldığını, 66 kişi katıldığını, 96 kişi kararsız kaldığını, 58 kişi katılmadığını ve 23 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 3,2475 olduğu görülmektedir. Bu soruya "Kararsızım" cevabının

seçildiği görülmektedir. Katılımcıya yöneltilen bu soruya verilen cevaplardan anlaşıldığı üzere göreceli bir soru olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların bu anket sorusunda kararsız kalmışlardır.

“Yüz yüze eğitime göre daha etkilidir” maddesine 6 kişi kesinlikle katıldığını, 23 kişi katıldığını, 90 kişi kararsız kaldığını, 92 kişi katılmadığını ve 88 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 2,2207 olduğu görülmektedir. Bu soruya “Katılmıyorum” cevabının seçildiği görülmektedir. Bu madde karşılaştırma yapmaktadır. Yüz yüze eğitimin daha etkili olduğu savunulmaktadır.

“Fırsat eşitliği sağlar” maddesine 153 kişi kesinlikle katıldığını, 107 kişi katıldığını, 25 kişi kararsız kaldığını, 11 kişi katılmadığını ve 3 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 4,3244 olduğu görülmektedir. Bu soruya “Katılıyorum” cevabının seçildiği görülmektedir. Her bireyin eğitim alma hakkı olduğu düşünüldüğünde açık öğretimin bu fırsatı öğrencilere sunduğu belirtilmiştir.

“Herkes hitap eder” maddesine 160 kişi kesinlikle katıldığını, 80 kişi katıldığını, 33 kişi kararsız kaldığını, 17 kişi katılmadığını ve 9 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 4,2207 olduğu görülmektedir. Bu soruya “Katılıyorum” cevabının seçildiği görülmektedir. Üniversite eğitimi alabilecek her yaştan, cinsiyetten bireye hitap eden bir sistem olduğu vurgulanmıştır.

“Öğrencilerin kaliteli akademisyenlerden ders almalarını sağlar” maddesine 136 kişi kesinlikle katıldığını, 61 kişi katıldığını, 69 kişi kararsız kaldığını, 25 kişi katılmadığını ve 8 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 3,9766 olduğu görülmektedir. Bu soruya “Kararsızım” cevabının seçildiği görülmektedir. Bu soru açık öğretimin kaliteli akademik kadrosunun olup olmadığı hakkında kararsız kaldıkları görülmektedir.

“Esnek eğitim sistemi sayesinde kalıcı öğrenme sağlar” maddesine 26 kişi kesinlikle katıldığını, 80 kişi katıldığını, 91 kişi kararsız kaldığını, 69 kişi katılmadığını ve 33 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 2,9900 olduğu görülmektedir. Bu soruya “Katılmıyorum” cevabının seçildiği görülmektedir. Esnek eğitim sisteminin bir süre sonra disiplini ortadan kaldıracağına vurgu yapılmak istenmektedir.

“Açık öğretimde eğitim almayı düşünürüm” maddesine 65 kişi kesinlikle katıldığını, 91 kişi katıldığını, 62 kişi kararsız kaldığını, 59 kişi katılmadığını ve 22 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 3,3946 olduğu görülmektedir. Bu soruya “Kararsızım” cevabının seçildiği görülmektedir. Katılımcılar açık öğretime kayıt yaptırmak konusunda karar veremedikleri görülmektedir.

“Açık öğretimi çevremdekilere tavsiye ederim” maddesine 101 kişi kesinlikle katıldığını, 103 kişi katıldığını, 66 kişi kararsız kaldığını, 22 kişi katılmadığını ve 7 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 3,8997 olduğu görülmektedir. Bu soruya “Kararsızım” cevabının seçildiği görülmektedir. Açık öğretim sistemini tavsiye etmeyi düşünen akademisyen olsa da genel ortalama kararsız olduklarını göstermektedir.

“Kişisel gelişime katkı sağlar” sorusuna 169 kişi kesinlikle katıldığını, 93 kişi katıldığını, 22 kişi kararsız kaldığını, 10 kişi katılmadığını ve 5 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 4,3746 olduğu görülmektedir. Bu soruya “Katılıyorum” cevabının seçildiği görülmektedir. Günümüzde kişisel gelişim kavramı sıklıkla kullanılmaktadır. Araştırmada kullanılan kavram açık öğretim eğitimi alan ya da almak isteyen kişilerin kendilerini geliştireceklerine inandığını ortaya koymaktadır.

“Kariyer geliştirmeye yardımcı olur” sorusuna 122 kişi kesinlikle katıldığını, 77 kişi katıldığını, 63 kişi kararsız kaldığını, 24 kişi katılmadığını ve 13 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 3,9064 olduğu görülmektedir. Bu soruya “Kararsızım” cevabının seçildiği görülmektedir. Akademisyenler, açık öğretim programlarını verecekleri derslere göre seçebilmektedir. Verecekleri dersler kendi alanları dışında olursa, o ders ile ilgili programdan mezun olarak alana hâkim olabilmektedir. Ancak ortalama alındığında katılımcılar bu konuda kararsız olduklarını göstermektedir.

“Kariyer değiştirmek için fırsat yaratır” sorusuna 22 kişi kesinlikle katıldığını, 40 kişi katıldığını, 94 kişi kararsız kaldığını, 70 kişi katılmadığını ve 73 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 3,4415 olduğu görülmektedir. Bu soruya “Kararsızım” cevabının seçildiği görülmektedir. Bu maddede anlamlı bir sonuca ulaşılammıştır. Kariyer/iş değişikliği akademisyenler tarafından uygun

bulunan bir soru olmamıştır. Ancak çalıştığı alandan memnun olmayan bireyler farklı program/programlardan mezun olarak alanında uzmanlaşma fırsatını elde edebilmektedir. Böylece farklı bir bölümün kadrosunda çalışma olanağı bulabilecekleri düşünülmektedir.

“Hobi için tercih edilebilir” sorusuna 192 kişi kesinlikle katıldığını, 75 kişi katıldığını, 12 kişi kararsız kaldığını, 17 kişi katılmadığını ve 3 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 4,4582 olduğu görülmektedir. Bu soruya “Katılıyorum” cevabının seçildiği görülmektedir. Genelde birden fazla programdan mezun olan bireyler, hobi olarak okuduklarını savunmaktadır. Bu durum nedenlerinden en önemlileri farklı programları keşfetmek, eğitimini almak isteyip de alamadığı programı okumak ve yeni bilgiler edinmek gibi nedenler sayılabilmektedir.

“Üniversite çağında yakınları olanlar için motive etkisi yaratabilir” sorusuna 122 kişi kesinlikle katıldığını, 111 kişi katıldığını, 56 kişi kararsız kaldığını, 8 kişi katılmadığını ve 2 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 4,1472 olduğu görülmektedir. Bu soruya “Katılıyorum” cevabının seçildiği görülmektedir. Üniversite sınavına hazırlanan ya da üniversiteyi kazanmış çocuklarına moral vermek ya da ders çalışmasını motive etmek isteyen bireylerin açık öğretim programlarını okumak istedikleri görülmüştür. Katılımcılar da yüksek oranda soruya katıldığı görülmektedir. Bu konu hakkında çeşitli çalışmalar hazırlanarak konuya derinlik kazandırılabilir.

“Örgün eğitimden faydalanamayanlar için uygun olabilir” sorusuna 211 kişi kesinlikle katıldığını, 70 kişi katıldığını, 9 kişi kararsız kaldığını, 5 kişi katılmadığını ve 4 kişi kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ortalamanın 4,6020 olduğu görülmektedir. Bu soruya “Katılıyorum” cevabının seçildiği görülmektedir. Günümüzde ekonomik, coğrafi, sosyal ve toplumsal nedenlerle örgün eğitim alamayan bireyler, eğitim fırsatını açık ve uzaktan eğitimle karşılamaktadır. Bu sayede fırsat eşitliği sağlanmış olmaktadır. Akademisyenlerin de bu durumu destekledikleri görülmektedir.

Sonuç olarak bu araştırma, açık öğretim ve ikinci üniversitenin akademisyenlerin görüşleriyle literatüre önemli bir katkısı olacağı düşünülmektedir. Daha önce bahsedildiği gibi uzaktan eğitimin benzer uygulaması

olan açık öğretimi, çoğu birey tercih etmektedir. Akademisyenlerin farklı yaş, cinsiyet ve kıdem gruplarının katılımı ile anket formunun cevaplarına daha anlaşılır cevaplar alınmasını mümkün hale getirmiştir. Araştırma sonucuna göre akademisyenler, açık öğretimi yararlı bir sistem olduğunu yorumlanmaktadır. Ancak açık öğretim, örgün sistemle karşılaştırıldığında zayıf yönleri olduğu sonucuna varılmaktadır. Ayrıca %30'dan fazla bir akademisyen grubunun açık öğretim eğitimi almayı istediği görülmektedir. Bu bilgiler ışığında açık öğretim sisteminin önemli bir projesi olan ikinci üniversite de popüler bir eğitim aracı haline gelmiştir. Anketin bu kategorideki sorularına akademisyenlerin büyük çoğunluğu katılarak destek vermiştir. Bu sayede ikinci üniversitenin eğitimde önemli bir yeri olduğu düşünülebilir. Açık öğretim ve ikinci üniversite anketinin alanında uzman kişilerce cevaplanması ayrıca önem arz etmektedir.

Gelecekteki çalışmalarda diğer üniversitelerdeki akademisyenlerin ikinci üniversite görüşleri alınabilir. Bu sayede verilerin karşılaştırılması imkânı doğabilir. İkinci üniversitenin tanıtılması, avantajları ve dezavantajlarıyla bireylere farkındalık sağlayacak şekilde sunulabilir. Bu eğitim sistemini kullanan üniversiteler de ikinci üniversitenin bireylere tanıtılmasını sağlamaları önem arz etmektedir. Çalışan ya da çalışmayan çoğu birey bu eğitimi bilmediği görülmüştür. Bu tür çalışmalar da kurumlara destek olmakta ve farkındalığı artırmaktadır.

KAYNAKÇA

(Bu tez çalışmasında APA 6 atıf sistemi kullanılmıştır.)

- Açık ve Uzaktan Öğrenme Sözlüğü. (2022). Eskişehir. 10 07, 2022 tarihinde <http://auosozluk.anadolu.edu.tr/index.php?r=site%2Findex#s> adresinden alındı
- Adıyaman, Z. (2002). Uzaktan Eğitim Yoluyla Yabancı Dil Öğretii. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 1(1), 92-97. <http://www.tojet.net/articles/v1i1/1111.pdf> adresinden alındı
- Aghaei, S., Nematbakhsh, M. A. ve Farsani, H. K. (2012). Evolution of the World Wide Web: From Web 1.0 to Web 4.0, *International Journal of Web & Semantic Technology (IJWesT)*, 3(1), 1-10.
- Akbulut, M. Ş., (2020). Dijital Teknolojilerin Eğitimde Etkin Kullanımı. *Bilim ve Teknik Dergisi*. Haziran 2020.
- Akbulut, Y. (2010). *Sosyal Bilimlerde SPSS Uygulamaları*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Akbulut, Y. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2653, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1619.
- Aksoy, M. (2013). Kavram Olarak Hayat Boyu Öğrenme ve Hayat Boyu Öğrenmenin Avrupa Birliği Serüveni . *Bilig*, 64, 23-48. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/234337> adresinden alındı
- Aktaş, H. (2018). *Kurumsal İletişim*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3533, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 2367.
- Akyürek, M. (2020). Uzaktan Eğitim: Bir Alanyazın Taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-9. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1029473> adresinden alındı
- Alav, O. (2020). *Kitle iletişim araçları Medya: Medya'nın birey ve toplumsal yapıya etkileri*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Aldemir, Ö. Ü. A. (2022). *Dijital Bağımlılık ve Bir Çözüm Yolu Olarak Dijital Minimalizm*. Dijitalleşme, İçinde Baş. M., Erdoğan Tarakçı, İ. ve Aslan, R (Ed.). İstanbul: Efe Akademi Yayınları, 23-44.
- Almeida, F. ve Simoes, J. (2019). The Role of Serious Games, Gamification and Industry 4.0 Tools in the Education 4.0 Paradigm, *Contemporary Educational Technology*, 10(2), 120-136.
- Alpar, R. (2013). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Yöntemler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Altıparmak, M., Kurt, İ. D., ve Kapıdere, M. (2011). E-öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri. *XI. Akademik Bilişim Kongresi*, 4(5), 319-327. https://ab.org.tr/ab11/kitap/altiparmak_kurt_AB11.pdf adresinden alındı
- Anadolu Üniversitesi. (2022a). *Açıköğretim*. 21 10, 2022 tarihinde <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/ao-e-bulten> adresinden alındı
- Anadolu Üniversitesi. (2022b). *İletişim*. 10 26, 2022 tarihinde <https://anadolu.edu.tr/acikogretim/aof-iletisim> adresinden alındı
- Anadolu Üniversitesi. (2022c). *Kalite Güvence Politikaları*. 09 22, 2022 tarihinde <https://anadolu.edu.tr/acikogretim/acikogretim-sistemi/politikalar> adresinden alındı
- Anadolu Üniversitesi. (2022d). *Sayılarla Üniversitemiz*. 09 21, 2022 tarihinde anadolu.edu.tr/universitemiz/sayilarla-universitemiz/ogrenci-sayilari/2021-2022/2021-ekim adresinden alındı

- Anadolu Üniversitesi. (2022e). *Tarihçe*. 09 22, 2022 tarihinde <https://anadolu.edu.tr/acikogretim/acikogretim-sistemi/tarihce> adresinden alındı
- Anadolu Üniversitesi. (2022f). *Fırsat Eşitliği Politikası*, 27.09.2022 tarihinde <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/acikogretim-sistemi/firsat-esitligi-politikasi> adresinden alındı
- Anadolu Üniversitesi, (2022g). *Açıköğretim Sistem*, 19.10.2022 tarihinde <https://globalcampus.anadolu.edu.tr/germany/tr/pages/about> adresinden alındı
- Anadolu Üniversitesi. (2022h). *Kitap Hizmetleri*, 19.10.2022 tarihinde <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/ogrenme-ortamlari/kitap-hizmetleri> adresinden alındı
- (Anadolu Üniversitesi. (2022ı). *Faaliyetler*, 25.10.2022 tarihinde <https://anadolu.edu.tr/covid19-bilgilendirme/faaliyetler/uzaktan-ogretim-faaliyetleri> adresinden alınmıştır
- (Anadolu Üniversitesi. (2022i). *Öğrenme Ortamları*, 25.10.2022 tarihinde <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/ogrenme-ortamlari/anadolum-ekampus-sistemi> adresinden alınmıştır
- Angela, D. J. (2012). *The Strayer survey and the colored schools of Baltimore City, 1923–1943*. ProQuest Dissertations ve Theses Global.
- Arat, T., ve Bakan , Ö. (2011). Uzaktan Eğitim ve Uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 14(1-2), 363-374. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/116745> adresinden alındı
- Atatürk Üniversitesi. (2022a). *Hakkımızda*, 26.09.2022 tarihinde <https://ataaof.edu.tr/s/hakkimizda> adresinden alındı
- Atatürk Üniversitesi. (2022b). *İkinci Üniversite*, 26.09.2022 tarihinde <https://ataaof.edu.tr/s/bilgi-rehberi> adresinden alındı
- Atatürk Üniversitesi. (2022c). *Bilgi Bankası*., 26.09.2022 tarihinde <https://ataaof.edu.tr/s/BilgiBankasi> adresinden alınmıştır
- Askew, S. (2000). *Feedback for Learning*. London: Routledge Falmer.
- Avcı, İ., ve Yıldız, E. (2021). Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitimi kullanan öğrencilerin memnuniyet ve davranışlarının teknoloji kabul modeli çerçevesinde incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 12(3), 814-830. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumus/issue/65088/886553> adresinden alındı
- Aydemir, M. (2018). *Uzaktan eğitim program, ders ve materyal tasarımı*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Aydemir, M., Çelik , E., Bingöl, İ., Çakmak Karapınar, D., Kurşun, E., ve Karaman, S. (2016). İnternet üzerinden herkese açık kurs (İHAK) sağlama deneyimi: AtademiX. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 52-74. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/402014> adresinden alındı
- Aytekin, H. (2018). *İnsan ilişkileri ve iletişim*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Baheti, R. ve Gill, H. (2011). Cyber-physical Systems, *In The Impact of Control Technology*, 161-166.
- Bakıoğlu, A., ve Can, E. (2013). *Türkiye’de E-Öğrenme, Gelişmeler ve Uygulamalar IV*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bal, Z. E. (2017). *Yükseköğretimde Dijitalleşmenin Uzaktan Öğrenime Etkileri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.

- Balaban Salı, J. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2653, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1619.
- Balta Peltekoğlu, Z. F. (2021). *Halkla İlişkiler, İletişim ve Halkla İlişkiler Kariyeri*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 4233, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 3007.
- Barr, N., Pennycook, G., Stolz, J.A. ve Fugelsang, J.A. (2015). The brain in your pocket: Evidence that Smartphones are used to supplant thinking. *Comput. Hum. Behav.*, 48, 473–480.
- Başlar, G. (2013). Yeni medyanın gelişimi ve dijitalleşen kapitalizm. *Akademik Bilişim*, 4(11), 2019.
- Batır, B., ve Malkoç, E. (2017). Hürriyet Gazetesinin Halk Üniversitesi Promosyonu (1962-1965). *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(3), 231-264. doi:10.18026/cbayarsos.340999
- Berg, G. A., ve Simonson, M. (2022b). *Distance learning*. 10 7, 2002 tarihinde Britannica: <https://www.britannica.com/topic/distance-learning> adresinden alındı
- Bilbil, E. K., & Güler, Ş. (2017). Dijital ortamda kurumsal itibar yönetimi ve viral uygulamalar ilişkisi. *Global Media Journal TR Edition*, 7(14), 379-402.
- Bilen, M. (2010). *Eğitimde İlke ve Yöntemler*. Ankara: Betik Kitap Yayın Dağıtım.
- Birim Faaliyet Raporu. (2020). Eskişehir. 10 24, 2022 tarihinde <https://www.anadolu.edu.tr/uploads/anadolu/ckfinder/web/files/AOF-Birim-Faaliyet-Raporu-2020.pdf> adresinden alındı
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/403827> adresinden alındı
- Brennen, J.S. ve Kreiss, D. (2016). Digitalization, In: The Wiley Blackwell-ICAInternational Encyclopedias of Communication. <https://doi.org/10.1002/9781118766804.wbiec111>
- Bulaç, E., ve Kurt, M. (2019). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 125-161. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/736604> adresinden alındı
- Bursalıoğlu, Z. (2020). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Butcher, N. (2015). *A Basic guide to open educational resources*. İspanya: UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000215804> adresinden alındı
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*(32), 470-483. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/108451> adresinden alındı
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Carnoy, M. (2016). *The Handbook of Global Education Policy*. (K. Mundy, A. Green, B. Lingard, ve A. Verger, Dü) New Jersey: John Wiley ve Sons, Ltd. Published.
- Cheng, C. Y., ve Tam, M. W. (1997). Multi-models of quality in education. *Quality Assurance in Education*, 5(1), 22-31. doi:<https://doi.org/10.1108/09684889710156558>
- Çekerol, K. (2013). Uzaktan Yüksek Eğitimde Kurumsal İletişim: Anadolu Üniversitesi Uzaktan Öğretim Sistemi Kurumsal İletişim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi. *Selçuk İletişim*, 6 (1), 227-240. <https://dergipark.org.tr/en/pub/josc/issue/19019/200663>
- Çalışır, G., ve Aksoy, F. (2019). Kamu Kurumlarında Sosyal Medya Kullanımı: Kastamonu İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü Örneği. *Alinteri Sosyal Bilimler*, 3(1), 43-65. doi:10.30913/alinterisosbil.503286

- Çelik, E., Arslan, M., ve Yıldırım, S. (2019). Açıköğretim Öğrencilerinin E-Kitap Kullanımlarının İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 333-347. doi:10.17556/erziefd.621520
- Çetin, E. (2016). Gündelik Hayatın Tanziminde Medya ve Manipüle Edilmiş Gerçeklik Algısı. *Toplum Bilimleri*, 10(20), 21-32. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/51801548/Gundelik_Hayatin_Tanziminde_Medya_ve_Manipule_Edilmis_Gerceklik_Algisi-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1668124014&Signature=KtfFtUk4kzfHlNrcmvBM9SN8-HzQCJXIh3U6I87iSvg6NqkwU~pHRXu3cgz-yyblQta5VgGTNi6XP38-ogKxO adresinden alındı
- Davies, R. (2015) Industry 4.0 Digitalisation for productivity and growth. *European Parliamentary Research Service*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/568337/EPRS_BRI\(2015\)568337_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/568337/EPRS_BRI(2015)568337_EN.pdf)
- Demiray, E. (2013). Uzaktan Eğitim ve Kadın Eğitiminde Uzaktan Eğitimin Önemi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 155-168. https://arastirmax.com/tr/system/files/dergiler/116393/makaleler/2/2/arastirmx_116393_2_pp_155-168.pdf adresinden alındı
- Demiray, U. (2010). *Türkiye'de E-Öğrenme: Gelişmeler ve Uygulamalar*. (G. Telli Yamamoto, U. Demiray, ve M. Kesim, Dü) Ankara.
- Demiray, U., ve Aytakin, İ. (2001). History Of Distance Education . *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 88-108. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/115681> adresinden alındı
- Demiray, U., İnceeli, A., ve Candemir , Ö. (2008). *A Review Of The Literature On The Open Education Faculty In Turkey 1982-2007*. (Cilt 10). Eskişehir: Turkish Online Journal of Distance Education.
- Dilber, F. (2014). Kitle İletişim Araçları ve Suç Olgusu . *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 60-66. doi:<https://doi.org/10.18493/kmusekad.37789>
- Dizman, H. (2019). Geçmişten Günümüze Pazarlamada Yaşanan Değişimler Üzerine Bir Araştırma. *International Social Sciences Studies Journal*, 5(47), 5918-5929. doi:<http://dx.doi.org/10.26449/sssj.1935>
- Doğru, Y. B., ve Doğru, S. (2017). İki Yönlü Simetrik Model Bağlamında Üniversitelerin Facebook Kullanım Analizi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(1), 344-360.
- Eisend, M., ve Küster, F. (2011). The effectiveness of publicity versus advertising: a meta-analytic investigation of its moderators. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 39, 906–921. doi:<https://doi.org/10.1007/s11747-010-0224-3>
- Epçaçan, C. (2013). Yaşam Boyu Öğrenme Becerilerinin Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Örnek Bir İnceleme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 353-379. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/15156> adresinden alındı
- Ercan, S. Ü. (2021). *Akıllı Uygulamalar*. Ed., Erdoğan Tarakçı, İ. ve Göktaş, B. Dijital Gelecek Dijital Dönüşüm, İstanbul: Efe Akademi Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2022). *Eğitimde Değişim Yöntemi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Eriş, U. (2018). *İletişim Bilgisi*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3295 Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 2158.
- Ersanlı, K., ve Balcı, S. (2006). İletişim Becerileri Envanterinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolog Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(10), 7-12.

<https://toad.halileksi.net/wp-content/uploads/2022/07/iletisim-becerileri-envanteri-toad.pdf> adresinden alındı

- Ertuğrul, U., ve Mahiroğlu, A. (2008). Harmanlanmış Öğrenme ve Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarının Akademik Başarı ve Doyuma Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 1-15. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1495018> adresinden alındı
- Fırat, M., ve Kabakçı Yurdakul, I. (2013). Açık ve Uzaktan Öğretimde E-Öğrenme Araçları ve Yeni Yönelimler. *Türkiye’de e-Öğrenme: Gelişmeler Ve Uygulamalar IV*, 15-26.
- Fitzpatrick, J. L., Sanders, J. R., ve Worthen, B. R. (2011). *Program evaluation: Alternative approaches and practical guidelines*. Boston: Pearson.
- Genç Kumtepe, E., Toprak, E., Öztürk , A., Tuna Büyükköse, G., Kılınç , H., ve Aydın Menderis, İ. (2019). Açık ve uzaktan öğrenmede destek hizmetleri: Yerelden küresele bir model önerisi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 41-80. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/853634> adresinden alındı
- Genç, S., ve Eryaman, Y. (2007). Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 89-102. <https://www.tdvegitemkultur.org/wp-content/uploads/2015/02/c9s1m6.pdf> adresinden alındı
- Gökkaya, Z., ve Akçiçek, Ş. (2012). Türkiye’deki Uzaktan Eğitim ve E-Sertifika Programlarına Çağdaş Bir Yaklaşım: Örnek Bir Çalışma. *İstanbul Journal of Social Sciences*(2), 1-17. http://www.istjss.org/resim/2012_winter_2_4.pdf adresinden alındı
- Göksoy, S. (2018). Eğitimde Etkililiğinin Artırılabilmesi İçin Sistem Modelinin Okul ve Öğrenme Ortamına Uyarlanabilirliği. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 3(3), 1-15. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/584229> adresinden alındı
- Gray, J. ve Rumpe B. (2015). Models For Digitalization. *Softw Syst Model* 14, 1319–1320. <https://doi.org/10.1007/s10270-015-0494-9>.
- Grossec, G., Holotescu, C. ve Andone, D. (2020). Open Educational Resources in Romania. *In Current State of Open Educational Resources in the Belt and Road Countries*, 151- 173.
- Grothaus, C., ve Zawacki-Richter, O. (2021). Collaborative Online Learning in the Cultural Context of South East Asia: A Systematic Review. *Hacettepe University Journal of Education (H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi)* , 36(2), 489 - 508. doi:10.16986/HUJE.2020062020
- Güleç, İ., Çelik, S., ve Demirhan, B. (2013). Yaşam Boyu Öğrenme Nedir? Kavram ve Kapsamı Üzerine Bir Değerlendirme. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 34 - 48. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/192264> adresinden alındı
- Gümüş , M., ve Fırat, M. (2016). Açık ve uzaktan öğrenmenin tercih edilme nedenlerinin belirlenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 158-168. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/402166> adresinden alındı
- Gürpınar, E., ve Zayim, N. (2008). Tıp Eğitimi ve E-Öğrenme. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 27(27), 19-25. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/199232> adresinden alındı
- Hacıköylü, C. (2017). Türk Yükseköğretim Sisteminde Örgün, Uzaktan ve Açıköğretim Yöntemleri İle Yapılan Maliye Eğitimi Üzerine Değerlendirmeler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 96-122.
- Hemsley-Brown, J., Oplatka, I. (2016). Context and Concepts of Higher Education Consumer Choice. In: Higher Education Consumer Choice. Palgrave Pivot, London. https://doi.org/10.1007/978-1-137-49720-8_2

- Hew, K. F. (2011). Students' and teachers' use of Facebook. *Computers in human behavior*, 27(2), 662-676.
- Hoffman, L. (1978). *William Rainey Harper And The Chicago Fellowship*. ProQuest Dissertations & Theses Global.
- Holmberg, B. (1977). *Distance education: a survey and bibliography*. London: Kogan Page.
- Holmberg, B. (1994). *Theory and Practice of Distance Education*. London: Routledge.
- Holmberg, B. (1995). The evolution of the character and practice of distance education, *Open Learning: The Journal of Open. Distance and e-Learning*, 10(2), 47-53.
doi:10.1080/0268051950100207
- Horzum, M. (2010). Uzaktan eğitimde uzaklığın boyutları ve tasarımı: coğrafi uzaklığa karşı transaksyonel (psikolojik ve iletişimsel) uzaklığın azaltılması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 95-118.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sakaefd/issue/11216/133950> adresinden alındı
- Hoy, W. K., ve Miskel, C. G. (2015). *Eğitim Yönetimi Teori, Araştırma ve Uygulama*. (S. Turan, Dü.) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Hylen, J. (2006). Open Educational Resources: Opportunities and Challenges. *OECD's Centre for Educational Research and Innovation*, 1-10.
<https://www.oecd.org/education/cei/37351085.pdf> adresinden alındı
- İşık, M. (2012). *Kitle iletişim teorilerine giriş*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- İspir, B. (2013). *Dijital İletişim ve Yeni Medya*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2956, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1911.
- İstanbul Üniversitesi. (2022a). *Açık Öğretim Nedir* 10.10.2022 tarihinde
<https://auzef.istanbul.edu.tr/tr/content/tanimlar-kosullar/acik-ogretim-nedir%3F> adresinden alındı
- İstanbul Üniversitesi. (2022b). *Kayıtlı Öğrenciler*. 29.09.2022 tarihinde
<https://auzef.istanbul.edu.tr/tr/content/kayitli-ogrenciler/baglantilar> adresinden alındı
- İstanbul Üniversitesi. (2022c). *Misyon Vizyon Temel Degerler*. 29.09.2022 tarihinde
<https://auzef.istanbul.edu.tr/tr/content/fakultemiz/misyon---vizyon---temel-degerler> adresinden alındı
- İstanbul Üniversitesi. (2022d). *Yeni Öğrenci Otomasyonu*, 18.10.2022 tarihinde
<https://www.istanbul.edu.tr/duyuru/yeni-ogrenci-otomasyonu-akademik-kayit-sistemi-aksis-gecis-duyurusu-71004D007000710075005100430044004200590067003100> adresinden alındı
- İstanbul Üniversitesi. (2022e). *Ölçme Değerlendirme*, 18.10.2022 tarihinde
<https://auzef.istanbul.edu.tr/tr/content/olcme-degerlendirme/sinav-merkezleri>
- İşman, A. (1998). *Diffusion of Distance Education in Turkish Higher Education, Educational Technology Research and Development*. Ohio: Ohio University.
- Johnston, K., Chen, M. M., ve Hauman, M. (2013). Use, perception and attitude of university students towards Facebook and Twitter. *Electronic Journal of Information Systems Evaluation*, 16(3), 200-210.
- Kamber, E. & Sönmeztürk Bolatan, G. İ. (2019). Endüstri 4.0 Türkiye Farkındalığı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (30), 836-847. DOI: 10.20875/makusobed.630453

- Kandemir, C. M. (2013). Sosyal Ağ Uygulamalarında Öğrenme Yönetim Sistemi Bildirim Tercihlerinin Öğrenciler Açısından İncelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 1-8. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/34897969/facebook_Canvas-libre.pdf?1411819627=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DSosyal_Ag_Uygulamalarinda_Ogrenme_Yoneti.pdf&Expires=1674071233&Signature=GzK0CRuqxeM5S6MMNDaxsrFM7wQBOsoEA2SLJMzrOFgQf adresinden alındı
- Kara, T. (2013). *Sosyal Medya Endüstrisi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Karagülle , A. E., ve Çaycı, B. (2014). Ağ toplumunda sosyalleşme ve yabancılaşma. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 4(1), 1-9. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/138386> adresinden alındı
- Karataş Acer, E., ve Güçlü, N. (2017). Türkiye’de Yükseköğretimin Genişlemesi: Gerekçeler ve Ortaya Çıkan Sorunlar. *Yükseköğretim Dergisi*, 7(1), 28-38. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/596912> adresinden alındı
- Karayalçın, Y. (1959). *Mektupla Öğretim*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Karimova, N. S. (2021). New Methods and Challenges of Distance Learning. *Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences*, 3, s. 54-56. <https://geniusjournals.org/index.php/ejhss/article/view/242/211> adresinden alındı
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Keegan, D. (1996). *Foundations Of Distance Education*. Londra: Routledge. doi:<https://doi.org/10.4324/9781315004822>
- Kietzmann, J., Hermkens, K., McCarthy, I., ve Silvestre, B. (2011). Social media? Get serious! Understanding the. *Business Horizons*, 54(3), 241–251. doi:<https://doi.org/10.1016/J.BUSHOR.2011.01.005>
- Kılınç, H. (2017). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi öğrenenlerinin Anadolium eKampüs öğrenme yönetim sistemine ilişkin görüşlerinin kuşaklar bağlamında incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* , 3(3), 104-124. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/403861> adresinden alındı
- Koçyiğit, M. (2016). *Etkili iletişim ve duygusal zeka*. İstanbul: Eğitim Yayınevi.
- Koral Gümüşoğlu, E., (2017). Yükseköğretimde dijital dönüşüm. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 3(4), 30-42. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/403876>.
- Kuo, Y.-C., Walker, A. E., Schroder, K. E., ve Belland, B. R. (2014). Internet and Higher Education Interaction, Internet Self-Efficacy, and Self-Regulated Learning as Predictors of Student Satisfaction in Online Education Courses. *The Internet and Higher Education*, 20, 35-50. doi:<https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2013.10.001>
- Küçük, M. (2012). *İletişim Bilgisi*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi YayınıI No: 2712, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1675.
- Llorens, F., Molina, R., Compañ P. ve Satorre, R. (2014). Technological Ecosystem for Open Education. *Frontiers in Artificial Intelligence and Applications*, 262, 706 – 751.
- Lu, T., ve Wang, N. (2010). Future internet: The internet of things. *3rd international conference on advanced computer theory and engineering*, 5, 376-380. doi:10.1109/ICACTE.2010.5579543
- Marsh, C. J., ve Willis, G. (2003). *Curriculum: Alternative Approaches, Ongoing Issues*. Merrill/Prentice Hall.

- Marsh, E. J. ve Rajaram, S. (2019) The digital expansion of the mind: Implications of internet usage for memory and cognition. *J. Appl. Res. Mem. Cogn.*, 8(1), 1–14.
- Masuda, Y. (1981). *The information society as post-industrial society*. World Future Society.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2022). *Tarihçe*, 18.12.2022 tarihinde <https://aol.meb.gov.tr/www/okulumuz/icerik/1> adresinden alındı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2022). *Açık Öğretim Ortaokulu*, 18.12.2022 tarihinde <https://aio.meb.gov.tr/www/okulumuz/icerik/2> adresinden alındı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2022). *Meslekî Açık Öğretim Lisesi*. 18.12.2022 tarihinde <https://maol.meb.gov.tr/www/okulumuz/icerik/12> adresinden alındı.
- Moghavvemi, S., Sulaiman, A., Jaafar, N. I., ve Kasem, N. (2018). Social media as a complementary learning tool for teaching and learning: The case of youtube. *The International journal of management education*, 16(1), 37-42.
- Moore, M. G. (1973). Toward a theory of independent learning and teaching. *The Journal of Higher Education*, 44(9), 661-679. doi:10.1080/00221546.1973.11776906
- Moore, M. G. (1989). Editorial: Three types of interaction. *American Journal of Distance Education*, 3(2), 1-7. doi:10.1080/08923648909526659
- Mutlu, M. E., Beyaz Korkut, M., ve Yılmaz, Ü. (2006). Ders Kitaplarının Dağıtım Amacıyla İnternetin Kullanılması: Açıköğretim e-Kitap Uygulaması Örneği. *6. Uluslararası Eğitim Teknolojileri*, 1-7.
- Mutlu, M. E., Özöğüt Erorta, Ö., ve Yılmaz, R. (2005). Design and Development of the E-Learning Services in the Open Education System in Turkey. *EADTU-Working Conference 2005 Towards Lisbon 2010* (s. 10-11). Rome: Collaboration for Innovative Content in Lifelong.
- Mutlu, M. E., Erorta, Ö. Ö., Kayabaş, B. K., & Kayabaş, İ. (2014). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde E-Öğrenmenin Gelişimi, *Açıköğretimle 30 Yıl*, 1-58.
- Mutlu, M. E., Özöğüt Erorta, Ö., ve Yılmaz, Ü. (2004). Açıköğretimde e-Öğrenme'nin Etkinliği. *Innovations in Learning for the Future: e-Learning* (s. 26-27). İstanbul: First International Conference on.
- Newby, T. J., Donald, S. A., James, L. D., ve James, R. D. (2000). *Educational Technology for Teaching and Learning*. New Jersey: Prentice Hall.
- Noelle-Neumann, E. (1973). Return to the Concept of Powerful Mass Media. *Studies of Broadcasting*, 9, s. 67-112.
- Odabaş, H. (2003). İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(1), 22-36. <http://tk.org.tr/index.php/TK/article/view/167> adresinden alındı
- Odabaş, H. (2003). İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(1), 22-36. <http://tk.org.tr/index.php/TK/article/view/167/162> adresinden alındı
- OECD. (1998). *Alternative Approaches To Financing Lifelong Learning*. 1-65.
- OECD. (2001). *Lifelong Learning For All*. 1-34.
- OECD. (2007). *Bridges to Lifelong Learning*. Paris: OECD.
- Oğuz, M. T. (2018). *İletişim Bilgisi*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3295, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 2158.

- Okur, M. R. (2019). Merkezi Yerleştirme Uygulamasının Açıköğretim Sistemine Etkisinin İncelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 1288-1308.
- Olca, S., (2018). Sosyalleşmenin Dijitalleşmesi Olarak Sosyal Medya ve Resimler Arasında Kaybolma Bozukluğu: Photolurking. *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 2(2), 90-104. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/443870>.
- Onay, A. (2012). *Reklamcılık*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özbay, Ö. (2015). Dünyada ve Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Güncel Durumu. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(5), 376-394. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/562769> adresinden alındı
- Özcan, A. (2008). *Avrupa Birliği'nin yaşam boyu öğrenme stratejileri Avrupa Birliği resmi belgelerindeki yaşam boyu öğrenme yaklaşımının incelenmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Özcan, M. ve Keskin, B. (2020). Dijitalizasyon bağlamında sosyal dönüşüm. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(29), 2214- 2229. DOI: 10.26466/opus.775748.
- Özdil, E. A. (2020). *Üniversitelerde Kurumsal Tanıtım Faaliyetlerinin Kurum İmajının Oluşmasındaki Rolü: Bir Vakıf Üniversitesi Örneği*. KTO Karatay Üniversitesi: Yüksek Lisans Tezi.
- Özer , B. (2007). *Öğrenci Merkezli Karma Öğretim Yönteminin Öğretimde Planlama Değerlendirme Dersinde Akademik Başarı ve Eleştirel Düşünmeye Etkisi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, Ş. (2015). Sosyal medyada etik sorunlar. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 9(1), 287-311.
- Pentland, A., Fletcher, R., ve Hasson, A. (2004). *Daknet: Rethinking connectivity in developing nations*. *Computer*, 37(1), 78-83.
- Peters, O. (1973). *Die didaktische Struktur des Fernunterrichts: Untersuchungen zu einer industrialisierten Form des Lehrens und Lernens*. Weinheim: Beltz.
- Pılandı, H. (2015). Web tabanlı uzaktan dil öğretimindeki gelişmeler ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 3(3), 253-267. <https://ijlet.com/DergiTamDetay.aspx?ID=518> adresinden alındı
- Pılandı, H. (2017). Açık ve Uzaktan Türkçe Öğrenenlerde Etkileşim: Eşzamansız İletişimde Öğretim Diyalogları. *1. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilgi Şöleni* (s. 75-90). Bursa: Uludağ Üniversitesi. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/468676> adresinden alındı
- Poyraz, E. (2020). *Toplumsal İletişim Dili Olarak Kimlikler*. İstanbul: Motto Yayınları.
- Richardson, G. P. (1999). *Feedback Thought in Social Science and Systems Theory*. California: Pegasus Communications.
- Rietveld, P., (2011). Telework and the transition to lower energy use in transport: On the relevance of rebound effects. *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 1, 146–151. DOI: doi: 10.1016/j.eist.2011.03.002
- Roblyer, M. D., ve Edwards, J. (2000). *Integrating educational technology into teaching*. New Jersey: Upper Saddle River.
- Rüzgar, N. S. (2004). Distance Education in Turkey. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 5(2), 22-32. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/156529> adresinden alındı

- Rydning, D. R. J. G. J., (2018). *The digitalization of the world from edge to core*. Framingham: International Data Corporation. <https://www.seagate.com/files/wwwcontent/our-story/trends/files/idc-seagate-dataage-whitepaper.pdf>
- Sağlık, M., ve Öztürk, S. (2001). Uzaktan eğitimde televizyonun yeri ve Açıköğretim Fakültesi örneği. *Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi*, 18(18), 237-249. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ekurgu/issue/16251/170457> adresinden alındı
- Salmon, G. (2013). *E-tivities: the key to active online learning*. New York: Routledge.
- Salmon, G. (2019). May the Fourth Be with You: Creating Education 4.0. *Journal of Learning for Development -JL4D*, 6(2), 95-115.
- Sayılarla Üniversitemiz, (21.09.2022). *Anadolu Üniversitesi*. tarihinde anadolu.edu.tr/universitemiz/sayilarla-universitemiz/ogrenci-sayilari/2021-2022/2021-ekim adresinden alındı
- Saykılı, A. (2019). Etkileşim eşdeğerliği kuramı: alanyazındaki araştırmalar ve öneriler. 5(4), 92-104. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1179375> adresinden alındı
- Seçer, İ. (2013). *SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi Analiz ve Raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Shackelford, J. L., ve Maxwell, M. (2012). Sense of Community in Graduate Online Education: Contribution of Learner to Learner Interaction. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 13(4), 228–249. doi:<https://doi.org/10.19173/irrodl.v13i4.1339>
- Sharp, J. H., ve Huett, J. B. (2006). Importance of Learner-Learner Interaction in Distance Education. *Information Systems Education Journal*, 4(46), 1-10.
- Starr, D. R. (1998). Virtual education: Current practices and future directions. *The internet and higher education*, 1(2), 157-165. doi:[https://doi.org/10.1016/S1096-7494\(99\)80179-2](https://doi.org/10.1016/S1096-7494(99)80179-2)
- Şad, S. N., ve Akdağ, M. (2010). Evde Eğitim. *Milli Eğitim*(188), 19-31. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/442676> adresinden alındı
- Şahin, M. (2018). Açıköğretim Sistemi'nde uygulanan çoktan seçmeli bir teste ait madde güçlüklerinin ardışık aralıklar yöntemiyle ölçeklenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 8-22. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/419493> adresinden alındı
- Şahin, M. (2021). Dünyada Ve Türkiye'de Yükseköğretimde Uzaktan Eğitimin Tarihi Ve Gelişim Süreci. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 91-113. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkuefder/issue/63331/891584> adresinden alındı
- Şimşek , A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2653, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1619.
- Şimşek, N. (2012). Uzaktan Eğitimde Kalite Göstergeleri ve Teknoloji Temelli Uzaktan Eğitimin Bu Göstergeler Açısından Değerlendirilmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 11(21), 1-24. http://www.ebuline.com/pdfs/21sayi/ebu21_1.pdf adresinden alındı
- Tarihçe. (22.09.2022). *Anadolu Üniversitesi*, tarihinde <https://anadolu.edu.tr/acikogretim/acikogretim-sistemi/tarihce> adresinden alındı
- Taylor, J. (2013). Learning Journeys: the road from informal to formal learning. *Journal of Interactive Media in Education* , 2(8), 1-11. doi:10.5334/2013-08
- Taylor, J., C. (2001). Fifth Generation Distance Education. *Higher Education Series No. 40*. <http://www.c3l.uni-oldenburg.de/cde/media/readings/taylor01.pdf>

- Thompson, F. (1990). *The University of London and the World of Learning, 1836-1986*. London: The English Historical Review.
- Titrek, O., Zafer Güneş, D., ve Sezen, G. (2013). Yükseköğretim ve Yaşamboyu Öğrenme: Bir Model Önerisi. *ICQH*, 1117-1130.
https://www.academia.edu/22323686/Y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretim_ve_Ya%C5%9Fam_Boyu_%C3%96%C4%9Frenme_Bir_Model_%C3%96nerisi adresinden alındı
- Tonbuloglu, B., ve Aydın, H. (2015). Uzaktan Eğitimde Kalite Standartları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 55-70.
<http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/07.tonbuloglu..pdf> adresinden alındı
- Toprakçı, E. (2008). *Sınıfa Dayalı Yönetim*. Ankara: Pegem Akademi.
- TUİK, (2022). Hane halkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması. 29 Aralık 2022 tarihinde [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587) adresinden alındı
- Tuncer, M., ve Taşpınar, M. (2007). Sanal Eğitim-Öğretim ve Geleceği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 112-133. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/69938> adresinden alındı
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (2022). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*. 09 27, 2022 tarihinde Mevzuat: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.doc> adresinden alındı
- Uztuğ, F. (2003). *Halkla İlişkiler ve İletişim*. Eskişehir : T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1482, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 792.
- Ülger, K. (2021). Uzaktan Eğitim Modelinde Karşılaşılan Sorunlar-Fırsatlar ve Çözüm Önerileri. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 393-412.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1537314> adresinden alındı
- van de Ridder, J., Stokking, K. M., McGaghie, W. C., ve ten Cate, O. T. (2008). What is feedback in clinical education? *Medical education*, 42(2), 189-197.
[doi:https://doi.org/10.1111/j.1365-2923.2007.02973.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2923.2007.02973.x)
- Xiao, J. (2017). Learner-content interaction in distance education: The weakest link in interaction research. *Distance Education*, 38(1), 123-135.
[doi:https://doi.org/10.1080/01587919.2017.1298982](https://doi.org/10.1080/01587919.2017.1298982)
- Xu, L. D., Xu, E. L. ve Li, L. (2018). Industry 4.0: state of the art and future trends. *International Journal of Production Research*, 56(8), 2941-2962.
- Yağcı, T. ve Uçar, M., (2018). İletişimde Engeller ve Etkinlik. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3 Ek), 142-160. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/563014>
- Yeşil, Y. (2017). Türkiye'de Mesleki Eğitimin Gelişimi Açısından Uzaktan Eğitim Faaliyetlerinin Önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(3), 757-767. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1005601> adresinden alındı
- Yeşilfidan, S. (2019). *Web Tabanlı Uzaktan Eğitimde Ders Vermekte Olan Öğretim Elemanlarının Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Alternatif Bir Çözüm Olarak E-Mentorluk*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldız, D., ve Uzunsakal, E. (2018). Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması ve Tarımsal Veriler Üzerine Bir Uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*(1), 14-28. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/507218#:~:text=Cronbach%20alfa%20g%C3%BCvenilirlik%20analizi%20ad%C4%B1ndan,2004%2C%20ss.213> adresinden alındı

- Yıldız, E. (2020). Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Topluluk Hissine Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 180-205. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/955025> adresinden alındı
- Young, H. (2011). Whose story counts? Constructing an oral history of the Open University at 40. *Routledge*, 39(2), 95-106. <https://www.jstor.org/stable/41332168> adresinden alındı
- YÖK. (2019). YÖK Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm Tanıtım Toplantısı. *YÖK*. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/agri-dijital-donusum-tanitim-toplantisi.aspx> Erişim tarihi: 10 Ocak 2023
- Yusufoğlu, Ö. (2017). Boş Zaman Faaliyeti Olarak Akıllı Telefonlar ve Sosyal Yaşam Üzerine Etkileri: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2414-2434. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/360505> adresinden alındı
- Zawacki-Richter, O., Conrad, D., Bozkurt, A., Aydın, C. H., Bedenlier, S., Jung, I., . . . Kerres, M. (2020). Elements of Open Education: An Invitation to Future Research. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 21(3), 319-334. doi:<https://doi.org/10.19173/irrodl.v21i3.4659>

EKLER

EK 1 Anket Formu

İkinci Üniversite Anketi

Sayın ilgili, bu anket Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'ndeki akademisyenlerin Açık öğretim ve İkinci Üniversite eğitimi ile ilgili görüşlerini ölçmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Elde edilen veriler yalnızca bilimsel çalışmamızın verilerini oluşturacaktır. Vereceğiniz samimi cevaplar için teşekkür ederiz.

Emrah PAMUKLU

1.Cinsiyetiniz () Kadın () Erkek	2.Medeni haliniz () Evli () Bekar	3.Bilim alanınız () Sosyal Bil. () Fen Bil. () Sağlık bil.
4.Yaşınız () 30'dan küçük () 31-45 arası () 46-60 arası () 61+	5.Eğitiminiz () Lisans () Y.Lisans () Doktora	6.Mesleki kıdeminiz () 5 yıldan az () 6-10 yıl () 11-20 yıl () 21+
7.Unvanınız () Prof. Dr. () Doç. Dr. () Dr. Öğr. Üyesi () Öğr. Gör. () Arş. Gör.		

Lütfen aşağıda verilen ifadelere katılma durumunuzu belirtiniz.

1 Kesinlikle Katılmıyorum, 2 Katılmıyorum, 3 Kararsızım,
4 Katılıyorum, 5 Kesinlikle Katılıyorum

Açık öğretim İle İlgili İfadeler	1	2	3	4	5
1. Yaşam boyu eğitim sağlar.	()	()	()	()	()
2. Açık öğretim öğrencileri yeterli bilgi düzeyine ulaşarak mezun olmaktadır.	()	()	()	()	()
3. Yüz yüze eğitime göre daha etkilidir.	()	()	()	()	()
4. Fırsat eşitliği sağlar.	()	()	()	()	()
5. Herkese hitap eder.	()	()	()	()	()
6. Öğrencilerin nitelikli akademisyenlerden ders almalarını sağlar.	()	()	()	()	()
7. Esnek eğitim sistemi sayesinde kalıcı öğrenme sağlar.	()	()	()	()	()
8. Açık öğretimde eğitim almayı düşünürüm.	()	()	()	()	()
9. Açık öğretimi çevremdekilere tavsiye ederim.	()	()	()	()	()
Sınavsız İkinci Üniversite İle İlgili İfadeler	1	2	3	4	5
10. Kişisel gelişime katkı sağlar.	()	()	()	()	()
11. Kariyer geliştirmeye yardımcı olur.	()	()	()	()	()
12. Kariyer değiştirmek için fırsat yaratır.	()	()	()	()	()
13. Hobi için tercih edilebilir.	()	()	()	()	()
14. Üniversite çağında yakınları olanlar için motive etkisi yaratabilir.	()	()	()	()	()
15. Örgün eğitimden faydalanamayanlar için uygun olabilir.	()	()	()	()	()